

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSEI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUNSÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft.).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Március tizenötödike.

Budapest, március 14.

(L.) Ötvenkét esztendő óta március tizenötödike a mi legnagyobb ünnepünk. Nem cikkelyezték be hivatalosan. Nem őrzi törvény. Nem szabályozza kalendárium. Magától lett, magában él és mindig virágot nyit, valahányszor elérkezik március közepe. A magyarság napja, mert a magyarság őrzi és érzi olyan nagy szuverénitásban. Összenőtt nagy emléke velünk: nélküle nem volnánk azok, akik vagyunk. Egész modern haladásunk ugy csordul ki a március tizenötödiki csodatételből, mint az életet adó víz ama kösziklából, amelyet Mózes vesseje megérintett. A szabadság forrása akkor bugyborékol ki először a dermedt szikla kemény talajából. A forrás azóta megnőtt. Égi erő és az emberek mederásó munkája szélesre vetette ágát. Kanyargó utján immár folyóvá lett, amely öntözi Pannonia ama híres virágos kertjét. Fáin, bokrain már gyümölcs pirul. És a folyó talán folyammá is tud változni és talán tengerré is szélesülhet.

De csak akkor, ha ősforrását nem engedjük beiszaposodni. Ásóval és csákánnyal álljon a magyarság mellette. Gondozza fanatikusan hittel a forrást: a belőle eredő vizek a maguk elemi erejével majd elvégzik a többi.

Mi utódok, akik szántunk-vetünk e folyópartokon, ezen a jubiláris napon kétszeres hálával emlékezünk vissza azokra a hatalmas magyarokra, akik akkor újra megvetették nemzeti egyéniségünk alapjait. Óriás munka volt, amelylyel közönséges karok meg nem bírkóztak volna. A sors tehát gé-

nieszokat küldött, hogy ezen a földön végrehajtsák azt, aminek szent fatalitásból be kellett következnie. A magyar lángelmék legnagyobbika, Petőfi Sándor állott élükön. Ez a títán nem végezhetett közönséges munkát. Mindjárt a legnagyobbon kezdte, ahol nemzedékek győzelmes hadjáratok után végezni szoktak. Ő mindjárt az eget felé robbantott utat. A legabsztraktabb jogot küzdötte ki egy pillanat alatt: a gondolatszabadságot. Tehát minden kiküzdhető jogok legtisztultabbikát. Olyan az, hogy földi salak nem érheti, mert akkora magasságba soha fürgeteg nem emelheti. És mert olyan tiszta régiókat nyitott meg ez a magyar lángész, azért az onnan lehozott kincseink a legmakulátlanabb kincsek, amelyek gazdagságából minden időkre megélhet dusan egy egész nemzet.

A március tizenötödiki vívmányt úgy tekintjük, mint alapját mindannak, amit még egykoron építeni akarunk és építhetünk. A gondolat szabadsága minden képzelhető szabadságnak anyja, mert a gondolat teremt meg mindent, ami teremthető. Mint ahogy csak sást nemzenek a sasok, úgy megérzik a nemzeti munka minden eredményén a szabadság vagy szolgaság vagy megalkuvás színe. A szuverén módjára függetlenül sáfárkodó gondolatnak csak független cselekedetek lehetnek gyermekei. És ha az ezeréves fátum sugallatára hallgatva feszült örökkel akarjuk tovább építeni nemzeti nagyságunk házát, akkor tántoríthatatlanul arra az erős alapköre kell állanunk. Minő más módon foghatjuk össze faji erőinket a haladás szekere elé, ha nem tulajdonságainknak, akaratainknak, vágyainknak szabad megmérlegelésével és zavartalan fölhasználásával? Önmagunkat legmélyebben mi ösmerjük, magunk felett legjobban

mi rendelkezünk. Jövünk utját legbiztosabban mi építhetjük meg. És ehhez a megfeszített munkához, amelynek szükségét minden magyar szív érzi, arra az egy hatalmas segítőre volt szükségünk, amelyet nekünk március tizenötödike adott.

Ennek a szabadságnak jegyében fogunk győzni. Nélküle nem élünk, legfeljebb a napokat morzsoljuk terméketlen tengő-életben. És egészen más fából van faragva a magyarság, semhogy parazitájává tudna válni a történelemnek.

A csodás napra szegezzük tehát a szemünket, amely először csillant meg március tizenötödiken rövid ragyogásra. Ha akkor nem világított sokáig, ám gondoskodjunk róla mi, hogy soha többé el ne homályosítsák a felhők kárpitjai. Ez a nagy, intenzív vágy hangzik fel holnap Magyarország minden városában és minden tanyáján. Ebben is egyik vagyunk mindannyian, ez érzéseink egyik legerősebbike, mert nem mesterségesen keltették életre, hanem magától nőtt. Nagy történetünk meleg esője csiráztatta ki a magyar föld fekete rögeiből, egészen a mi plántánk, bokrétája magán hordja születése jegyét. És ötvenkét éves gyökere széjjel-terjedt az egész magyar földön, nincs határ, ahova finom ágai utat ne törtek volna. Többé nem irtja ki zivatar. Csak magunk ronthatjuk el, lenyessvén nemes gallyait, letördelvén gyümölcsöt ígérő rügyeit.

Az ültetők nehéz munkája után az örkődés és ápolás munkája jutott ránk. Ébren virrasztunk tehát mellette, fegyverzett szemmel és fegyverzett karral. És öntözzessük azt a márciusi plántát. Egy egész nemzet táplálkozhatik belőle az idők végéig.

T Á R C A.

Arról, ami nincs.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: *Jászai Mari.*

Összefacsarodik a szívem, valahányszor halok róla: arról, ami nincs, a magyar iparról. Husz éven át volt alkalmam közelről megismerni, amíg a kosztümjeimről és a hozzájuk való temérdek apróságról magam gondoskodtam. Sorra jártam a megfelelő iparosokat képeimmel, mintáimmal, rajzaimmal, alázatosan, mint aki ingyen kér valamit, — pedig sohasem alkudtam. Ha végre akadt olyan kétségbeesett és megszorult varga vagy szabó, aki elfogadta a megrendelést, tiz közül nyolc bizonyos hogy visszaküldte két nappal az előadás előtt, hogy ő *ülyesmivel* nem vesződhetik. Még szerenese volt, ha annyi időm maradt, hogy Bécsbe vágthattam a kacatommal és ott megcsináltathattam még idejére. Nem egyszer átkoztam meg a pályámat a magyar mesteremberek miatt és vittem sírva a németnek a munkát, a pénzzel együtt! Így kaptam vissza az Évára fél évvel előbb megrendelt tiz pár lábbeli képeit és szöveget az előadás előtt tiz nappal, úgy, ahogy, átadtam a vargámnak. Így a Kleopátrára megrendelt és megígért ékszereket, az előadás előtt egy huszonnégy órával, azon mód, földolgozatlan állapotban és így a Lecouivreur Adrienne toilletjeit *egy nappal* az előadás előtt kiszabva, elszabva, darabokban — azok után, hogy vala-

mennyivel félholtra fáradtam a magyarázatokkal, amit mindenik végighallgattam.

Hát még mit szenvedek most, mikor az újságok vezérekkeinek a címei ezek: *A munkanélkülek. Kivándorlás. Nyomor itt és itt.* Nyomor Magyarországon! Csodálatos, ha elgondoljuk, hogy a szirtes Svájcban, Tirolban mindig egyenletes, ha nem is a jólét, de a szegénység rendes megélhetése.

Persze az nem arisztokrata nép, hogy a földmunkán kívül minden egyebet lenézzen. A magyar ipar! Olyan, fájdalom, nincs. Az a darab gyékény! Az az, — aminek a történetét már anyanyiszor elmondtam baráti körben, és tolakodik most is a tollam hegyére, hogy leírjam, mint a magyar góg illusztrálására a legjellemzőbb vonások egyikét.

Kugler Henrik világhírű bonbonjaiból Párisba is szállított Tortoninak. Egyszer egy karácsonyra, sonka jön sógorától a Kunságból. A sonka szép, vékonyfonatu gyékénydarabba van begöngyölve. A finom ízlésű Kugler bizarr cukortartót csináltat a kis falusi jövevényből, a természetadta és gyerekkézfonta gyékénydarabkából, amely senkinek sem került semmibe és azt is elküldi, fedjelmű cukraival megtöltve, a nagy világvárosba, ahol bezzeg igen, igen megtetszett a kis hamupipőke kosár bájos természetessége okán. Sokkal jobban tetszett, mint selem és bársony testvérei. Tortoni ur el volt ragadtatva, a kirakatba tette, és aki csak meglátta, meg akarta venni.

Tortoni rögtön ir Budapestre több tucat olyan cukordobozért. Kugler tüstént ir sógo-

rának olyan gyékényért, a sógor is rögtön körül kérdezősködik a házában, hogy mibe is volt hát csavarva a Budapestre küldött sonka? A cselédség egymást nézi, hogy ki tud róla. Előkerül az, amelyik csomagolta.

— Mi volt hát no?

— Az a Vass András Maresája, a keresztlányom hordta ide a feleségemnek, hát abba göngyütük, hogy a zsrjira át ne üssön.

— Kéretem Vass Andrást egy szóra, — mondja az ur.

Vass András se rest, másnap tisztességgel eszimat huz, belebujik az ünneplőjébe és fölbálag a kastélyba egy csopp csudálkozással a szívében, hogy mi dolog lehet no? Hiszen most dolog erányában nem hívhatják. De csudálkozása megnövekszik és egy kis szegyenkezés vegyül bele, mikor hallja, hogy csakis azért a hitványka gyékénydarabért citalták őtet, komoly ember létere ide föl-é; ami kis lány meg gyerek dolga, télen a tűz körül, meseszó mellett, amihez még méceset se gyujtanak.

— Hogy még abbul kéne? Hát iszen majd fölhányja az asszony a kamarát, akad még amannak párja, majd a Maresa leány föllödul vele.

— De nem annyi kell ám, András, hanem több. Megtetszett igen odafönn az uraknak és kérnek még belőle többet.

— Hát, — feleli rá újra Vass András, — nem mondom, hogy a télen a porontyok nem fonhatnak egy pár darabot, majd ráérnek kukorica-fosztás után.

— Nem úgy, András, sok kellene, külszországba, Párisba kellene sok belőle, oda-é!

A földművelési vita.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, március 14.

A vita visszahódította magának az érdeklődést s a tanácskozó terem megint jobban vonz, mint a pletykázó folyosó. Az igaz, hogy most meg a másik véglet fáj s hangzik itt-ott a panasza, hogy tulságos is az érdeklődés. A fekete táblán ugyanis nem akar apadni a feliratkozott szónokok száma. De hát mégis csak inkább ezt a panaszt, mint a másikat, hogy lovagias ügyek és botránnyok miatt a macskának se kell a budgetvita.

— Sok a szónok! — gonyolódik az ellenzék.

A faktum azonban az, hogy idáig még mindnek volt mondani valója. Érdekes volt például a Bauer Antal mai szűzbeszéde, mely nagyon okosan mutatott rá a földbirtokos osztály hanyatlásának társadalmi okaira s leplezetlen egyenességgel vágta ki, hogy a fényes klubok és játéktérmegek egészen elvonták ezt az osztályt a — tanulástól. Egy kis külföldi tanulmányt még talpra állíthatta volna, holott a kártya vagyónának romjaiból is kifosztja. Sok helyeslés hangzott az érdekes beszéd nyomán s figyelmes hallgatóságra volt később Szinay Gyulának is, aki a függetlenségi párt egyoldalú álláspontjáról is garmadával tudta a megfontolásra érdemes gazdasági eszméket csoportosítani.

Aztán a mai napra esett Darányi Ignác földművelési miniszter beszéde is. Ez a hatalmas beszéd megadta a választ mindazokra a vádakra, melyek a t. Házban s azon kívül is felhangzottak. Megfelelt első sorban a hitbizományok kérdésére s ha nem is helyezkedett olyan radikális álláspontra, aminőn mi szerettük volna látni, de mindenesetre van megnyugtató abban is, hogy a kormány sik földön újabb hitbizományok engedélyezésére nem fog többé előterjesztést tenni. Ha pedig exponált helyeken, Erdélyben és a Felvidéken erdőterületekre még engedélyezze hitbizományokat, ezt sokszorosan megokolja a nemzeti szempont s csak sajnálni lehet, hogy aligha lesz rá a kormányban sok alkalm, miután a meglévő hitbizományokban rengeteg kapitális van lekötve. Föltétlenül megnyugtató a miniszternek az a nyilatkozata is, mely a tudomány fegyverével üti agyon azt a perfid hazugságot, mintha a magyar buza sikk-

tartalma csökkent volna. Nyersterményeink kiválóságának hitelét általános taposok közt védte meg így a miniszter s akármilyen kicsi dolognak lássék, kihatásában fontos lehet az a bejelentett intézkedés is, hogy a párisi világkiállítás idejére olyan magyar sütőde lesz a francia fővárosban, mely kizárólag magyar terményekből való kenyert fog sütni. Nincs ugyanis kizárva a lehetősége, hogy az a Páris, mely a legrosszabb kenyéren él, megszereti a magyar kenyeret s a magyar lisztnek új piaca nyílik.

Nagy sikerrel adta meg a választ Darányi arra a vádra, mintha az ő politikája figyelmen kívül hagyná a kis ember érdekeit. Az alkotások és intézkedések egész sorára tudott hivatkozni, amelyek mind igazolják, hogy Darányi a rendezést alul kezdte, a kis ember oltalmánál. Amint találon jegyezte meg, ő nem követte el azt a hibát, hogy felülről kezdje a Tisza szabályozását. Nem. Ő azokat fogta védelmébe, akik magukat nem tudják megvédeni. De hogy itt nem akart megállani s a középnemességnek is segítségére sietett, az csak természetes. A miniszternek tökéletesen igaza van, mikor úgy distingvál, hogy nem azon kell gondolkozni, kikkel lehessen pótolni a züllő középnemességet, hanem azon, miképpen lehessen megmenteni. Ezt a distinkciót a nemzeti érdekek és a történelmi kegyelet egyaránt szentesíti. Ha tehát a miniszter súlyt vet a középnemesség megmentésére, ez ösztönzésül szolgálhat annak a történelmi klasszisnak, hogy maga se hagyja el magát és a demokratikus foglalkozásokkal is megbarátkozván, iparkodjék a szerzést is megtanulni. Szóval: tegye a középnemesség könnyívé a miniszter feladatát, hiszen az ő megmentéséről és megújodásáról van szó.

Határozottan nyilatkozott a miniszter arról a kissé tág értelmű vádról is, mintha agrárius volna. Az, de a szó nemes értelmében. Mert különben Darányi igazán joggal hivatkozott rá, hogy a liberalizmusnak mindig legelső esatörőben küzdött. S éppen azért nem is lehet félremagyarázni a miniszter szavait, mikor bizonyos üzemekről beszélt, amelyek a szabadelvűség lobogója alatt követnek el. Az ő nyilatkozata éppen az ellen volt tiltakozás, s mintha üzemek egyáltalán causalis nexusba volnának hozhatók a szabadelvűséggel, vagy bármilyen politikai irányzattal. Az üzemek ellen szólt, melyeket az sem menthet, ha szabadelvű mázzal jelölné. Az üzemek ellen, melyeket nem szabad

és nem lehet a szabadelvűséggel vagy akármilyen politikai irányzattal is kapcsolatba hozni. S a megnyugtató éppen abban van, hogy ezt olyan miniszter mondja, akinek egész multja és egyénisége a tiszta szabadelvű gondolkodásnak garanciája.

A t. Ház osztatlan és zajos tetszéssel tartalmazta ezt a szép beszédet.

Utána még Székely György mondott nagyon figyelemreméltó beszédet, melyben zajos tetszés közt vetette föl azt az ideát, hogy meg kellene szüntetni az olyan hitbizományokat, melyeknek tulajdonosai jövedelmüket külföldön költik el. A beszéd fontosabb része azonban az volt, mely a székely kivándorlás ellen sürgetett intézkedéseket. Székely György autopsziából ismeri a bajt s amit ennek a nemzeti jelentőségű kérdésnek rendezéséről mondott, megérdemli a legszelebb körök figyelmét.

Az ülés végén még Rakovszky István interpellált a lipői vizsgálat ügyében. Az interpellációra Széll Kálmán miniszterelnök nyomban válaszolt s olyan megnyugtató módon, hogy a választ az interpelláló is tudomásul vette.

Holnap a nemzeti ünnep miatt nincsen ülés.

A képviselőház ülése március 14-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órákor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác földművelésügyi miniszter, Cseh Ervin horvát miniszter, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter.

(A földművelésügyi tárca költségvetése.)

Fauer Antal: Szól a földművelésügyi szomoru helyzetéről s a birtokososztály tönkremenéséről, aminek oka a túlságos k'ltekezés. Nálunk még ma is az üzönvíz előtti állapotok vannak. Nálunk az igazi ur a független gazda; a kereskedőt már nem tekintik urnak, pedig minden jó gazdának első sorban kereskedői szellemmel kell bírnia. Sok helyen nem is fogadnak magyar gazdasítst, mert az sokszor nagyobb urat akar játszani, mint a gazdája. Minden gazda szívesebben fogad idegen nyelvű gazdasítst, aki tudatában van hivatasának. Az őli meg n'unk a gazdaságot, hogy mindenkiben sokkal több az urhatnás, mint kellene. Ne arra helyezék a gazdák a suyt, hogy minél szebb legyen a disznóitjuk, hanem arra, hogy legyen elég szamu igavonó állatjuk gazdasaguk művelésére.

Ha ily módon gazdálkodnának a birtokosok, akkor feleslegessékké válnának az ő támogatásukra szolgáló törvények, amelyek csak azt mutatják, hogy a gazdaságunk szomszagra szorul. Nem tartja helyesnek a klubok rendkívül fényes, pazar berendezését sem, a pénzt inkább fordítsák kórnazak, gyermekmenhelyek és iskolák felállítására. A költségvetést elfogadják. (Helyes! s a jobboldalon.)

— Te! suszternek adlak, ha rossz bizonyítványt hozol az iskolából!

Hogy! becsülje a magyar gyerek a ránk nézve ma már egyedül üdvözítő ipart, amíg a tulajdon szülei az iparosmesterséggel fenyegetik, rémitgetik.

Oh fölfordult, bolond állapotok. Kevés itthon a kenyér, és becsodítottjuk a temérdek idegent, hogy még osztozzék rajta. Megeszi a kenyérünket, kiviszi a pénzünket és hegyibe — lenéz. És jól teszi. Lenéz bennünket a sok külföldi guvernánt, meg az ezer meg ezer „jobbfejű” munkás, aki a pénzünket küldi haza a családjának, itt meg addig kenyéren él. Hány olaszt ismerék ilyen. A tavasszal a lakásomat tisztítottam. Magyar festő-legények hancuroztak benne egy hétig, nem mentek semmire. Cigarettezo könykölték ki az ablakon, és igen szépen füttyültek. A mesternek ki kellett őket cserélni. Külföldiek jöttek helyettük, és öröm volt nézni a különbséget, — de én sirva örültem neki. Az én magyar szívem megszakad az ilyenről és sohasem szokom meg. Persze, mert csak az oskolakerülő, komisz kölyköt adják mesterségre.

A kivételek előtt földig hajlok, természetesen. Ha színész német volnék, mostani eszettel azonnal szabóműhelyt nyitnék és meggazdagodnám. Pedig nem ezt tekinteném célul, hanem azt, amire soha még magyar mesterember nem gondolt: hogy jót adjak. Nekünk most a Vigszínházhoz szabók kellene, kosztümszabók. Nincs. Külföldit kell behozni! Holott annyi tudással, amennyi egy pör nélkül szükölködő ügyvédünk fejébe bele ment, Budapest leg-gazdagabb polgára lehetne akármelyik, aki most a diplomájával a zsebében, protekciót hajlong nálánál szerencsésebbek előtt. — ha szabóságra adná a fejét.

— No már csak, veszi föl a szót jókora szünet után András, mialatt a szeme szögletéből bizalmatlanul vág egyszer-kétszer az ur szemébe, hogy nem-e teszi bolondd, csak nem tréfál a vén fejével vagy mi?

— Hát biz az ugy van András, hogy sok kellene abból, aztán jól megfizetném.

De már erre élenkben emeli föl becsületes kérges tenyerét András és kétfelé simit vele deres bajuszán, mondván:

— No már, tekintetes uram, nincs itt olyan komisz ember, aki azért a hitványsággért pézt vegyen el.

Beszéljen aztán ezzel valaki — iparról!

Az 1876-iki iparkiallításon beleszerettem egy borködmében. Szép piros képű cs.-i asszony volt a fülkében.

— Hogy az a selyemmel himzett ködmen, de szép!

Növérém Árpád apánkban egy fél szempillantást vet a ködmen felé és félig szánakozó, félig diadalmas hangon, olyan hangon, amelyen azt mondaná az ember: „már a kétszázadik kérdi”, kedves kis kárörömmel a bogárszemében feleli:

— Nem eladó!

— De csinálnak utána, ugy-e, ha az ember most megrendeli?

— Nem csinálhatjuk, mert csak ezt az egyet varrtuk erre a kiállításra, é!

Tossék a magyart iparra fogni!

Mert nem egy vagy két osztályon jártam ám így.

Hallgassatok ide, hazám leányai, akik előszobáról előszobára ögyelegtek el heteket, hogy protekciót kolduljatok négy-öt száz forintos tani-tónói vagy telefonhivatalnokai állásért, mert abból

az ugynevezett jó családból valók vagytok, akik „csak nem dolgozhatnak!” Hallgassatok ide: Huszonhárom millió forint megy ki tőlünk évenként Bécsbe, csupán csak felöltökhért!! Mivel nincsenek művelt szabóink, Huszonhárom millió forint Magyarországból felöltökhért, évenként. És szegény férfiak török mazukat, hogy a kvótát lenyomják. Hiába gazdálkodik a férfi, ott, ahol az asszony pazarol. Milyen örömmel szórjuk a pénzünket a külföldnek rongyokért! És az nemesek megél és gazdagzik belőlünk, hanem le is néz, hogy még a ruhánkat sem bírjuk magunk varrni!

Van-e jogunk különb ruhát a testünkre szedni, mint amilyent magunk itthon meg tudunk csinálni? Mikor sok ezren éheznek, mert nincs munkájuk itthon! Bolond fölfordult állapot.

Ugyanaz a kereskedő, aki nekem ezt az adatot szolgáltatta, jó magyar szegény, szomoruan beszélte el azt a még szomorubb tény, hogy egy valamirevaló szabást vagy szabásznőt már Bécsből, Berlinből kell hozatnia, akiknek 1500 forint-tól fölfelé, egész hatezer forintig megy az évi fizetése. Annyi, amennyit nekem gróf Keglevich ajánlott ez idő szerint, aki tanult és tanuk ma is, annyit, amennyi a világ végéig elég lenne, sőt még maradna is belőle egy pár sötét koponya megvilágítására — itthon. A jobb munkások szintén külföldiek, mert a magyar, amennyire intelligens, annyira kiszámíthatatlan és megbízhatatlan. A valamirevaló tanultságú ember nem megy mesterségre.

Hiába épít a suszterem négyemeletes házat, hiába független, gazdag ur a megmagyarosodott szabóm, azért a koldus kishivatalnok rokonom mégis azzal fenyegeti a fiát:

Szinay Gyula: Sürgeti a közlekedési eszközök felteljesítésének olcsóbbá tételét, a Máv. szállítási tarifájának leszállítását. Az adóterhet pedig igazságosabban kell megosztani az ingó és ingatlan között. Tiltakozik ama visszaélések ellen, amelyeket a papíros-buzával a gazdaközönség ellen elkövetnek. Csodálatos, hogy az őrési forgalom megszűntetése után azt hirdetik, hogy a magyar gabona nem kivitelképes, mert nem elég a sikértartalom!

Kubik Béla: A kufárok hirdetik!

Szinay Gyula: A magyar buzának nincsen párja s ily botorság ellen erőlyes fellépésre van szükség. A szállással is foglalkozik s felsorolja a borhamisítók neveit, nem tartja elég radikálisnak a rendszabályokat, melyek a borhamisítók megállítására hoztak. (Zajos helyeslés balfelől.) Csak a műbörgyártás teljes eltávolásával lehet e rákfenét kiirtani. Elismeri, hogy sok tekintetben, különösen a kezdeményezés terén, a földművelésügyi miniszternek érdemei vannak, de ez még mind nem elég, mert Magyarország gazdasági bajait orvosolni, egyáltalán a gazdasági állapotokat regenerálni csak gyökeres intézkedésekkel lehet. A költségvetést nem fogadják el, (Helyeslés és baloldalon.)

A földművelési miniszter beszéde.

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: (Halljuk! Halljuk!) A t. Ház türelmével élénk vissza, ha jelen felszólalással a földművelésügyi tárca összes ágazataira a vita jelen stádiumában kiterjeszkedném. Az előadó a tárca részletekérdecsével behatóan foglalkozott s így azt hiszem, helyesebb lesz, ha nem terjeszkedem ki a tárca összes ágazataira s inkább azokkal a kérdésekkel foglalkozom, melyek a t. Házat közlelebbről érdeklik és különösen iparkodom beszámolni arról, hogy a földművelésügyi tárca mennyiben járult az ország szociális tervének megvalósításához és ország a kormánytól méltán megkövetelhet. Mielőtt azonban a tárca kérdéseire térnék, legyen szabad Komjáthy Béla t. képviselő ur beszédének azon részével foglalkoznom, amely a buza sikértartalmára vonatkozik. (Halljuk! Halljuk!)

(A buza sikértartalma.)

Komjáthy azt mondotta, hogy a kereskedelmi miniszter szerint a magyar buza sikértartalma fogyott, ellenben a román buzaé növekedik. Nem ezt mondja a kereskedelmi miniszter, hanem szót az ellen az igazságtalan hazsá ellen, mely a magyar termények ellen Londonban megindított. A kereskedelmi miniszter a földművelési kormányhoz átiratot intézett, melyben figyelmeztet e kérdésre s a magyar buza sikértartalmának analízisét. Én tudomásával bírtam annak, hogy ily analízisek nálunk folyton folynak. Mindazonáltal az átirat folytán kötelességemnek tartottam összehívni első szakértőmet, hogy nyilatkozzanak, a tudomány és gyakorlat jelen állása szerint, e vádnak mennyiben van valamely komoly támpontja? Ez a vád különben már megcáfoltatott abban a jelentésben, mely a millenniumi kiállításkor adatot ki; s a Magyar Tudományos Akadémia pályadíjjal koszorúzott egy művet, mely ez állításokat megcáfolta. E kérdéssel különben a szakértők övek óta foglalkoznak és fognak foglalkozni tovább is és minthogy én azt tartom, hogy az ily hazsákkal szemben csak egy fegyver és orvososság van ez a tel és nyilvánosság.

Csak hogy nagyvási hőbortban szenvedünk egyenkint és összesen egész Magyarország.

Nagyságoljuk és bolondítjuk egymást.

Miért nem adott nekem az isten gyerekeket, hogy megmutatnám, hogyan kell nem protekcióért a lelkét eladó, hanem független, önértékes, gazdag polgárokat nevelni a hazának.

Az egyik fiam lenne lakatosmester és öreg-ségére a Balaton partján épült kis palotájába vonulna vissza, ahol minden karácsonykor össze-gyűlnének a fiai és unokái, akik mind iparosok volnának.

A második fiam varga lenne, de olyan, hogy a világ legjobb és legszebb lábbelijeit varrná. Nála dolgoztatna a Balkán összes arisztokráciája. Üzlete volna a Belvárosban és negyven éves korában palotája Budán a vároldalban. A leányom, az női szabó lenne. A kapuján nem az állna, hogy *Madame Zsászé*, hanem tiszteletet fogna szerezni a magyar nevének, tudom Istenem!

Nem is menne divatért minden tavasszal Párisba, hanem öltöztetne minden hölgyet, művelt izlésénél fogva, egyénisége szerint. Évadok szerint egy-két más társával, nagy művészekkel, divatlapokat rajzoltatna és adna ki. Nagy műveltségű gyermekei mind a műhelyben dolgoznának este hatig, aztán hintajuk vinné őket ki a Zugligerbe, kényelmes, széles tornácós házukba, ahol olyan urak volnának, mint a megrendelőik.

Függetlenek és boldogok volnának a gyermekeim és nem csuszna-mászna egy sem előszobákban protekcióit kunyorálni, ami már valóságos mételey szegény hazánkban. És szívfacsaró, hogy már a gyerek is természetesnek találja.

(Élénk helyeslés.) ennél fogva én a tudomány által előidézett adatokat összeállítani és közrebeszélési szándékom. (Általános helyeslés.) Különb, hogy a párisi kiállítás alkalmával gyakorlatilag is bemutatassuk a magyar buza értékét és a magyar liszt minőségét, elhatároztuk a kereskedelmi miniszter ural, hogy Párisban egy sütő-műhelyt állítsunk föl, mely a sütéshez kizárólag magyar terményeket fog fölhasználni. (Helyeslés és tetszés.)

(A határozati javaslatok.)

Áttérek most a két határozati javaslatra. Az egyik Molnár János t. képviselő uré, sürgeti, hogy bizonyos minimális birtokok a végrehajtás alól vétesse ki. Előrebocsátom, — és ez szőlő egy Molnár János, mint Komjáthy Béla tisztelt képviselő ur határozati javaslatára, — hogy amint azt már a t. miniszterelnök ur ismételten, igen helyesen kifejtette, a parlamentáris felelős kormányrendszerrel az ily határozati javaslatoknak elfogadása és a kormány kezének formális megkötése nem egyezik meg. A kormány tudomásul veszi a Ház óhajait, a Háznak azután módjában van megbíralni, hogy a kormány a szerint cselekedjék-e és méltó-e arra a bizalomra, amely a kormány fennállásának alapja.

De mégis magára a határozati javaslatra is nyilatkoznom kell. Meg kell jegyezmem, hogy bizonyos végrehajtás alóli mentességek szociális szempontból eddig is vannak. Névszerint a végrehajtási törvény szerint az öltözöttek, ágyneműk, élelmi és tüzelőszert tizenöt napra, az iparosok, napszámósok munkaszerei, iparosok anyagkészlete, bizonyos összegig, egy lehen, négy juh, négy kecske egy hónapi takarmánya, továbbá a vetőmag öt hektoliterig, a gazdasági cseledek bére és konvenciója a végrehajtás alól mentesek.

Barta Ödön: De az adóvégrehajtó nem respektálja!

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: Majd erre is megválaszoltam. A 12 katasztrális holdat meg nem haladó házilag kezelt földbirtok műveléséhez a szükséges jóságos és gazdasági eszköz végrehajtás alá vehető ugyan, de a mezei munkák idején el nem vonható és el nem arverezhető. Az adótervezésekre való zálogolás alól az előbb elsoroltak szintén ki vannak véve és még azzal a pótlással, — tehát még hozzá jön valami — ez szolgálóan feleltél Barta Ödön t. képviselő urnak, hogy ha a zálogolás az ősi vétel idején történik, minden katasztrális holdra 1-25 holdra vetőmagot vissza kell hagyni.

Barta Ödön: A törvényben megvan, de az adóvégrehajtók nem tartják meg!

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: Én, t. képviselőház, az igazságügyi miniszter ural értekeztem ezen kérdésekben, annál is inkább, mert a végrehajtási törvény módosítása célba van véve. (Halljuk! Halljuk!) Az igazságügyi miniszter ur szociális szempontból szükségesnek látja, hogy ezen mentességekkel tovább is menjen. Azonban semmiesetre sem odáig, hogy a közforgalom és a hitelképesség ezáltal szenvedjen. (Helyeslés jobboldalon.) A Komjáthy képviselő ur által kívánt adatgyűjtésre pedig lehető tekintettel leszünk.

(A ruthén akció.)

Buzáth Ferenc hosszabban foglalkozott a ruthén-kérdéssel. Csak általában kívánok annyit megjegyezni, hogy ha ilyen akciónál, amilyen a ruthén akció is, oly irányban nyerne biztatást azok, akik megmennteni akarunk, hogy ne fizessenek, hogy miért fizetik oly pontosan a bérhátralékokat; ha azt mondják nekik, hogy drága, amit az államtól kapnak, drága a föld, drága a tehén, drága minden, bocsánatot kérek, de akkor sem ezt az akció, sem más hasonló akció folytatni nem lehet. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) ha csak az állampénztárt kifosztani nem akartuk és olyan reményeket nem akarunk ébreszteni, amelyek egyáltalán nem valhatunk be. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

(Erdők. Kincstári birtokok.)

Felhozta egyik t. képviselő ur az erdők kérdését és itt igen röviden tartozom beszámolni az újabb erdőtörvény végrehajtásáról. (Halljuk! Halljuk!) Minél inkább mulik az idő, annál inkább be fog válni e törvény és annál inkább meg fog látszani, hogy annak következményeiben mily nagy hatása van. Én itt a kritikának mintegy elébe vágok, amíg megjegyzem, hogy elvétel bár, de hallatszotk panaszok, hogy az összeírások hibásan történtek és különösen, hogy a legelőilletőség fejében kiadott területek nagy számban elvonatnak a legeltetés elől. Részben a panaszok alaposak voltak. Egy kisebb területen, három megye területén, névszerint Szepes-, Sáros- és Abauj-Torna vármegye területén, inkább tulbuzgóságból, az összeírás hibásan történt.

Barta Ödön: Hát Beregben?

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: Ennél fogva mind a három megye területén az összeírást megsemmisítettem.

Barta Ödön: Beregben még több volt!

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: De ezenkívül azt a garanciát is nyujtom, hogy tekintettel az állattenyésztés nagy érdekeire, a felebbezések személyesen intézem el és mielőtt valamely ügyben határoznék, nemcsak erdészeti szakértőt, hanem egy pártatlan mezőgazdasági szakértőt is küldök a hely színe, hogy ezek gyakorlati véleménye alapján hozhassam meg határozatomat. (Helyeslés és tetszés.)

Komjáthy képviselő ur felvetette az erdők védelmezőségének kérdését is. Erre nézve csak azt mondatom, hogy az erdők jövődelme azon intézkedések folytán, amelyeket más alkalommal előadtam, szemmel láthatólag emelkedik.

A t. képviselő ur, utalt a kincstári birtokok jö-

velmezőségének hiányára is és különösen kifogásolta, hogy én védelmi szempontból a menéseket elválasztottam a kincstári birtoktól. Hát bocsánatot kérek, az egész lótenyésztést azzal a háromezer ménnel, amelyet Magyarország fenntart, azt a lótenyésztést, — köztenyésztést béresek — amelyet Poroszországban a parlamentben a németek elé példa és minta gyanánt állítottak oda, azt a lótenyésztést és annak általánait a gazdasági birtok számlájára akarni írni, azt hiszem, egészen méltánytalan volna. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

(Törvényjavaslatok.)

Már most röviden kívánom csak jelezni, hogy az állatorvosi szolgálat államosítása küszöbön áll; ez lesz a legelső törvényjavaslat, amelyet a t. Ház elé fogok terjeszteni. Iparkodom e törvényjavaslatot szerves kapcsolatba hozni a közigazgatással, olyan kapcsolatba, hogy az állatorvosok a megfelelő helyen első- és másodfokban szakvéleményük önállóságának fenntartása mellett, de alárendelt viszonyban legyenek. Szóval, a törvényjavaslatot oly szerkezetben szándékozem előterjeszteni, hogy ne képezze akadályt azon törvényjavaslatoknak, amelyek a közigazgatás reformálásának tekintetében annak idején a miniszterelnök ur, mint belügyminiszter által előterjesztendőek lesznek, (Helyeslés a jobboldalon.) és hogy az azon törvényjavaslatokba beilleszthető legyen. (Helyeslés.) Szinay Gyula felemeltette Ausztriával való állatforgalmunkat és annak nehézségeit. Voltak és részben még vannak e tekintetben nehézségek; de én ezeket inkább a kezdetnek, az átmenettel járó bajoknak és körülményeknek kívánom tulajdonítani.

Ami magát az állatforgalmi kiegyezést illeti, az az általános, az egész kiegyezések kiegészítő részét képezi. (Igaz! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.) Mi nem ajándékot kaptunk Ausztriától, (Általános helyeslés.) csak egy régi sérelem, csak egy régi igazságtalanság lett megszüntetve. (Ugy van! Ugy van! Helyeslés.) Én megengedem, hogy forgalmunk emelkedése a verseny folytan némely körökre esetleg kedvezőtlenül hathat; de valamint mi kötelességszerűleg eltűrjük az osztrák iparúcéknek versenyét, azonképpen kell, hogy ők a mi nyersterményeink és állatforgalmunk versenyével megbarátkozzanak. (Általános élénk helyeslés.) Csak annyit teszek hozzá, hogy új egyezségről e részben beszélni nem lehet, (Élénk helyeslés) az állatforgalomra való egyezés a viszonyosság oltalma alatt áll és e megállapodás az egész kiegyezéssel együtt áll es bukik. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

Madarász József: Bukjék meg egészen! (Derűlttség jobboldalon.)

(Telepítés. Parcellázás.)

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: T. képviselőház! A Ház engedelmével most áttérek egy igen fontos kérdésre, a telepítés kérdésre. Én bevaltottam a képviselőháznak tett ígéretemet. Kötelességemnek tartottam egy szaktanácskosmányt összevenni, mert azt tartom, hogy az ilyen kérdéseket meg kell érlelni, hogy az ilyen kérdéseknek a közudatba kell atmennie és a közvélemény ereje van hivatali azokat megoldásra segíteni. E kérdésben szándékom a t. Ház elő törvényjavaslatot terjeszteni. (Helyeslés.)

Én azt tartom, hogy hiba volna a telepítéseket csupán gazdasági szempontból eszközölni. (Helyeslés.) Olyan orszagnak, minő Magyarország, mely ilyen viszonyok között él, semmiféle akciónál, de legkevésbé a telepítésnél nem szabad megelégednie az állami szemponttal.

Madarász József: Az állami és nemzeti szempontból!

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: Az állami telepítésre kell, szerintem, a főszót fektetni. (Helyeslés.) Az állami telepítés nagyobb keretben és nagyobb méretekben eszközözendő, mint eddig; (Helyeslés.) de az állami telepítés mellett a magantelepítés sem zárandó ki, de csak akkor, hogy ha ez azon célok keretében mozog, melyeket az állam már magának kitűzött és ha azon föltételeket elfogadja, amelyeket ki kell kötni. (Élénk helyeslés.) Azt tartom, hogy lehetetlen, hogy az állami telepítés intézését az állam kiadja a maga kezéből. (Helyeslés.) De valamint minden más akció, úgy különösen ezen akció sikere is csak akkor remélhető, ha a társadalom is kivészi abból a maga munkáját. (Helyeslés.) Szükségesnek tartom, hogy a telepítés teljesen vágytalan, elzüllyt elemekkel ne eszközöltessék. (Általános élénk helyeslés.) A tapasztalat igazolja, hogy az ilyen telepítések, ha mindjárt a legjobb akarat is szolgál kiindulási pontul, sikerre nem vezetnek. Egészen más szempont alá esik az, ami a telepítés szorosán nem kapcsolatos, de amit ezen törvényjavaslatban kívánok megoldani, hogy tudniillik elősegíttessék az, hogy a munkások valami kis házhoz, kis birtokhoz indirekt kedvezések mellett könnyebben juthassanak, hogy ezáltal a munkás-kérdés megoldása tekintetében is lényeges előhaladást tegyünk. (Általános helyeslés.)

Szükségesnek tartom azt is, hogy a telepen mindenütt legyen egy intelligens vezető elem, amelynek tanácsával, támogatásával és istápolásával éhessen a telepes és biztosítandó az is, hogy a telep annak a családnak a kezén maradjon, amely azt kapta, nehogy a törvényhozás célja bármiképp kiájtásható legyen. (Általános élénk helyeslés.)

Pólayi Géza: Nagyon helyes!

Darányi Ignac földművelésügyi miniszter: Én elvül kívánom kimondani, hogy a telepesek egymásért egyetemleges kötelezettséget nem vállalhatnak; (Helyeslés) mert azt nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy az egyetemleges kötelezettség vállalása és annak megengedése már mennyi nyomorúságra adott okot. (Igaz! Ugy van!)

A telepítéssel legalább is egyenrangú és hasonló fontosságú érdek különösen az Alföldön az ökszerű, egészséges és helyes parcellázás s ennek a parcellázásnak indirekt elősegítése. Ezért e törvénynek ki kell terjednie azon kedvezményekre, amelyek az ily egészséges parcellázás részére nyújthatnak. Az alföldi néphez megvan a hajlam, megvan az erő erre a terjeszkedésre s a legtöbb esetben egy kis segítség elegendő arra, hogy boldoguljon. (Helyeslés a jobboldalon.)

De, nem volna helyes, ha e kérdések taglalása alkalmával — a nincs is szoros összefüggésben — a közénbirtokról megfeledkeznék. Magyarország gerincét, Magyarország vezető elemét még hosszú időn át a közénbirtok és a középosztály van hivatva képezni és ellenőrizni ennek sorsa mireánk, a törvényhozásra nézve különbözős nem lehet. (Általános helyeslés.) Ne arról beszéljünk, hogy a közénbirtokot mi által és miképp lehetne helyettesíteni, hanem arról beszéljünk, hogy miképp lehet azt megtartani és erősíteni. (Hosszantartó zajos tetszés és taps a Ház minden oldalán.)

(Hitbizományok.)

A hitbizományi kérdés elől kitérni nem akarok, de előrebocsátom, hogy míg a hitbizományok felállításának és feloldásának kérdése azelőtt kizárólag az igazságügy-miniszter ur batáskörébe tartozott, nem réz elhatározatot, hogy tekintettel ezen ügy szociális és gazdasági jelentőségére, a hitbizományok alapítása, feloldása és változtatásának kérdése az egész minisztertanácsoshoz tartozzék és az igazságügy-miniszter ur, tekintettel ezen kérdésnek elsősorban szociális és gazdasági jellegére, minden ilyen kérdésben meg szokott engem halgatni. Előrebocsátom még azt is, hogy amár a hitbizományokról itt többet beszéltek, beszélt Komjáthy Béla képviselő ur is, a hitbizományok feltétel nélküli senki sem sürgette. (Felkiáltások a baloldalon: Ugy van!)

Ratkay László: Nem egészen úgy van! (Nagy zaj a baloldalon.)

Daranyi Ignác földmivelésügyi miniszter: A kormány azon nézetben van, hogy a hitbizomány a modern jogren szerbe nem illik bele. De nem lehet elzárkózni e kérdés megvitatásánál az állami és nemzeti szempontok elől sem. (Helyeslés.) A kormány új hitbizományok felállítását a felesleges urnak nem javasolta és a sík földön javasolni nem is szándékozik. (Általános helyeslés.) sehol, ahol a szociális, gazdasági, birtokmegosztási kérdések szembajóhóznak. Azonban, amit Komjáthy Béla t. képviselő ur maga is jelzett, a kormány nem zárkózik el ridegen az elől, hogy különös kivételképpen Erdélyben és olyan exponált vidékeken, amelyek hason viszonyok közt vannak, ott, ahol szociális, gazdasági és birtokmegosztási szempontok számba egyáltalán nem jöhetnek, kizárólag erdőbirtokra, (Helyeslés.) a magyar állameszme megerősítése érdekében, a felségnek ily hitbizományok engedélyezésére esetleg javaslatot tegyen. (Általános helyeslés.)

Madarász József: Nemzeti telepítés kell, nem hitbizomány!

Daranyi Ignác földmivelésügyi miniszter: A t. Háznak tudomása van arról, hogy az erdőtervén a kötött birtokra a magyar államnak nagyobb befolyást, nagyobb hatalmat enged. Már pedig állami és nemzeti érdek az, hogy az ilyen exponált pontokon a magyar állameszme megerősítessék és hogy ilyen pontokon oly családok legyenek, amelyeknek hűsége a magyar állameszme iránt kétségtelen. (Helyeslés a baloldalon.)

(Szövetkezetek. Olasz borvám. Gabona-uzsora.)

Szinav érintette a kiszagda hitelviszonyainak kérdését. Itt csak röviden utalok a szövetkezeti mozgalomra. Az országos központi hitelszövetkezet megalakult és ennek lehet köszönni, hogy dacára a változott pénzügyi viszonyoknak, a kamatláb a szövetkezeteknél oly alacsony maradt.

Beszélt Szinav Gyula az olasz borvám kérdéséről is. Nemzetközi kérdésekben nem szokásos és nem helyes, a szerződések lejárata előtt, míg azok fel nem mondatnak, bármily nyilatkozatot tenni. (Egy hang a szélsőbaloldalon: *Hat Ausztriában miért tessék?*) Én azonban azon állásponton vagyok, amelyet az igen t. miniszterelnök ur kifejtett egy, e kérdésben előtte megjelent küldöttség előtt, t. i., hogy mi a részletek iránt semmiféle nyilatkozatok nem tehetünk és általában ilyen nemzetközi kérdésekben idő elől kötelezettséget nem vállalhatunk, azonban tudjuk, hogy ezen kérdésben, mint minden más kérdésben, hogy a magyar földmivelés és annak érdekei iránt mivel tartozunk. (Helyeslés.) Foglalkozunk a gabonaértékesítő-szövetkezetekkel is. (Halljuk! Halljuk!) Egy alapszabálymintát készítettem, nemkülönben elvilleg megalapítottam, hogy mily feltételek alatt részesülnek és mennyi segítségben. A kikötés az volt, hogy csak akkor részesülhetnek segítségben, ha tagjaiknak legalább kétharmadrésze kiszagda. Én azt hiszem, hogy a gabonaértékesítő-szövetkezetek alkalmas eszköz arra, amit azt annak idején gróf Karolyi Sándor igen tisztelt képviselő ur is megjelölte, hogy vele a gabona-uzsora ellen dolgozzunk. Ami pedig a gabona-elővetel kérdését illeti, (Halljuk! Halljuk!) mutat e részben különböző ítéletekkel találkozunk, én voltam bator proponálni az igazságügy-miniszter urnak és ő bele is ment abba, hogy ezen kérdést törvényjavaslattal szabályozzuk. (Élénk helyeslés.) Azt hiszem, hogy ezen törvényjavaslat már közelebb a Ház elé kerül. (Helyeslés.)

(Kis emberek.)

Komjáthy azzal a váddal állott elő, hogy a földmivelési kormány csak a nagybirtokosok olányt nézi. Az én politikám a a kormány politikája minde-

nekelőt a kis embereket segíteni, mindenekelőt azokon segíteni, akik a legkevésbé sem tudnak magukat segíteni. (Élénk helyeslés.) Ezt a vádat szó nélkül nem hagyom. Olvasom ezt itt is, ott is olykor, de örülök, hogy napvilágot látott a kritika, mert azt tartom, hogy a mi egészséges organismus, az nem kerül a napfényt: árnyékban és sötétségben csak a gomba tenyész. (Ugy van! jobbfelől.)

Élőzőr is szokot a megkülönböztetéseket a nagybirtok és a kisbirtok között: unos-untalan előhozni magyar szempontból, nem helyes politika. (Ugy van! jobbfelől.)

Én őszintén bevallom, hogy a nagybirtokkal is óhajtok kijönni, óhajtom ennek közreműködését is a közérleken fölhasználni. És ezt rossz néven nem veheti tőlem senki (Ugy van!) és én megvallom, rossz politikának tartanom bárki részéről a magyar társadalom bármely osztálya, bármely tagozata ellen indirektó igaztani. (Élénk helyeslés jobbfelől.) De ha azt kérdik tőlem, hogy a politikám sorrendben miként következnek a teendők egymásután, akkor azt mondom, hogy valamint az épületnek előbb alapját kell lerakni és nem lehet a tetőn kezdeni az építést, valamint a folyók szabályozásánál is az volt a hiba, hogy felülről kezdtek és nem alul; épp úgy azt tartom, hogy a népretegek boldogítását is legalul kell kezdeni. (Élénk helyeslés és tetszés.) Ha ezek az alsó rétegek boldogok, elégedettek és vagyonosok lesznek, akkor fejlődni és virágozni fog az egész. (Élénk helyeslés.)

(A vámpolitika.)

Felvetették a vámpolitika kérdése is (Halljuk! Halljuk!) és kérdést intéztek hozzám, hogy mily irányban kívánok e tekintetben eljárni. Mindenek előtt utalok arra, hogy azon kiegyezési egyoldalú törvényjavaslattal, amelyet a miniszterelnök volt szives előterjeszténi, van mezőgazdasági és közgazdasági szempontból igen fontos három intézkedés. (Halljuk! Halljuk!) Az egyik az, hogy feltétlenül *új autonóm vámtarifát* kell csinálni és meg van határozva az idő, hogy mikorra készítenőd el, meg van mondva, hogy addig szerződésnek nem köthetők. Intézkedés van arra nézve, hogy a mit több oldalról sürgettek, és amit emlékezem, különösen gróf Apponyi Albert igen t. képviselő ur részéről sürgettetett, annak idején, hogy a külföldi szerződések a vámszövetséggel együtt járjanak le. Szabályozva van a szerződések felmondásának kérdése, amelyet Szinay t. képviselő ur ma is felvetett. De nemcsak erről történt gondoskodás, hanem tekintettel a mezőgazdaság nagy érdekeire, a kiegyezésben gondoskodás történt arról is, hogy a földmivelési miniszterium a vámtérkeletlen intézményvilág is képviselve legyen, tényleg eddig is volt, nemkülönben, hogy ne csak a kereskedelmi és iparkamark, hanem a gazdasági testületek is meghallgathatassanak. Én e részben első sorban a a gazdasági egyesületek országos szövetségének tanácsát szándékozom igénybe venni. (Élénk helyeslés.) Intézkedés történt az iránt is, hogy egy a kereskedelmi, mint a földmivelési miniszter a konzulokkal direkt levelezzen, nemkülönben, hogy gazdasági külföldi szakutódoktól küldessenek ki, akik úgy nagy kivelti piscaink, valamint a versenyző-államok viszonyait és vámpolitikáját is figyelemmel kísérik.

Hogy ezen autonóm vámtarifát minél jobban készítsük elő, úgy a kereskedelmi miniszter ur, mint én is a megfelelő egyesületekhez, ó a kamarákhoz, én a gazdasági egyesületekhez fordultunk. Feliette kívánatos, hogy ezen életbevágó kérdésben a gazdasági társadalom a maga osztályrészét felvegye, mert azon gazdasági kérdésekben, melyek előttünk állanak és a közeli éveket uralni fogják, a nemzet egész sulyára lesz szükség. Ezért azt hiszem, azon vonatkozásokat kell keresni, melyek egyesítenek és nem amelyek elválasztanak bennünket. (Helyeslés.)

Amikor az elvaszlásról beszéltek, eszembe jut Molnár képviselő ur azon szemrehányása, hogy mi a *jelkezetes jelleggel alakult hitelszövetkezetek* miért nem partoljuk. Igaz, hogy egy felekezeti jelleggel alakult hitelszövetkezet az országos központtól kérte a felvételét és ez azt megtagadta. Szerintem helyesen tette, (Helyeslés jobbfelől) mert mikor mi azon törvényjavaslattal, mely az országos központ alapját képezi, az állam részéről áldozatok hoztak s e végre az állampolgárok adóképeségét felekezeti különbség nélkül igénybe veszük: akkor ez akciói jövedelmeyből bármily felekezeti kizárni helytelen és meg nem engedhető dolog volna. (Élénk helyeslés.)

(Agrarizmus. Merkantilizmus.)

Hallunk a mai időben jelszavakat az *agrarizmusról, merkantilizmusról*. Ha agrarizmus alatt értjük az elzárkózás és szűkebbül: ha az értetik alatta, hogy semmi más jogos érdekre tekintettel ne legyünk, hogy a nemzetet mesterségesen osztályokra osszszuk és azokat játszszuk ki egymás ellen, hogy érdekellentéteket keressünk és kiélesítsünk: akkor e fogalmat magamtól elutasítom. (Helyeslés.) De ha azt értjük alatta, hogy Magyarországon a földmivelésnek kell minden gazdasági fejlődés és emelkedés legfőbb gyökerének lennie (Élénk helyeslés.), en, mint Magyarország földmivelésügyi minisztere, egy pernc sem érdemelném meg, hogy e helyen üljek, ha nem az volna meggyőződésem, hogy a földmivelés érdekeit a legmagasabbra kell helyezni minden más érdek kímélése mellett; ily értelemben, a szó e nemes értelmében igen agrarizmusnak vallom magamat. (Zajos helyeslés.)

Azt hiszem, a szó ily nemes értelmében merkantilista a kereskedelmi miniszter s e z nem gátló bennünket, hogy párhuzamosan működve, megtaláljuk az összhangot azon programban, amelyet a miniszterelnök ur felállított, abban a kabinetben, amelyben ülünk, abban a célban, amely előttünk lebeg, hogy a nemzetet gazdagabbá tegyük. (Helyeslés.) Tisztelt Ház! Ha ellentétek kerestek és kiélesítettek a

mezőgazdaság és az ipar között, erre csak azt felelhetem, hogy úgy a mezőgazdaság, mint az ipar egy organismusnak részei, amelyek nem dolgozhatnak egymás ellen, hanem csak egy célra és egymás mellett. (Élénk tetszés.) Félreértést és fogalomzavart okozna, ha egyes törekvések és áramlatok nem a maguk képében jelennének meg, ha olykor, mint már erre előbb is utaltam, azt látjuk, hogy felekezeti veletlések és idegen törekvések mezőgazdasági közpönt vesznek magukra. Ezekről idegen vagyok. (Helyeslés.) De idegen vagyok atól is, ha a szabad kizsákmányolás rendszere, ha fizelmek és visszaélések a liberális logobó alá akarnak menekülni. (Élénk tetszés és helyeslés.) Nem vagyok új ember a politikában husz esztendőig vagyok tagja e Háznak. A vezérek közé nem tartoztam, de a liberalizmus szolnokban nehéz időkben az első csatavonalban is harcoltam helyemet. (Igaz! Ugy van! Eljenzés.) De tudom azt, hogy ha a liberalizmust valaki agyon akarja lötni, úgy ütheti agyon, ha azt genfi logobóna lötni, mely által ilyen gazdasági visszaélések nem jöhetnek. (Élénk tetszés.) Korunk a szélsőségek között áll. Azoknak, akik felelősségteljes állást foglalnak el, kötelessége a mérsékelt irányban megmaradni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Azt hiszem, helyes uton járok, az egyenes uton s ezen szándékozom haladni tovább. Kérem költségvetésem elfogadását. (Hosszantartó, általános, zajos helyeslés, tetszés, éljenzés és taps. A miniszter mindentől üdvözlök.)

(A vita folytatása.)

Székelgy György meglehangú elismeréssel szól a földmivelési miniszter beszédéről, amely az egész országnak nagy megnyugvására, örömeire szolgálhat. Kifejté ezután, hogy szivesen hozzáárulna egy lázslólagos reakcionárius törekvéshez is, hogy tudniillik a közénbirtok némileg megerősítessék, a közénbirtokos nép ipari pályára is szerkítassék s ez által az a társadalmi válaszfal, amely most a birtokos nép és a társadalom egyéb régiói között van, ledöntessék. El nem mulasztatja itt felpanaszolni azt a körülményt, hogy a mi elszegényedett középosztályunk mindenkor hivatal után vágyakozik, úgy, hogy ha ekképpen haladnak a viszonyok mint eddig, nem sokára két társadalmi osztályunk lesz csak: hivatalnok és hivatali vezető osztály. A hitbizományokról szólva kijelenti, hogy ezeknek megszüntetése már azért is célszerűnek látszik, mert a tulajdonosok a jövedelment rendszerint nem Magyarországra hánem a külföldön költik el. Foglalkozik az erélyi, különösen a székelgy természetviszonyokkal, a székelgy nép helyzetével. Az egész Székelyföldön nincs pénzintézet, amely jelzálog-kölcsönt adna, ellenben ott vannak a román takarékpénztárak, amelyek a kölcsön révén magukhoz láncolják, előlőhozzák a magyar kiszagda népet és ebben a legerősebb támogatást kapják a nagy számban levő román népiszkolákban. Az állattenyésztés szempontjából szükséges volna a székelgy földön a legelők szaporítása. A sepsi-szentgyörgyi állami mentelepről az a bir van elterjedve, hogy azt a kormány onnan el akarja vinni. Kéri a minisztert, hogy ezt ne engedje. A székelgy kívándorlás megakadályozására semmiféle külön akcióit nem tart célszerűtőnek. Emeljük a székelgy nép jólétét, megelégedettségének anyagi feltételeit, idővel megszűnik a kívándorlás, telepítés és székelgy családanyok idegen városba, nem tanult foglalkozásra való tömeges elszökdötetése nélkül is.

(Interpelláció.)

Rakovszky István a következő interpellációt intézi a miniszterelnökhez mint belügyminiszterhez:

1. Hajlandó-e a miniszterelnök ur, mint belügyminiszter, tekintettel azon nagy igaztottságra és felháborodásra, melyet Liptóme gyében az alispán felfüggesztése okozott, intézkedni, hogy a fogymeli vizsgálát és eljárás a legrövidebb idő alatt befejeztessék és a feldult béke Liptóme gyében minamarább helyredálljon.

2. Mután Kaffka László miniszteri kiküldötöt figyelmet, úgy látszik, kikerülte azon körülmény, hogy a megye tisztí főügyése reszint maga tudomásal bir, hogy a megye tisztviselői (arvaszki bírók, főbírok) az általa képviselt urberesek részéről tiszteletdíj cím alatt 100—150 forintnyi összegeket vettek föl és hivatalos minőségükben nyugtáztak, de sőt maga is, hivatalos helyiségében a rózsahegyí volt főbíróknak ily tiszteletdíjat személyesen átadott: helyesnek és egy megjelí hivatalnok állásával megegyezhetőnek tartja-e ezt az eljárást a t. miniszterelnök ur; ha nem, hajlandó-e a t. miniszterelnök ur ez irányban egy pótvizsgálát elrendelni és ennek eredményéhez képest eljárni.

3. Hajlandó-e a t. miniszterelnök ur beható vizsgálát tárgyává tenni Liptóme gyé arvaszkekének működését különösen az irányban, vajjon a főügyész ténykedése vagy mulasztása következtében me-e szenvedtek kárt egyes árvak az által, hogy a t. főügyész a helyett, hogy személyesen jart volna el ügyeiket, amiért fizetést kap a megvétel, mások által képviseltette magát az árvak költségére és különös figyelmet fordítatni a vizsgálatalnál a Griesenfeld hagyatékra, amely állítólag rossz kezelés következtében igen megapadt.

4. Végre, ha valóban elegendő okok forognak fenn Liptóme gyében arra nézve, hogy az alispán felfüggesztessék, esetleg hivatalától megfosztassák, miként vélekedik a t. miniszterelnök ur a főispán működéséről, ki ellenőrzési jogát és kötelességét oly feltételeken és hanyagul teljesítette, hogy ily nagymérvű visszaélések kiferoldhatók főispánsága alatt és amelyeket kideríteni képtelennék bizonyult és egy külön miniszteri bizost kellett kiküldeni ezek kiderítésére?

Szél Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Azt hiszem, hogy ilyen tisztán adminisztratív kérdésnek, az adminisztráció hatáskörébe eső ténykedésnek hosszas fellejtése és elbírálása utóbbra nem tartozik a t. Hához; (Ugy van! Ugy van!) de közérdekű dologról lévén szó egyfelől, másfelől kétségtelen lévén, hogy bármelyik tagja a Háznak, bármelyik képviselő felelősségre vonhatja a minisztert interpelláció alakjában egy általa kezdett és végrehajtott ténykedésért, nem vitatom, hogy ennek az interpellációnak a behozatala abszolútul jogosultatna volna. De nem tartom az időpontot szerencsésen megválasztottnak, hogy a t. képviselő ur ma hozza szóba az ügyet, mikor a t. képviselő ur nem áll szemben res judikatával. Ha a t. képviselő ur bevárta volna az ítéletet, amelyet a törvényes eljárás értelmében mint legfőbb fórum a belügyminiszter, vagyis én, ebben a dologban hozni fogunk és akkor hozta volna fel a kérdést, akkor beszélhettem volna részletesen és kimerítően a dologról. Ma, mikor még nem ítélték meg a t. Ház természetesen fogja találni, hogy hosszasan e kérdésben nyilatkozni nem fogok. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ezeresen röviden fogom megadni válaszimát és e válaszokat is azért adom meg, hogy az ne látszassék, mintha e kérdésben bármely csekély eltérés történt volna attól, amit szemem elé tűztem: hogy a törvény keretén belül pártatlanul és szigorúan járjak el. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

A belügyi tárca költségvetésének tárgyalásánál már voltam szerencsés kijelenteni, hogy igenis én rendszeresen tartok vizsgálatokat a törvényhatóságok adminisztrációját illetőleg és egyes városokét illetőleg is a törvényhatóságokban. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ezeket a vizsgálatokat nemcsak akkor tartom meg, mikor állítólagos visszaélésekkel hoztam panaszköz és beadványok érkeznek, hanem akkor is, amikor a miniszterium legfőbb felügyeleti jogánál fogva és ennek gyakorlása közben azt a benyomást nyeri és arra meggyőződésre jut, hogy egyik-másik vármegyében is vizsgálat szükségese fennforog. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ezt természetesen továbbmenőleg rendszeresíttettem egy osztályt, mely ezen vizsgálatoknak a meggyőző, rendszeres, tisztán elvi alapokon szabályozott módszere szerint fog eljárni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Így történt Liptóvármegyében is. Indítatva éreztem magamat arra, hogy Liptóban vizsgálatot tartassak. Most már a t. képviselő urnak annyit elmentetek, hogy a vizsgálat előzetes stádiumában befejezést nyert, amennyiben az általam kiküldött vizsgáló biztos ott a helyszínen a vizsgálatot befejezte. De elintézte az ügy éppen nem nyert még, mert a kormánybiztos által előadandó jelentés és az általa beadott anyag feldolgozása után lesznek csak abban a helyzetben, hogy tisztán lássak a dologban és végleg intézkedhessem. Ebben feleletet adtam az első kérdésre. Igenis, a vizsgálat tényleg be van fejezve, a vizsgálat anyaga részben be is jött, vagy talán már az egész, de feldolgozva nincs és magam fogom felülvizsgálni a referensek által előkészített véleményét és ugyazólván a dolognak szonátus-szerű, szonátusban történt megvizsgálása alapján fogok ítélni mentől hamarabb. (Helyeslés.)

Másik kérdésére vonatkozólag van szerencsém válaszolni, hogy a beérkezett jelentésnek két stádiumát különböztettem meg. Bejött jelentés a vizsgálat folyamata alatt és bejött jelentés a vizsgálat teljesítő után. A vizsgálat folyamata alatt beérkezett jelentésben a kiküldött kormánybiztos jelentést tesz arról, hogy a további alapos, igazságos és minden tekintetben, minden irányra teljesen kimerítően tartandó vizsgálat teljesítése végett helyesnek és szükségesnek mutatkozik az, hogy az alisan ellenében eljárás történjék a következő adatok és tapasztalatok alapján; hogy mely adatok alapján, az nem tartozik ide. Ezen incidentális jelentésnek bonyomása alatt én igenis, felelősségem érzetében, amely ezen kérdésben engem terhel, habár előzőleg nem is voltam ezen nézetben és ki is jelentettem, hogy a vizsgálat befejezéséig nem fogom felfüggeszteni az alispant, de mondom, ezen jelentés hatása alatt, amely oly tényeket és adatokat közölt velem, melyeket nem ignorálhatam, melyek a történet visszaesés látszatával bírnak, indítatva éreztem magamat, abszque ira et studio, azt sem tudva, hogy kiről van szó, a nevét sem ismerve: az alispán ellen nemcsak a fégyelmi eljárást elrendelni, hanem őt állásától fel is függeszteni. De kijelentettem magának az alispánnak, akinek a nevét is csak azután tudtam meg s aki ez iránt panaszszal és kéréssel fordult hozzám, hogy: ha ön nem követeit el visszaiéteket — ezek voltak szavam — dacára annak, hogy felfüggesztettem, nem lesz baja, rehabilitálni fogom, ha kiválgatik, hogy mindent tisztán, becsületesen és törvényeszerűen kezelte. Ha pedig nem így történt volna, akkor, ha fel nem függesztettem volna is, akkor is sutána az ítélet. (Helyeslés.) A felfüggesztés magában nem jelent eltiltést, hanem jelenti azt, hogy a vizsgálat pártatlanul, szigorúan és igazságosan vitessék keresztül, hogy minden tisztviselő, aki az alispán keze alatt van, tudja, hogy nincs mit félnie tőle, hanem szabadon válhat. (Élénk helyeslés.) Ezen célból függesztettem fel és teszem ezt mashol is, ahol erre megvan az alap és megvannak az adatok. (Helyeslés és tetszés.) Azt hiszem, ez a korrekci, szigorú és partalan eljárás. (Helyeslés.) Mindaddig, amíg a felfüggesztést el nem rendeltem távirattal, — s ismétlem, — ezt azért tettem, hogy a vizsgálat eredményét biztosítsam, — azt sem tudtam, kiről van szó; én az aktákat és a beérkezett jelentést néztem és úgy láttam, hogy a vizsgálat adatai megkivánják a közbejöttést és azt, hogy ezen intézkedést megögyem. (Helyeslés.) Ami a harmadik kérdés illeti, mely a főügyészre vonatkozik, arról nem szólnatok mindaddig, míg az aktákat nem látom. Ha meggyőződ-

tem, hogy szükség van a pótvizsgálatra, elrendelem, ha nincs rá szükség, nem fogom elrendelni. Ami a főispánt illeti, arról nem nyilatkozhatom mindaddig, míg az egész ügyet kimerítően át nem vizsgáltam, hogy mi terheli őt a felelősség tekintetében. (Helyeslés.) Kérem a t. Házat, hogy ezt ne előzetes válaszképpen, hanem mint érdemleges választ tekinteni és azt elfogadni méltóztassák. (Élénk helyeslés.)

Rakovszky István köszönettel veszi ezt tudomással.

Élnek az ülést délután 2 órakor berekeszti.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, amelyben a kabinetnek a fővárosban időző valamennyi tagja résztvett.

Az összeférhetlenség. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága Apáthy Péter elnöke alatt ma ülést tartott, amelyen a bizottság tagjai közül gróf Andrássy Tivadar, Dósa Endre, László Mihály és Ráthay László voltak jelen. Ekként a bizottság határozatképes számmal lévén együtt, minthogy rendes jegyzője Rudnyánszky Béla a megjelenésben gátolva volt, a mai ülésre helyettes jegyzőnek Ráthay László választotta meg. Elnök bejelentette, hogy a ház elnöksége áttette a bizottsághoz Gajári Ödönnek a ház nyílt ülésében Tallian Bélára vonatkozólag tett összeférhetlenségi bejelentését; továbbá az Ugron Gáborra, mint a kormányval szerződési viszonyban álló vállalkozóra vonatkozó összeférhetlenségi bejelentéseket. A bizottság a Tallian Bélára vonatkozó bejelentés tárgyalását e hó 20-ikára keddre délelőtt tizenegy órára tűzte ki, amely időponttól úgy a bejelentő, mint az érdekelte képviselő értesíteni fog. Egyuttal az elnök felkérte a bank-egyesület alepszabályainak, továbbá az iránt való nyilatkozatának beszerzésére, vajjon az egyesület áll-e, s ha igen, minő összeköttetésben a kormányval; végül pedig a kormány ugyane kérdésre vonatkozó nyilatkozatának beszerzésére. Az Ugron Gáborra vonatkozó bejelentés tárgyában a bizottság e hó 20-ikának délutáni fél öt óráját tűzte ki határnapul, amely időponttól úgy a bejelentők, mint az érdekelte képviselő értesíteni fognak. Az illetők által teendő nyilatkozatokhoz képest fogja a bizottság megállapítani, vajjon szükséges-e és ha igen, mely okmányoknak a hadügyminisztériumból való beszerzése.

A Vaterland újabb támadása. Mai lapunkban ismertettük a Vaterland tegnapi cikkét, melyben újra szót tesz a báró Bánffy-féle ügyet. E cikk újabb tény magáról a választási alap dologról nem tartalmaz, csupán igazolni igyekszik az előbbi közléseket. Új benne csak az, amit a főudvarmester lovagias ügyének körülményeiről ír. Erre neve a mi teljesen hiteles információink az, hogy báró Bánffy Dezső, miután az ügy lovagias elintézésére nézve a lépéseket megtette, érintkezésbe lépett Séláry Józseffel, gróf Csaky Albinnal, gróf Andrássy Csyulával és báró Uchritz Zsigmonddal és tudatva velök, hogy a lovagias elégtétel megszerzésére nézve lépéseket tett, véleményüket kérte arra nézve, vajjon egyéb lépéseket szükséges-e tennie? És a megkérdezett urak egyhangú véleménye az volt, hogy a lovagias uton megszerzendő elégtétellel az ügy teljesen be lesz fejezve és egyéb lépések nem szükségesek. A Vaterland körülményének a segédkereséséről szóló része tehát valótlan és a hozzá fűzött következtetések is alaptalanok.

Mentelmi ügyek. A képviselőház mentelmi bizottsága Chorin Ferenc elnöke alatt ma ülést tartott, amelyen Kabos Ferenc előadásával tárgyalás alá vette és elintézte Hoch Jánosnak (hatóság elleni erőszak) és Forgách Antal grófnak (párviadal vétsége miatt hozott ítélet végrehajtása) mentelmi ügyeit. Hochra nézve a bizottság szótöbbséggel a mentelmi jog felfüggesztése megtagadásának, Forgách grótra nézve a mentelmi jog felfüggesztésének javaslatba hozását határozta el. Tárgyalásra továbbá ki volt meg tűzve a Ház elnökeinek, Perczel Dezsőnek a mentelmi ügye is (párviadal vétsége.) Minthogy azonban a felsője megszüntette a párviadal vétsége címen megindított eljárást, ezzel a szóban forgó mentelmi ügy is tárgyalatlanná lett.

A moravical mandátum. A képviselőház állandó igazoló bizottsága Kubinyi Árpád elnökségével ma tartott ülésében vizsgálat alá vette a Temesvármegye moravical körületében megválasztott képviselő, Manasz György megbízó levelét. Minthogy a megbízó levélül szolgálati választási jegyzőkönyv ugy kiállítására, mint tartalmára nézve megfelel a törvénynek és a házszabályoknak, a bizottság Manasz Györgyöt, a megszerzett harmadik nap föntartásával, igazolt képviselőnek jelentette ki s euok a Házban való bejelentésével Fisk Lajos bizottsági jegyzőt bízta meg.

KÜLFÖLD.

A háború.

Budapest, március 14.

(C.) Az angol kormányának Krüger és Steyn békejavaslatára adott válasza a lelkiismeretlen hetvenkedésnek és a képmutatásnak a netovábbja. A két köztársaság elég vakmerő volt függetlenségét fegyverrel védelmezni, sőt elég arcátlanul eleinte még győzni is és a csodálkozó világ előtt feltüntetni hatalmas ellenfelek hadseregének naiv ügytelenségét. Ez természetesen büntetést érdemel, még pedig nem kisebbet, mint a két államnak angol gyarmattá való átváltoztatását!

Mi lesz a békeajánlatok e kérésekkel és kegyetlen visszaütésüknek a következménye? A boerok részéről most már a kétségbeesés által szuggertált cselekedetekre kerül a sor. A nép egy része abban hagyja ugyan a reménytelen küzdelmet, földhöz vágja a fegyvert és csöndes dühvel viseli majd sanyaru sorsát. Másik része pedig, és feltételezhetjük, hogy ez a nép nagyobb része lesz, folytatni fogja a harcot most is és inkább a halált választja, mint a feltétlen megadást. Ez a harc persze különbözni fog a boerok eddigi nemes, lovagias magatartásától. Egy kétségbeesett nép rettenetes guerilla-háborúja lesz az, mely sem haditörvényt, sem lojalitást, sem nemességet nem ismer s amelynek elvadult lelkében csak a szörnyű faigyüület lakozik. E guerilla-háború első jelei már most is mutatkoznak. Az angol parancsnokok panaszkodnak, hogy az utolsó időben a boer csapatok a fehér zászlóval visszaélték, hogy robbantó golyókat használtak stb. Már azt is állítják az angolok, hogy a boerok a puskagolyókat rögtönzött bevágások által dum-dum-féle golyókká változtatták át. Hir szerint a bennszülöttek is fölfegyverkeztek, egy szóval a guerilla-háború tulajdonképpen már meg is kezdődött. Kétségtelen, hogy ez az utolsó erőfeszítés is csak a kis nép elvéréseivel fog végződni, de befejezése előtt mind a két félre nézve megszáthatatlan és óriási áldozatokba fog kerülni.

Az európai hatalmak ölbe tett kézzel nézik végig ezt a háborút. De mégsem egészen télenül: Brüsszelben béreltek a minap egy nagy házal, az állandó béke-bírószág elhelyezésére!

Mai tudósításaink a következők:

(Békekisérletek.)

London, március 14.

A londoni lapok nagyon meg vannak elégedve Salisbury-nak a boer békeajánlatokra adott válaszával. A Daily Telegraph a boeroknak azt a követelését, hogy a két köztársaság függetlenségét hagyják meg, szemtelenségnek mondja s csodálkozik azon, hogy Salisbury-nak elég türelme volt, hogy a boer táviratra válaszoljon. Valamennyi újság azt a meggyőződését fejezi ki, hogy Krüger és Steyn csak azért tette a békejavaslatot, hogy valamelyik nagyhatalomnak ideje legyen közbelepní.

Salisbury-nak Krügerhez és Steynhoz intézett válaszával a reggeli lapok általában jól megfontolt államférfiúi választásnak mondják. Általában azt hiszik, hogy a boerok magatartásukkal csak önmaguknak ártnak.

Berlin, március 14.

A dél-afrikai háborúban való közbelépés kérdése igen pikáns világításban tűnik föl. Föhlétlenül bizonyos, hogy a cár az angol-boer háború kiütésékor az angol kormányt az a határozott ígéretet tette, hogy Anglia nehezségeit semmi szín alatt sem fogja hasznára kiaknázni. A dolog természetében volt, hogy Oroszország ez az elhatározása nem maradtott titok a többi nagyhatalom előtt. Oroszországnak ez a viselkedése azt jelentette, hogy Oroszország állást foglal a boerok ellen. Anglia a cselekvés terére léphetett, minthogy Oroszország mint politikai tényező egyáltalában nem létezett.

Bécs, március 14.

Az itteni diplomáciai körök megvannak róla győződve, hogy a béke Anglia és Transvaal között nem sokára létre fog jönni s hogy a boerok kénytelenek lesznek függetlenségükről lemondani. Ausztria-Magyarországnak nincsen konzulja Pretóriában, ennél fogva a boer köztársaságoknak közbenjárás iránt hangzott kérése nem szól közvetlenül Ausztria-Magyarországnak, de valószínű, hogy azt a diplomatát, aki Ausztria-Magyarországot a hágai békekonferencián képviselte, a döntő tényezőket meg fogják kérdezni véleményéről, hogy ha egyáltalában arra kerülné a sor, hogy az európai hatalmak intervenálni akarnának. Itt azt hiszik, hogy Anglia mindaddig nem fog békét kötni, amíg csapatai be nem vonulnak Pretóriába.

Washington, március 14.

Az Egyesült-Államok Krüger és Steyn elnökök

kérésére felajánlották Angliának közbenjárását a béke helyreállítása érdekében. Anglia azonban az ajánlatot ugyanolyan nyájas és udvarias szavakkal, ahogy az Egyesült-Államok az ajánlatot tették, visszautasította. Hír szerint az Egyesült-Államok előterjesztése olyan volt, hogy semmiképp sem fejezte ki Amerikának azt a kívánságát, hogy intervencionáljon, hanem csak tudatta Angliával azokat a közléseket, amelyeket az amerikai konzul Pretóriában kapott, azzal a kijelentéssel, hogy Amerika szívesen tesz meg mindent, amit a béke érdekében tehet.

Páris, március 14.

Hír szerint a dél-afrikai köztársaságok eddig Franciaországot nem kérték föl közbenjárásra. A francia kormány azonban erősen eltökélte szándéka, hogy nem intervencionál, mert ilyen lépés Angliában félreértésekre adhatna okot s elmérgesítené a sajtó polémiáját.

London, március 14.

A Timesnak jelentik Lorenzo-Marquezból 12-iki kelettel: Egy boer békeküldöttség, amelynek tagjai Fischer, Wolmarans és Wessels, holnap Európába utazik.

London, március 14.

A Times értesülése szerint a dél-afrikai köztársaságok elnökei és Salisbury közt folyt táviratváltás semmiképp sem fogja befolyásolni azokat az intézkedéseket, amelyeket a kormány a boer sikerese befejezésére tett. A katonaság és élelmiszer szállítását nem hagyják abba.

New York, március 14.

Montagu White, volt transvaali amerikai konzul egy tudósító előtt azt a véleményét nyilvánította, hogy Oroszország, Németország és Franciaország támogatni fogják az Egyesült-Államoknak a dél-afrikai háborúban való közbenjárásra irányuló esetleges lépéseit. Az összes európai hatalmak az első lépést az Egyesült-Államoktól várják. E nélkül közbelépésük megzavarná az összhangot a kontinentális hatalmak közt. A legtöbb hatalomnak érdekei vannak Afrikában és indító okaik kétségekkel találkozónak. Az Egyesült-Államoknak ellenben nem lehet ősök okokat tulajdonítani.

(Az angol békefeltételek.)

London, március 14.

Salisbury már közölte a boer köztársaságok elnökeivel az angol békefeltételeket, amelyek a következők:

1. A boer köztársaságok feltétlenül megkövetelése, ami minden további békétárgyalásnak előfeltétele.
2. A boer köztársaságok függetlenségének elvesztése.
3. A boer köztársaságoknak angol gyarmatokká való átváltoztatása.
4. A két boer köztársaságnak ideiglenesen katonai közigazgatás alá helyezése.
5. Később helyi önkormányzat berendezése, amilyen Angliában is van, úgy hogy egész Dél-Afrika egyetlen brit dominiummá fog átalakulni.

(A csatáról.)

London, március 14.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Pretóriából 10-iki kelettel: Joubert ma reggel ideérkezett, hogy a kormánytal tanácskozzék. A hír békealkudozásokról szól, de hivatalosan még semmit sem közöltek erre vonatkozólag.

Fokváros, március 14.

French tábornok tegnap Bloemfonteinba érkezett.

London, március 14.

A Reuter-ügynökség jelenti Lindeansnekből 10-iki kelettel: Egy angol csapat tegnap két tiszt vezetésével egy nagy fölkelő-sereggel találkozott, amely azért jött, hogy 5900 darab fegyvert és tömördek lövészt szolgáltasson ki az angoloknak. Azt hiszik, hogy ma még több lázadó fogja magát megadni. A lázadók között, akik magukat megadták, három lovas-zászlós is van. Az átadott lövészer között robbanó lövedékek is voltak. Foglyok jelentése szerint más fölkelők Bark-

ley-Passban adták meg magukat. Cronje Gibeon parancsnokhoz, aki csapatával ellentáll Brabant tábornoknak, követeket küldött, hogy értesítsék a fölkelők megadásáról. Cronje megdöbben, mikor megtudta, hogy az oránji polgárok cserbenhagyták. Barkley kerületben nincs több ellenség.

Stormberg, március 14.

Brabant tábornok hada vasárnap reggel Aliwalnorthba érkezett. Szombaton heves harcot vívott a sereg. Az ellenség vasánpra virradó éjjel visszavonult a folyón túl.

London, március 14.

Reuter-ügynökségnek jelentik Herschelből: Hook őrnagy egy fokföldi rendőrcsapatral újra megszállta Barkly-Eastet.

London, március 14.

Fokvárosból táviratozzák, hogy Cronje tábornokot és a Pandebérgnél elfogott boeroakat holnap szállítják Szent Ilona szigetre.

Pretória, március 14.

A Volksstem bloemfonteini levelezőjének egy táviratát közli, amely szerint meglehet, hogy a katonai helyzetre való tekintettel a kormány székelyét Kronstadthba teszik át. Delarey parancsnokól az abrahamskráli ütközetről e hó 10-éről jelentés érkezett ide, amely szerint e napon az angoloknak a boerok hadállásai ellen intézett több támadásait visszaverték és az angoloknak súlyos veszteséget okoztak.

HIREK.

A cenzura.

Idé s tova két hónapja, hogy nálunk is, másfelé is nagyon divatos lett egy fogalom: a közszemérem. Nálunk, egyelőre, még csak a vidéken kapták fel, Németországban már országos kérdés lett, sőt ma holnap megszűnik majd a Lex-Heintze, hála ennek a — fogalomnak.

A kávéházi esztétikusoknak kellene ilyen — fogalmak. Gyorsan megalakul a két tábor, egymást érik a pro- és kontrák és az emberek, mikor annak rendje és módja szerint agyoncsepültek, szétszedtek egy hevenyészett újsághirt, azzal a felemelő érzéssel távoznak a kerek asztal mellől, hogy így meg úgy megoldottak egy rettenetesen komoly, akut kérdést. A kávéházból az ebédlőbe, az ebédlőből a szalónba; így kerülnek az ilyen fogalmak a közvélemény elé. Aki tegnap még torkszakadtából kacagott Feydeau ur borsos elecin, az holnap már az őszinte megbotránkozás hangján tiltakozik az ellen, hogy egyes írók a tantième kedvéért szabadon vétessenek a — közszemérem ellen.

Hogy mi a közszemérem? Fogalom. Egy felkapott szó, melyet mindenki használ, melyivel mindenki érvel, bizonyít, támad, mely a beszéd tárgya mindenütt.

X. ur, ha nem farizeus, — és utóvégre is nem valamennyi erényesosz az, — nyíltan bevallja, hogy ő nagyon jól mulatott ennél vagy annál a darabnál, de... És itt következnek azok a bizonyos jelmondatok, melyekkel már mindnyájan torkig vagyunk.

Schiller, Goethe, Shakespeare, Vörösmarty, csak a tanulóifjúságot vonzzák a színházba, színházi nyelven: csak karzatot csinálnak; a sokat kárhozottat darabok pedig földszintet és páholyokat. Hát igazán a színház neveli a közönséget? Hiszen a színháznak egyedüli célja azt adni, ami a közönségnek kell. Ha az általános erkölcsi felháborodásban megvolna az őszinteség, — amint hogy nincsen, akkor az első coehonnéria (ebből a szóból is már fogalmat faragtak) negyedszer már üres ház előtt került volna színre. És akkor egyetlenegy direktornak sem jutott volna eszébe, anyagi veszteségek

arán a közönségre oktrojálni a szemérmetlen darabokat.

A színház kísérletezik, tapogatózik, és az egyetlen, csalhatatlan jel, amely a közönség megalégedésére mutat, a — pénztári kimutatás.

A korszmáros is azt főzi, ami a legjobban kél, amíg észre nem veszi, hogy a vendégei már megcsömörlöttek tőle.

Azt mondják, hogy a közönség már megcsömörlött!

Jól van. Ha igaz, úgy ezentul a szemérmetlen daraboknak nem lesz közönsége és akkor a színházak majd előlről kezdik a tapogatózást és megkeresik azt az irányt, amelyik az új izlésnek megfelel.

Disznóznit helyett majd főznek irós vajjal; nevelje a közönség a színházat, hatalmában áll. Mert a színháznak egzisztenciális kérdés a publikum; a publikumnak a színház nem az.

De hogy egyes emberek nevelni akarjanak színházat is, publikumot is, az veszedelmes vállalkozás. Tisztelet, becsület a vidéki pénzügyi bizottságok összes tagjainak, de végtére is ők épp oly kevésbé képviselik a sokat emlegetett közszemérmét, mint Heintze ur. Ha pedig helyet adunk annak a felfogásnak, hogy egy, két, három, vagy akár harminc ember is, hivatott megbírálni, mit szabad megnéznie a publikumnak és mit nem, akkor magunk keltjük életre azt a szörnyeteget, melyet enkezünkkel gyilkoltunk le; éppen holnap reggel lesz ötvenkét esztendeje.

Ausztriában, tudvalévő dolog, még él ez a szörnyeteg. Ausztriában az irodalom útján, — de csak ezen az uton — nem támadhatja senki a közszemérmét, mert utját állja a cenzura. A cenzura izlése pedig a cenzura izlése és nem a publikumé; a cenzura azt tiltja be, ami neki nem tetszik.

Bécsben például vagy ötvenszer adták egyfolytában az Osztrigás Micit. A cenzura megengedte. Ellenben Halbe világhírű drámája, az Ifjuság mindmáig még nem került színre. Mert a cenzura nem engedte meg. A darab bejárta az egész művelt világot, hiszen a lex Heintze bölesőjéből került ki, számtalan esztétikus méltatta az érdemét és ez az egy darab elég volt arra, hogy Halbe ur neve bele kerüljön minden irodalomtörténetbe. De Bécsben az Osztrigás Micit adták. az Ifjuságot nem. A közszemérem nevében és a cenzura jogánál fogva.

Tegnap este végre majdnem színre került, de csak majdnem.

Egy Borgias Schmid nevű ur, aki úgy látszik jobb izléssel van megverve, mint a bécsi cenzorok, saját költségén, meghívott közönség előtt, csak azért is elő akarta adni. Nem volt se díszlet, se zene; Schmid ur a bécsi kereskedők egyesületében felolvasást tartott a modern drámákról, és ezen a kereten belül be akarta a bécsi közönségnek Halbe Ifjuságát mutatni.

Alig jelent meg azonban a felolvasó helyett Hoppe plébános ur az emelvényen, mikor egyszerre csak egy rendőrkapitány lépett a terembe és a közönséget a törvény nevében távozásra szólította. A közönség morgott, kiabált, és nem tágitott. Mire a kapitány megtette a kötelességét: karhatalommal üritette ki a termet.

Ez a cenzura.

Nemcsak ez a félben maradt bécsi bemutató ad aktualitást e dolognak; az új kassai színház igazgatósága a napokban kény-

Kívánatra szívesen szolgálunk mintázott ajánlatokkal.

FROMMER A. HERRMAN
* * * **UTÓDA STEINER ARMIN**
* * *
magnagykereskedése Budapest.

Ajánlatok mintázott ajánlatokkal.
államilag
ólomzárolt
lőhere- és
Lucerna-
magyamat,
* * * valaminek *
kiváló minőségű
répa és fü-
magyamat.

telen volt levenni a műsorról Rákosi Viktor és Gutti Soma nagy sikert aratott bohózatát, a Napoleon ösémét. Mert egy kassai hetilap színházi referense úgy vélte, hogy a darab vét a közszemérem ellen. A közönség ugyan más véleményen volt és esteről-estérel megtöltötte a színházat, de a szemérmes kritikus addig dorongolta a direktort, míg az végre megszeppent és engedett.

A darab egyik szerzője, Rákosi Viktor, ebből az alkalomból a következő levelet intézte Szendrey igazgatóhoz:

Kedves Szendrey ur!

Boldog ember! Mily fogékony lehet ön az élet örömei iránt, mikor az ilyen apró bosszantások is oly érzékenyen hatnak lelkére! Én irigylem önt, szívem mélyéből irigylem. Erényesdöszök mindig voltak a világon s legyen nyugodt, nem nekik köszönhető, hogy erény még napjainkban is található. Az ilyen erényesdöszök hatásának és sikereinek különben már Molière írófarsam alaposan bevágta az utját Tartuffel. A kassai interpellálót különben utasítsa hozzám. Majd megmutatom neki a klasszikus vigjátékírókat Aristofanesztől Shakespeareig, s hajszálai égnek fognak meredni a pikantiériáktól, — ha vannak hajszálai, mert az emberek rendszeren akkor mennydörögnek az erkölcstelenség ellen, mikor a hajuk már kihullott. Engem senki se vádolhat azzal, hogy munkáimban a pikáns irányt kultiválom, de belátom azt, hogy az ellenséget a saját fegyverével kell megverni, s azért, ha vigátékok irok, nem a felsőbb leányiskolák, hanem a modern színházi közönség izlése lebeg előttem, ennek kell concessziókat tennem. Így védekezhetünk a külföldi öbzönlő konkurrencia ellen. Hogy e mellett a tisztesség határait megőriztük, azt mindenki elismerte, aki a modern francia vigátékokat ismeri. Lehet, hogy önként az előadásban is van egy kis hiba, annyiban, hogy erősen kitálatnak egyes dolgokat, amiket csak gyengén érinteni kell, mint a hogy a feoske érinti szárnyával a vizet.

Ne törődjék tehát a piszkolódásokkal: Kassa nem az a város, amely prudériából a milói Vénusz felöltötését kívánna.

Igaz hive

Rákosi Viktor.

És nem is kívánja sem a kassai közönség, sem a nagyváradi. Mert soha még közönség nem kérelmezte a kiskorisítását. Holnap, március tizenötödikén, Petőfi szobra előtt szavalni fogják a Talpra magyart. Ez a vers ölte meg Magyarországon a cenzurát. Ne akarjuk minden áron feltámasztani. Ne vesse fel magát senki erkölcsbírónak! Mert az ember könnyen téved és nem egy olyan darabot stigmatizáltak már erkölcstelennek, amelyik később kulturtörténeti esemény lett. Akinek ez vagy az a darab nem elég szemérmes, az ne nézze meg, vagy hagyja ott!

A közszemérmét mint fogalmat pedig vigye el az ördög!

Latkó Andor.

Budapest, március 14.

— BUDAPESTI NAPLO. Március 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Stefánia főhercegnő házassága.** Egy bécsi könyvkiadó lapkiadó közli, hogy a miramarei esküvőt elhalasztották, mert gróf Lónyay Elemér megbetegedett. Ez a hír nagyon is megerősítésre szorult. **Trieszéből táviratozzák:** Gróf Lónyay Elemér egy barátja beszéli, hogy az ifjú pár az esküvő után két hétig Miramareban marad, aztán Rómába utazik, ahol már meg is rendelték a lakást.

— **Külföldi hírek.** A király dr. Székely Ferenc budapesti főügyésznek és dr. Falogh Jenőnek, a budapesti tudomány-egyetem nyilvános rendes tanárának a harmadosztályú vasokromarendet, továbbá **Bittsánszky** Ede miniszteri tanácsos és nagybányai bányáigazgatónak nyugdíjaztatása alkalmából a fémkohászat és bányászat terén szerzett érdemei elismerésül a Lipótrend lovagkeresztjét, **Graf** János, a Ganz és társa részvénytársaság gyárában alkalmazott lakatos és **Csuhány** János, a borsod-apátfalvi kőedény és majolika-gyárban alkalmazott korongos munkásoknak, hosszú és hű szolgálataik elismerésül az ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Az elhunyt trónörökös emlékratál.** Párisból táviratozzák, hogy a *Nouvelle Revue Internationale* mai számában Rudolf trónörökösnek állítólag teljesen hiteles naplóját kezdi közölni. Az első rész azt a jelenetet tartalmazza, amit a trónörökös hajójának a szuezi csatornában majdnem nekiment egy angol hajó, miközben az angol hajó kapitánya ugyancsak gorombáskodott.

— **Március 15-ikén.** A nemzeti ujjáébredés 52-ik évfordulóját ünneplik holnap mindenütt az országban, ahol kegyelettel szívvel őrzik a márciusi ifjak emlékét. A nemzeti öntudatnak, a hazaszeretethez egygyé olvadt magyar társadalomnak nemestüzi fellobbanását mutatta március 15-ike minden estendőben, így lesz ez holnap is.

A radikális egyetlen ifjak pártja már ma este rendezte ünnepélyét a Demokrata Kör fényes helyiségeiben. A politikai és jogászvilág számos kitűnősége jelent meg a hazafias ünnepen: **Véssi** József, **Visontai** Soma, **Sámuel** Lázár, **Pichler** Győző országgyűlési képviselők, **Schweiger** Márton és **Ormódy** Vilmos királyi tanácsosok, **Vássonny** Vilmos stb. **Weiler** Ernő hatóság megnyitó beszéde után **Sargó** Dezső szavalt a *Nemzeti dal* riadó tetszés mellett. Majd az ünnepi beszéd következett, amelynek megtartására az ifjuság **Véssi** Józsefet kérte föl. **Véssi** poétikus, magas szárnyalású beszédben esetelte március 15-ikének jelentőségét és tündöklő példaképpül állította oda a márciusi ifjakat a mai fiatal nemzedéknek. Zugó tetszésvihar követte a beszédet. Majd **Bojár** Tereska, a Népszínház hirtelen feltűnt bájos primadonnája énekelt néhány dalt oly bravurosan, hogy a közönség addig tapsolt, míg három másikat is elénekelt. Ifjabb **Bartha** József alkalmi költeménye, **Vida** szavallata és **Silberstein** Ötvös Leó osinose után az ünnepély műsorának egyik legérdekesebb száma következett, amelynek sikerében **Garami** Jenő, **Chaurard** Endre és **Schwarz** Pál osztozkodtak. Az ünnepélyt **Décsy** István fejezte be hatalmas beszéddel, mire az egész társaság lakomához ült, amelyben lelkes felköszöntőkben ünnepeltek a Demokrata Körnek, mint házigazdának vezetőit is.

A Budapesten fennálló *Ungvármegyei Kör* szintén megünnepelte a nemzeti ujjáébredés emlékét. **Szabó** József joghallgató elnöki megnyitóját után **Tóth** Ferenc szavalt a Petőfi Nemzeti dalát. Az ünnep szónoka **Nagy** József joghallgató volt.

A *Csak szoroson* fővárosi könyvkereskedők egyesülete ma este tartotta meg március 15-iki ünnepélyét saját egyleti helyiségében. A közönség tetszéssel hallgatta **Farkas** Emődnék „Magyar nők a szabadságharcban” címen tartott felolvasását. Felolvasó ebben igen érdekes dolgokat mondott el a két nőhonvédről, **Lebstück** Máriaőről és **Bányai** Juliáról, aki utóbb férjével **Matta** 48-as századdal Kairóban nagy szállodát nyitott. A felolvasást gróf **Teleky** Blanka és **Lövey** Klára kufsteini rabságának esetelésével végezte. Ez érdekes felolvasást a nagyszámú közönség zajosan megélemezte.

Csaknem valamennyi iskola ünnepel holnap. Szabadságünnepet rendez az állatorvos-anhallgatók köre, az állami felső lányiskola, az V. kerületi állami főreál irodalmi iskolája, a II. kerületi polgári lányiskola és női kereskedelmi, a IV. kerületi községi főreál, a II. kerületi katolikus főgimnázium, a Jókai Kör, az Iparos Ifjak Országos Egylete stb. A vidék is részt vesz az ünnepségekben. A *szászsebesi Emke Daloskör* március 17-ikén tartja az ünnepét, amelyen közreműködnek **Csiky** Mariska, **Podhradszky** Emil, **Kusza** István.

— **Katolikus tanítók kongresszusa.** **Vaszary** Kolos hercegprímás a katolikus tanítók országos bizottságának elnökséghez levelet intézett, melyben értesíti az elnökséget, hogy a püspöki karhoz fölterjesztett kérésre válaszolva, a jelen évben megtartandó tanítók kongresszus vezetőisége már megalakulhat. A püspöki kar kérésére báró **Hornig** Károly vesprémi püspök elvállalta ennek a II. országos tanítói kongresszusnak védő elnökségét.

— **Crispi betegség.** Rómából táviratozzák, hogy a *Giorno* szerint **Crispi** influenzában szenved, amely tüdőgyulladásba megy át.

— **A patriárka jubileuma.** A görög-keleti szerb egyház nagy ünnepség keretében készül megülni egyházfejedelmének: **Brankovics** György patriárkának érsek-patriárkává történt megválasztása tizedik és születése hetvenedik évfordulóját. **Brankovics** György 1830. április 10-ikén született *Kulpin* bacsmegei községben és 1890. május 1-én választotta a karlócai püspöki zsinat patriárkává s a tizedik évfordulót dr. **Letics** karlócai teológiai tanár indítványa folytán egyesíteni szándékoznak a patriárka születése napja-

val. A karlócai ünneprezenző bizottság ez évi május hó 3-ikát tűzte ki ez ünnepség napjává.

— **Eskörös gyermekek.** Az erzsébetvárosi iskolaszék ma nagyobb előterjesztésében arra kérte a tanácsot, hogy az eskörös gyermekeket ne engedje nyilvános iskolába. Csak néhány nappal azelőtt tiltották ki az idiótákat az iskolának nevezett paradicsomból s most az eskörösökön van a sor. Ez az iskolaszék ugylátszik az abszolút egészséget kívánja s a maga kis hatáskörében nagy szociális programot akar megvalósítani. Az embertelenség és kegyetlenség vádja önkénytelenül kiformalódik ezeknek a dolgozónak a hallatára s szomoruan gondolunk azokra a szerencsétlenekre, akik már iskolás gyerek korukban meg vannak bélyegezve. A Taigetos elmélete ez. Kiirtani a társadalom testéből mindazt, ami gyenge és ami árthat a fainak. Ezt az irtó háborút pedig alulról kell kezdeni, a kicsinyeknél, a gyengéknél és ártatlanoknál. Ez az iskolaszék túlságosan modern, nagyon előljár az eszmével, ami ellen nekünk éppenséggel sem lenne kifogásunk, ha azt látnók, hogy már vannak olyan intézményeink, melyekkel az eskörös gyermekek szenvedéseit enyhítik. Ugy véljük, hogy előbb olyan intézeteknek kellene lenni valahol, ahol a paradicsomból kitiltott, ártatlan gyermekeket gondos nevelésben részesítik, tanítják, oktatják s iparkodnak segíteni rajtuk. A modern célszerűség elméletek nem térnek vissza a targeji sziklához s ha ki akarják is irtani a rossz anyagot, előbb minden módon megkísérlik, hogy segítsenek s gyógyítsanak. A népkisokla nem kórház, — mondják. Igaz. De ha nincs evébé kórházunk, hát miért ne legyen ez ideiglenes gyógyhely azoknak a betegségeknek, melyekről eddig még nincs bebizonyítva, hogy rágalgósak. Lelki depressziókat kétségkívül okoz az eskörös ember látása, de nem okoz olyan nagy bajt, mint aminő az lenne, hogy eskörös gyermekeinket kóbor kutya módjára kilöknék az utcákra. Az iskolaszék kérvényében fel lehet fedezni egy nagy szociális érdeket, de nem lehet felfedezni elég kegyességet és türelmességet, ha be nem várják azokat az övintézkedéseket, melyeket az eskörös gyermekeknek juttatni kell. Ha az emberiségért dolgozunk, okosan kell dolgozunk s a fél munka mindig csak fél munka marad, akárhogy leplezgetjük is a radikalizmus vérvörös lepedőjével.

— **A nagyszobeni új székesegyház.** A nagyszobeni görög-keleti székesegyház terveinek beszerzésére az illetékes hatóság tudvalevőleg nemzetközi pályázatot hirdetett. A pályázat a napokban járt le és ma ítélt a jury a beérkezett 27 pályamunka fölött. Mind a három díjat magyar építőművész nyerte el. Az első díjat kapta **Nagy** Virgil, a másodikat **Aigner** Sándor, a harmadikat **Berczik** Gyula.

— **Egy kanonok ünneplése.** *Szatmáron* tegnap bucsulakomát rendeztek a nagyváradi irodalmi kanonoki állásra kinevezett dr. **Steinberger** Ferenc tiszteletére. A lakomán az ottani társadalom egyházi, katonai és polgári előkelőségei vettek részt, mintegy 150-en. A köztisztviselőben álló dr. **Steinberger**, aki mély tudományért és kedves modorú felekezeti különbség nélkül kedvence a szatmári társaságok, a lakoma alatt lelkes ovációk központja volt. Számos felköszöntő hangzott el; gróf **Hugonnay** Béla főispán, **Habrowszky** dandárparancsnok és dr. **Fejes** István ügyvéd szép szavakban üdvözölték a távozó kanonokot. **Garba** Lajos törvényszéki elnök megemlékezett **Schlauch** bitorosról, akinek első sorban köszönhető a jeles férfinak kanonokká történt kinevezése. A lakomán még felköszöntötték **Meszlényi** Gyula szatmári püspököt is.

— **Loubet és a párisi magyar kiállítás.** Párisból táviratozzák, hogy: **Loubet**, a francia köztársaság elnöke ma fogadta **Lukács** Bélát, a párisi kiállítás magyarországi kormánybiztosát. **Loubet** élénken érdeklődött a magyar kiállítás iránt és nagy meglepéssel hallotta, hogy Magyarországon mindenki buzgón közreműködött a kiállítás sikere érdekében. **Lukács** Béla, élve az alkalommal, arra is utalt, hogy Magyarországon némi kedvetlenséget okoz az, hogy nem engednek helyet a magyarországi zsvasarnárnak a nemzetközi marnakiállításón. Az elnök reményt nyújtott az iránt, hogy a sérelem lehetőleg orvosoltnai fog.

— **A mérnöki doktorátus.** Az osztrák reichoathnak a mérnöki cím ügyében kiküldött bizottsága ma befejezte az előle utalt kormányjavaslat tárgyalását s a következő határozatot fogadták el: A kormány felszólítatik, hogy a diploma vizsgálatok szabályozása után azonnal tegye meg a szükséges lépéseket, hogy a főiskolák részét hallgatói, akiket e törvény szerint a mérnöki cím megillet, megfelelő tudományos munkálkodás alapján a doktori címet megszerzhessék.

INGYEN FÉNYKÉPET

leap mindenki, aki **HABERFELD** és **KOVÁCS** urak és nőidvát-áruházában Váci-kört 33. sz. alatt fedezt fel: készítenek ur- és nő-ékeket, kézzel, nyakkendők, nap- és esernyők, blazsek és keztyűkben. 10 korona értékű áruk vásárlásánál 6 darab művészes kivittelt vizitfényképet, 20 korona bevásárlásnál 8 darab művészesi kivittelt Cabinet fényképet adunk, 1, illetve 2 korona felülfizetés mellett.

— **A párisi tüzek.** Párisban a tüzek vának napirenden. A Comédie romjait reggeltől-estig vizsgálják a különféle komissiók. Stanislas Ferrand képviselő interpellációt intézett a miniszterhez, vajjon csakugyan hajlandó-e megengedni, hogy a színházat régi helyén építsék fel. Ferrand szerint a házat új, tágasabb térrel átélhelyezni. Egyelőre azonban még valószínű, hogy a Théâtre Français megmarad régi helyén, mert sokan már csak pletyfából is ragaszkodnak hozzá.

Egelőre a Théâtre Français társulata felváltva fog játszani a többi párisi színházban. E célra már ma délután valamennyi igazgató felajánlotta a színházat, a nyudáji-egyesület javára. — ingyen. A katasztrófa óta vasárnap este tartották a színház tagjai az első előadást az Operában. Az *Andromaché* és a *Kézzel beteg* kerültek színpadra. Amikor a függöny először szétlőbent, tíz percig tartó taps és éljenzés üdvözölte a két *Moumet*-t, akik épp a színpadon voltak. A nagy páholybar jelen voltak *Loubet* és *Loubéni*, természetesen nekik is kijutott az ünneplésből. *Tout Paris* ott van a színházban! *Halévy*, *Sardou*, *Rostand* és még sokan felvonás közben felsietnek a színpadra, megölelni a közreműködőket.

Egy érdekes incidens zavarta meg az előadást: *Dudlay* kiasszony a színházhoz jövet rémületlenül látta az Opera kürtőiből gomolygó sűrű füstöt. Megint? . . .

A portás megnyugtatta: csak a fűtő kazán rendes füstje. De a látvány újra felhámozta a kiasszonyban az elmúlt napok izgalmait, annyira, hogy öltözőjébe érve elájult. Mire jobban lett, az előadást némi késéssel megkezdte.

Es fokozódott a siker és a lelkesedés felvonásról-felvonásra.

Künn az Opera előtt pedig rekedt hangu rikkanások kínálgatják a szerencsétlenül járt *Henriot* kiasszony bájós, mosolygó arcképét. . . .

A másik, lassankint feledésbe ment tűzvész utójátékára most készülődnek Párisban. A *Rue Jean-Goujon*ban felépült már a harmadéve leégett jótékonyági bazár helyén a kápolna. Hatalmas kupola alatt egy Szűz Mária szobor áll a közepén, körötte Szent Erzsébet, Szent Pál és Szent János; fölöttük síró angyalok. A szomorú nap harmadik évfordulóján 5 eminenciája *Richard* kardinális felavatja a kápolnát. Az elégettek rokoni majd eljárhatnak imádkozni.

De a *Théâtre lyrique de la Renaissance*nak még mindig csak egy nyomorult kis csigalépes az egyetlen lejárata.

— **A Budapesti Újságrók Egyesületének választmánya** ma délután ülésezett *Vézi* József elnökelete alatt. Az ülésen a vasárnapi közgyűlési előkészítéssel foglalkoztak. Bemutatták az évi jelentéseket, a zárszámadásokat s a jövő évi költségvetési előirányzatot, s azokhoz a választmány hozzájárult. *Szatmári* Mór főtitkár bejelentette az Országos Ipar-egyesület átiratát, amelyben a hazai ipar támogatására megindított akciójára hívja fel az egyesület figyelmét. A választmány hazafias örömmel vette tudomásul a megindított mozgalmat s a legnagyobb lelkesedéssel karolja fel. Az országos orvos-szövetség elnöksége arra kéri az egyesületet, hogy az orvosok alaptalan megbecsülatása s hírlapokban megakadályoztassák. A választmány a szövetség kérelmét méltányosnak tartja és saját hatáskörében mindent el fog követni, hogy a magyar tarsadalom a tisztas hivatásokról ok nélkül meg ne harcoltassék. A *szegénysorsú tüdőbetegek szanatórium egyesülete* köszönetét fejezi ki, hogy az egyesület az *Erzsébet királyné szanatórium* javára megindított mozgalmat oly hathatósan támogatta. Hálás köszönettel vette tudomásul a választmány, hogy a Magyar Országos Központi Takarékpénztár 400 koronát adományozott az egyesületnek s a Magyar Színház igazgatósága a *Kleopátra* főpróba-jegyeiből 100 irtot küldött. *Vézi* József elnök javaslatára a választmány a közgyűlésen indítványozni fogja, hogy *Cziklay* Lajos, a segítőalap igazgatótanácsának nagyérdemű elnökét a gazdai állásról való lemondása alkalmából fáradságtalan tevékenységének elismerésül örökös tisztetlebeli alelnökké választásuk meg. Végül négy új tagot vettek föl az egyesület tagjai sorába, köztük *Fenyő* Sándor, a Magyar Hírlap felelős szerkesztőjét.

— **A postatakarékpénztár új palotája.** A postatakarékpénztár épületének pályatervét ki vannak állítva a magyar tudományos akadémia dísztermében. Már ma is igen sokan nézték meg az érdekes terveket, amelyek március 18-ikáig bezárólag minden délelőtt 9—12-ig és délután 3—6-ig megtekinthetők.

— **Öngyilkos örnagy.** *Woellendorf*-ból jelentik, hogy *Wanek* Ferenc örnagy, a Deutschermeister ezred 2-ik zászlóaljának parancsnoka ma jöve lőtte magát s azonnal meghalt. Tettének okát nem tudják.

— **Karambolmatch.** Érdekes karambol verseny lesz folyó hó 15-én este 8 órakor a Budapesti karambolművészek közgyűlésében. (Teréz-kört 19. sz.) *Sztanoj* Miklós mester és *Ehrlich* József amatőr közt. A match 3000 pontos lesz és *Sztanoj* 2500 pont előnyt ad *Ehrlich*nek.

— **A munkaközvetítés.** A budapesti munkaközvetítő intézet a József-kört 30. szám alatt március 15-én kezd meg működését. Az intézet választmánya tegnap ülést tartott, melyen *Szerényi* József miniszteri tanácsos kijelentette, hogy az állami munkaközvetítő hivatal munkásnők közvetítésével egyelőre foglalkozni nem fog, de a kereskedelemügyi miniszter már megtette az előkészületeket, hogy a jövőben munkásnőket is közvetíthessenek. Különösen a cselédmizériák megszüntetését tűzte ki célul a hivatal s ezért a cselédközvetítést már május elején megkezd, a többi nőmunkások közvetítését azonban csak későbbben.

— **Se világítás, se fűtés, se víz.** A szent János kórházban öt nap óta egy-egy gyertya világítja meg a betegek szobáit. Ugyanazok öt nap óta nincs a kórháznak víze és fűtése, pedig mostanság hideg napok járnak s még az egészséges ember is fázik, nemcsak a beteg. Ennek a botrányos állapotnak az az oka, hogy a vizszolgáltató csövek közül egy megrepedt, s ezzel aztán megakadt az azoknak a gépeknek a munkája is, amelyek világítással és meleggel látják el a kórházat. És ez nem az első ilyen eset. Nemrégiben három napig éppen ilyen állapot volt a kórházban. Kocsin hordtak föl egy két vizet s úgy osztották szét a betegek között, mint ahogy az óceánjáró hajókon szokás takarékoskodni a szomjúság rovására. És hogy egészen budapesti legyen a kép, ideírjuk azt is, hogy a vállalkozóknak, akik a rossz vezetékot megcsinálták, éppen tegnap, a vízhiányosság negyedik napján utalványozta ki a tanács a munka árát. Azaz hogy dehogyan, néhány ezer koronával többet, mint amennyiért a munkára vállalkoztak. Ilyen rossz munkáért csak dukál egy kis jutalom.

— **Zajacz István milliója.** Különös aranylopási ügy foglalkoztatja most Liptómegyét. A lopás színe helye Amerika, de a tettest *Magyarországon* keresik *angol deklétivék.* Az eset hőse *Zajacz* István nagybörcei földműves, aki New Yorkba vándorolt ki s ott egy aranyvolvasztóban kapott munkát. Több évi munkássága után megbízhatóságra is tett szert. *Zajacz* élelmes és furfangos ember volt és felhasználta az alkalmat. Lassankint, de biztosan lopott. Naponta üvegben fekete kávét hordott magával a műhelybe, melyet szabad volt munkaközben élveznie. A különálló étkező helyiségbe mindenkor magával vitte a fekete palackot is, melybe aranyt öntött, vagy sülyesztett be. Ezt oly ügyesen cselekedte, hogy a felügyelőség gyanuja sohasem eset a nyílt helyen álló kávés palackra; sőt megessett, hogy *Zajacz* meg is kínálta néha felügyelőjét kávéjával. Sokáig és rendszerint üzte ily módon a tolvajlást. Egy ízben azonban, midőn *Zajacz* egyik társával a munkából haza tartott, véletlenül eltörtött *Zajacz* palackja s a kávé aljában társa meglátta a lopott aranyat. *Zajacz* megmagyarázta társának a dolgot, de mert mégis félt — vagy az árulástól, vagy pedig társa hasonló lopásának ügytelenségétől, nyomtalanul eltűnt. *Zajacz* társa rövid ideig szerencsésen folytatta az aranylopást, de oly nagy mennyiségben, hogy az arany hiányát csakhamar észrevették, s a fekete palackokkal való csalásra rájöttek. A munkást letartóztatták, aki mindent bevallott. Az eltűnt arany értéke állítólag meghaladja az egy millió dollárt. *Zajacz*ot keresik Amerikában, Európában és keresik Liptóban is. Feleségét és leányát New Yorkban letartóztatták, de ő sehol sincs. A napokban *Nagy-Börce*ra két idegen uriember érkezett, akik angol németekkel tudakozódtak a községben, vajjon *Zajacz* nem érkezett-e haza. A tagadó válasz után megfordultak *Verbice*n és *Liptó-Szt.-Miklós*on is, de mivel itt sem kaptak kedvező választ, néhány napra eltűntek, abban bízakodva, hogy *Zajacz* az arannyal rövid időn belül megérkezik. A két idegen, akik angol detektívek, ismét ott van és az volna óhajuk, ha valamiképp *Zajacz* arcképét megszerezhették. Az esetről már a csendőrség is tudomást vett, de *Zajacz* valószínűleg *Dél-Amerikába* menekült az arannyal.

— **Házasság.** Fényes esküvő volt ma dr. *Hertzka* Tivadar közgazdasági író házanál. Dr. *Hertzka* Tivadar Betty leánya esküdtött örök hűséget dr. *Lehrsch* Hugó berlini ügyvédnek. A házasságkötésnél a székfővárosi V—VI. kerületi anyakönyvi hivatal anyakönyvezető-helyettese működött közre. Mint tanuk *Szék* Kálmán miniszterelnök és *Wekerle* Sándor, a közgazdasági bíróság elnöke szerepeltek. A két család számos tagján kívül igen díszes és előkelő társaság volt jelen, köztük: *Szilágyi* Dezső, *Tarkovich* József államtitkár, *Ábrányi* Kornél, *Hegedűs* Loránt, *Neményi* Ambrus és *Tomesányi* László országgyűlési képviselők, *Némethi* Péter kuriai bíró, *Kaposi* József, a Szent-István Társulat igazgatója, *Beck* Nándor, a Jelzálog Hitelbank és *Beck* Miksa, a Magyar Leszámítoló- és Pénzváltóbank elnöke, *Singer* Zsigmond és *Sturm* Albert szerkesztők, a *Magyar Hírlap* szerkesztőségének tagjai testületileg *Fenyő* Sándor vezetésével, dr. *Gerő* Lajos, a Pallas Igazgatója, *Hazzay* István miniszteri titkár, *Strobl* Alajos

szobrász, *Térey* Gábor és *Hery* Vilmos igazgató, többben nevelőkkel. Az ifu pár, melynek tisztelőre estű 7 órakor ebéd volt, ma este a Riviera utazott.

Fogány Mihály, a *Guéri Hírnap* munkatársa és kiadóhivatali főnöke vasárnap jegyezte el *Fuchs* Jenyvké kiasszonyt, *Fuchs* Márkus természetgyógyász föld-birtokos és nagykereskedő leányát Zsebelyen.

Dr. *Balkányi* Jenő ügyvéd eljegyezte *Moskovits* Julisákt Beregszászon.

Scheffer Emil, a Breslauer-cég belfagya e hó 20-ikán vezeti elár a *Kittel* Gizella kiasszonyt az újpesti katolikus templomban.

— **Via crucis.** A tegnapi banketen, amelylyel *Székely* Bertalant ünnepelték tisztelői, több emléket elevenítettek fel, amelyek a művészet nehéz utjából meglehetősen szomorú képet adnak. *Kacziány* Ödön mondott el egyetmást *Székely* küzdelmes éveiből. A többi közt a következők is:

Kacziány már kis diák korában ismerte *Székely* Bertalant, amikor még a Pipa-utca és az Üllői-ut sarkán lakott. Őrá jártak el a diákok megcsodálni az *V. László*. Mikor azonban ő maga is festéretni kezdett, az öreg ur kezébe fogadta s néha napján elbeszélgetett neki egyetmást az életről. Elbeszélte például, hogy abhoz, hogy *II. Lajos* című festménye megszülessen, egy életunt osztrák miniszterre volt szükség. Főként ugyanis Bécsbe az ötvenes években, még „tehetséges kezdő” korában s elvitte egy gőthős osztrák miniszternek *II. Lajos* vázlatát. A mester szívesen írta le, hogy és mekkorákat nyögött a gyomorbojos miniszter, hogy tettek a lába alá párnát, míg ő átnyújtotta első nagyobb művét. A miniszter siránkozva válaszolt:

— Traurig, sehr traurig, malen sie etwas heiteres!

De a történelmi festményeket később sem igen taksálták sokra a miniszterek.

Egy alkalommal így szólt *Kacziány*hoz *Székely*:

— Milyen furcsa nálunk a művész sorsa! Egy nap beállít hozzám valami hivatalos ember, aki mindennek beüti az orrát, megnézi egyik képemet s azt mondja, hogy nem ér semmit. Én öt évig dolgoztam ezen a képen s a hivatalos orr egy perc alatt megsemmisítette a munkámat.

Székely egy ízben találkozott egy ösmert magyar festővel, akinek a könnyelműsége nagyobb volt a tehetségénél.

— Mennyi előleglet kaptál a kormánytól tulajdonképpen? — kérdezte *Székely*.

A kolléga soká törte a fejét, számlálgatni kezdett az ujjain:

— Körülbelül 47.000 forint lehet — válaszolt végre.

— Hallgass most ide, — szólt *Székely*. — Összesen nagy képeimért 17.000 forintot kaptam s ezt is csak oly feltétel alatt, hogy soha többé történeti képpel nem alkalmatlankodom.

Egyszer meglátogatta a mestert *Barabás* egy barátjával. Megnézték az egyik történelmi képet.

— Hogy néztek neked ez a kép? — kérdezte *Barabás*tól a barátja.

— Szép, szép, — válaszolt amaz — de az egyik vitéz osziaszára nagyobb a másikénál. Ez elrontja a kép hatását.

A *Székely*-kiállítás számára meg akarták szervezni a mester pompás kartonjait, amelyeket a pécsi székesegyház freskóhoz komponáltak. Az érdeklődők megkérték a műemlékek országos bizottságát, hogy kölcsönözze ide az őrzésére bízott kartonokat.

A bizottság keresett, kutatott. De a nagybecsű kartonoknak nem jutott nyomára máig sem. Ki tudja, minő szomorú véget értek azok . . .

— **A budai elte-műterem.** Hétről-hétre érdekesebb fölvetőleket látni *Hollenzer* és *Okos* budai fotografusok műtermében. A képek művészi kivitele fölöttézt kelt és egyre szaporítja az ambiciózus cég közönségét. A kiváló műterem a Krisztina-köruton van, a szinkörrel szemben.

— **Öngyilkos uriaszony.** *Nyirbátorból* táviratozzák, hogy *Melhuusz* Ottó odavalló dohánybevéltő tiszt szép, fiatal felesége ma az ágyában fekvé négy-szer magára lőtt és mind a négy golyó súlyosan megsebesítette. A lövésre berohantak a házoeliek, de az asszonyka lelőéssel *fenyegedett* mindenkit, aki közeledni mer az ágyához. Végre is a pénzügyőri biztos ugrott oda és kicsavarta az elszánt asszony kezéből a revolvert. A fiatal asszony aligha marad életben.

— **Az osztálysorsjáték húszas.** Az osztálysorsjáték mai húszas *ötök koronát* nyert: 82386; *kétzer koronát*: 53863 22329 871 84350 1441 6317 52630 7126 63963 13809 18463 18529 85532 62314 34701 7354 17547 96503 95378 71343 71770 62069 10159 8249 20281 63547; *ezek koronát*: 85690 33599 23786 39666 81315 19775 12972 64979 30121 58486 88652 37691 71993 16100 35612 1987 3149 90621 65775 41034 72973 40583 33403 21254 64004 1472 16182 25243 96560 23513 7280 53504 87072 75295 7686 81450 70315 44225 23195 83218 99063 66885 58800 72976 81801 15118 46045 24382 62568 14132 62021 51401 17194 44826 95093; *öttszáz koronát*: 76418 76419

73153 24275 90831 34045 40729 16618 77928 40563
80498 4149 27583 746 94288 88705 90281 89014
93201 468 62852 11320 48909 50301 64195 28285 670
88401 55946 49369 74813 34907 4310 523 77936 97796
76481 71167 34494 57222 90937 28639 66248 36723
87773 61664 38509 15708 91998 51673 47050 69741
61291 20256 43506 58093 20184 42130 61279 18027.

Vásároljon osztályországot Lukács Vilmos
bankházában, Budapest, V., Fűrdő-utca 10.

Táncsics Mihálynénál.

Budapest, március 14.

*Nem elég; most föl Budára! ott egy író fogva van,
Mert nemzetének javára célozott munkáiban.
S fölmenek az ő Budára, fölrepültünk mint sasok,
Terhünköt a ven hegylába majdnem összerokkadt.
A rab íróit oly örömmel s diadalmal hoztuk el,
A minőt ez az öreg hely Mátyás alatt ünnepelt.
Magyar történet műzsa, véad ezeket kövére,
Az úlvilág tudlara ottan álljon örökre.*

(Felső.)

A sötét udvari szobájába nem hallatszik be az ünnepségek zaja. Pedig holnap kettős ünnep van Táncsics Mihályné nagyasszonynak; holnap lesz nyolcvanhat éves és beteg, törődött, könnyezve emlékezik a nagy március tizenötödikéről. A martiromság töviskoszorujától vérzik a szíve. A Ferencváros Angyal-utcájában vonul meg Táncsicsné egy földszintes, régi házikóban. A hősi szenvedések ereklyéit egy szobácskában őrzi. Ez a kis szoba most az ő világa. Hogy kint mi történik, nem tudja, nem is kívánsi rá. Bezárkózik és csak a házbeli jó asszonyok meg egy derék hivatalos családja látogatják néha-néha.

... Hangos ünnepre készül a magyarság, itt-ott már látni egy nemzeti színű kokárdát, zászlót. A tavasz legszebb ünnepének előestéjén elmentem a hősi idők eszterházi tanujához: Táncsicsné nagyasszonyhoz.

Szegényes, földszintes ház udvarában lakik. Napzámos emberek a szomszédjai. Előre megmondják, hogy hiába a kopogtatás, nem hallja a nagyasszony. A házmesterné meglóbbálja a lámpását a nagyasszony ablaka alatt és Táncsicsné ajtót nyit.

Az ősz matróna alig jár, alig hall, alig lát: nyolcvanhat éves. A szenvedés a márvány merev simaságát véste az arcára, a szeretet, amelyből mesés önfeláldozása táplálkozott, a melegséget itt-ott meleg vonásokkal futotta át. Csupa erő, csupa büszkeség és méltóság az öreges gyöngesége. Megőrül a vendégnek és tiz helyet mutat neki egyszerre. Aztán szabadkozik, bocsánatot kér, hogy nincs már meg a nappal rendje. Pedig tündöklően tiszta a szobája, amelyben minden butoradarab, minden kép és papír egy-egy lapja a historiának.

— Tudom, tudom, nagy ünnep van holnap! — olyan a hangja, mintha imádkoznék. — Nekünk különösen emlékezetes a március tizenötödike. Az uramat március tizenötödikén szabadították ki a börtönből, március tizenötödike az én születésem napja és március tizenötödikén született az egyik lányom.

Az emlékezés csupa fájdalom a nagy asszonynak. Nehezeze esik neki a beszéd is, de azért szívesen nyúl vissza a múltba. A tömörkedés szívesen nyúl vissza a múltba. A tömörkedés szívesen nyúl vissza a múltba. A tömörkedés szívesen nyúl vissza a múltba.

— Jaj, jaj... az öregség, már alig tudok beszélni...

Gondolkodik, hogy tulajdonképpen mit is akart elmondani és mikor a gondolkodásban szinte kimerül, végtelenül meleg mosolygás jelenik meg az arcán és keserűen mondja:

— Ugy-e fád asszony, aki még beszélni sem tud?

Egy könnyű fut végig az arcán, levezi az okuláréját, megtöri és fölshajt:

— Az uramat kiszabadították... Hogy másztunk mi, a Petőfi Sándor, a Jókai... — elakad a szava és nem mondja tovább, hanem a képeket mutatja, amelyek egymás mellett vannak a kis szoba falán. Valamennyi Táncsics életének egy-egy epizódját örökíti meg. A legmegrázóbb egy

szénrajz, amelyen Táncsics egy porkoláb őrizetével áll a lánya ravatalánál.

A barátjairól beszél aztán Táncsicsné. Szomorúan ismétli, hogy mind meghaltak már, csak Szini Károlyné tengeti még vele az életét. A hős nemes büszkeségével mondja el azután, hogyan rejtette el az urát hét évig a padló alá.

— Azt bihetné valaki, hogy ez regény. Nem, én nem hazudok, én csak azt mondom, ami igaz. A jó barátok sorba dugdosták az uramat az üldözők elől, hónapokig egy alacsony padlason húzta meg magát a szegény, mikor hazajött. De a mi házukban lehetett a legkevesebb nyugsága. Ezért én, a saját kezeimmel megáztam a szobában az uramnak azt a helyet, ahol hét évig rejtőzködött. A padlót nappal mindig lezárta, ott volt az uram a föld alatt, egy asztal volt fölötte. Hanem jöttek folyton és kérdezték, hol az uram. Éjjel is jöttek, mikor én szoktam virrasztani az uram ágyánál. Gyorsan a föld alá dugtam, aztán beengedtem a spicliket, persze semmit sem vettek észre... Szegények voltunk nagyon, a magyar pénz el kellett égetni, nem volt semmi értéke. Harasztiból való derék népek tudták, hol az uram, de nem árulták el. Az öreg Davida Sándor, a mi orvosunk is tudta, hol lakik az uram, de ő is szeretett bennünket. Mikor a kis lányom született, nem irattam be, mert az apját nem volt szabad megmondani. Az uram váltig mondta, hogy irassam be apának Kosiczky Jánost, de én nem akartam, mert rosszak az emberek...

A jó asszony odamegy a régi szobájához, kihúzza az egyik fiókot és előszedi Szini Károly Lämpását, a Táncsics-számokat. Büszkén mondja: — Az én uram író volt. A kormány sok kárt csinált neki. Beesukta, a könyveit lefoglalta, pedig minden pénzünket a nyomdába vitte...

Az életről már lemondott. Öröme nincs már. A szegény környezete pedig isteníti. Jó öreg ur a házigazda is, Vasadi Mátyás uram, napról napra küldi Táncsicsné nagyasszonynak a meleg ételt...

Deák Ferenc Táncsics Mihálynak ezt mondta a leghívebb feleségről: „Barátom, sok viszontagságod közt vigasztalhat az, hogy Isten oly felelőséggel áldott meg, milyen egész forradalmi korszakunkban nem igen volt, csak a hajdani Róma mutatott oly jellemeket.” Ez az asszony holnap a kis szobájában egvedül ünnepel: talán többet sir, mint egyéb napokon...

(H-u.)

A tüdővész szörüme.

(Korányi Frigyes tanár nyilatkozata.)

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, március 14.

Párisból a táviró egy hírt röpitett világra, amely ha valóra válik, az orvosi tudományok korszakot alkotó diadalát jelenti. Ez a hír hozánk is eljutott, s nem kevesebbet mond, mint azt, hogy a *tuberkulózis gyógyításának a problémáját végképpen megfejtették*, az eddig legyőzhetetlennek hitt, lappangva pusztító kór — mondja a hír — épp olyan pozitív eredménnyel kezelhető, mint akár a hideglelés kininnel, vagy a difteri-tisz szérummal. A távirat a következőket jelenti:

Páris, március 14.

A *Revue des Revues* egy cikket közöl, amely szerint a tuberkulózis gyógyításának problémája *végképp meg van oldva, még pedig egy marhahúsból kisajtott nedv vagy szérum alkalmazásával*. A főfedezes Richet Charles és Héricourt orvosoknak köszönhető. A csodaszor nagyon ártatlan valami. Két kilogramm nyers ökrizom, és egy kilogramm vízből kétszáz köbcentiméter tiszta izomnedvet készítenek s ezt hidegen adják be a betegnek.

Hogy milyen óriási jelentőségű ez a hír, annak a mértékét csak az a sok fellobbanó reményesség adhatná, amely a nyomán öt világörzsben támadni fog és az a lehangoztás, amely világszerte bekövetkeznék, ha a hír elharmarkodtnak bizonyulna. Ismeretes, hogy egy egyes nagy ember barátok áldozatkészségéből, mint az egészségügyi kormányzatok intézkedésére a föld majd minden művelt nemzeté nagy erőfeszítést folytat a tüdővész pusztításának megfékezésére.

megelőzésére. Nálunk is örvendetes mozgalom indult meg egy, tüdővész betegek szanatóriumának létrehozására, amely falai közé fogadják azokat a szerencsétleneket, akiknek az élete, ha nem is megmenthető, legalább gondos, szakszerű kezeléssel meghosszabbítható. Ennek az eszmének a fölvetését nagy reménykedéssel fogadták országszerte s az intézmény megvalósulását türelmetlenül várja a közvélemény.

Ilyen viszonyok között mintegy az emberiség elérhetetlen álmának megvalósításaképpen készünt be hozzánk a párisi távirat, amely a legnagyobb feltűnést keltette egy orvosi, mint laikus körökben.

A *Budapesti Napló* kötelességének tartotta, hogy ebben a nagy horderejű kérdésben meghallgassa egyik legnagyobb szaktekinélyünket, akinek tudományossága fölöttén elismerést vívott ki egész Európában. Tudósítónk fűkereste Korányi Frigyes professzort, orvosi fakultásunk kiváló díszét, aki a legnagyobb készséggel monddta el a szóban lévő esetben a nézetét. A következőkben foglaljuk egybe kijelentéseit:

— Teljesen érthető, hogy a *Revue des Revues* cikkéről szóló hír óriási szenzációt idézett elő Budapesten. Ez a szenzáció csak növekedni fog, mihelyest az újságok utján megtudja a hírt az ország. Hiszen oly kérdés ez, amely alkalmas arra, hogy háttérbe szorítson minden egyéb aktualitást: az élet kérdése mindig aktuális.

Ebben a pillanatban természetesen nem nyilatkozhatom érdemileg és részletesen a hírről, mert magam is csak annyit tudok, — habár orvosi szaklapok is említették — hogy Richet és Héricourt francia orvosok megoldották a tüdővész gyógyításának problémáját. Ami azt illeti kérem, vajjon ez egyáltalán lehetséges-e az eddigi sikertelen kísérletek után jogos-e ez a kérdés, én azt felelelhetem, hogy *lehetséges*. De... kénytelen vagyok itt valamit megjegyezni. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy: *A posse ad esse non valet argumentatio*. Ami lehetséges, az még nem tény.

Ha valamely kérdésben, úgy ebben jogos a szkepszis.

Tessék csak arra gondolni, hogy hány-szor vitte már a drót világszerte a hírt, hogy megtalálták a tüdővész föltétlenül biztos szérumát. És íme pozitív, abszolút sikerről mind-ezidáig nem beszélhetünk.

Tudja mindenki, hogy Koch Róbertnek sikerült göresövi preparátumok segítségével 1880-ban a tüdővész bacillusát felfedeznie. Állati szervezetten tenyésztette és vele állatokon gümőkört tudott előidézni. Azt is hitte, hogy megtalálta az antituberkulint. Szó sincs róla, a Koch-féle szérum a bőr tuberkulózisára, éppen így a tüdőbaj kezdő stádiumában magára a kóros befolyásra előnyös hatása lehet, de az is bizonyos, hogy nem marad el a reakció sem, s ennek folytán azután sokszor súlyosodik a baj, később pedig, az előrehaladottabb állapotban meg egyszeren hatástalan a szérum. Kochnak tehát nem sikerült pozitív sikert elérnie.

Koch után következett a kutatók egész sora, így *Maragliano*, majd meg *Klebs*, azután ismét *Koch* egy újabb szérummal és sokan mások.

Mindezek a kísérletek tudományos alapon álló zseniális emberektől származnak. Mind-egyik kísérletnek volt kisebb-nagyobb számú esetben eredménye, de egyik sem vált be csak félig-meddig ható tüdővész-gyógyszernek. Vajjon Richet és Héricourt bevalik-e ilyennek: azt csak igen nagy számú, állatokon tett kísérletek után a tapasztalat fogja eldönteni.

Annak a tengersok élőhalottnak az érdekében, akiért ugyanannyi család remeg nap-nap után, legyen való a Párisból jött világra szóló hír. Ha Richet és Héricourt csakugyan feltalálta a tüdővész biztos szérumát, a világkiállítás elenyészhetetlen dícsőségét jelenti majd a francia tudományosságnak.

FŐVÁROS.

(*) A Fortuna-épület bérelte. Széll Kálmán miniszterének fölhívta a főváros hatóságát, hogy a budavári Fortuna-épület, amelyben ez idő szerint a közigazgatási bíróság van elhelyezve, adja a további három évre az eddigi bérösszeget.

(*) **A főpolgármester jubileuma.** Márkus József főpolgármester tegnap értesülvén a kerületeknek arról a határozatról, hogy március hó 23-ikán, a közzsalgálatba lépésének 25-ik évfordulóján rendkívüli közgyűlést hívnak össze, annak az óhajátának adott kifejezést, hogy a rendkívüli közgyűlés tartásától álljanak el. A kerületek képviselői ma értekezletet tartottak és elhatározták, hogy a főpolgármester ókainak a méltánylásával a rendkívüli közgyűlés összehívására vonatkozó indítványt nem adják be. A főpolgármestert a bizottsági tagok nevében a legközelebbi rendes közgyűlésen Radocza János bizottsági tag fogja üdvözölni.

A megszorult főváros.

Budapest, március 14.

A főváros gazdálkodásának régi tévedései és mulasztásai kegyetlen súlylaj nehezdednek most azok vállaira, akiknek gondoskodniuk kellene a pénzügyi bajok orvoslásáról. Azok idézték elő, hogy az utolsó vidéki város is olcsóbb pénzhez jut, mint a bűszke, dédelgetett székesfőváros és hogy ma a közgyűlésnek a főváros legértékesebb papirjain, a regále-könyvényeken kellett tulajdonnia, különben nem teljesíthető azokat a beruházásokat, amelyeknek megakasztása a város fejlődése szempontjából, de főként az építőipar válságára való tekintettel még a régiéknél is nagyobb bűn volna.

A főváros tanácsa ma délelőtti ülésén, bár nem nagyon szívesen, de elfogadta a kölesönügyi bizottság javaslatát, amely gondoskodni hájt az 1900-re előirányzott közmunka költségének fedezéséről. E javaslat szerint a főváros a 11,564,300 korona névértékű regale-könyvényt 96 $\frac{1}{2}$ -es árfolyamon a bankcsoportnak adja el, a tavaly folyósított 12 millió korona függő kölesönből felvett 8 $\frac{1}{2}$ millió koronát április elsőjén fizesse vissza és újabb 12 millió függő kölesönt kössön, végül a nagy kölesön végleges elintézésénél 1902 március végéig a bankoknak egyenlő föltételek mellett elsőbbséget biztosítson.

Ezt a javaslatot terjesztette a tanács a délután 4 órakor összeült közgyűlés elé. Az előadó ismertette előbb az ügyet, mire megindult a vita.

Szalai Mihály azt kívánja, adják vissza az ügyet a tanácsnak, azzal, hogy vegye fontolóra, vajjon nem lenne-e sokkal helyesebb, ha a regale-könyvényekre lombard kölcsönt vennének föl!

Rács Károly ellenzi a tanács előterjesztésének az elfogadását, ugyanazokat az okokat hozza föl, amelyeket tegnap a pénzügyi és gazdasági bizottság ülésén elmondott. Kívánja, hogy adják vissza az ügyet a tanácsnak, azzal, hogy mellőzze az új előterjesztésben a pénztételeknek az elővetélt jogát.

Dezsenyi József hozzájárul ahoz, hogy a könyvényeket eladják, de ellenzi, hogy a főváros újabb függő kölesönt vegyen föl.

Halmos János polgármester előadja, hogy a legjobb ígért mellett sem lehetséges a szövetezett pénztételek ajánlatánál jobbat kapni. Az ügyvet a polgármester a kölesönügyi bizottság a legteljesebb ismeretesebb módon foglalkozott s mind a mellett sem sikerült nekik a pénzpac mai rossz viszonyai között, kedvezőbb eredményt elérni. Az összes modalitások közt a most előterjesztett volt a legelőnyösebb a fővárosra. Ráter aztan a polgármester az egyes fölhasználásokban foglaltakra. Kifejti ezek során, hogy a lombard kölcsön sokkal többbe kerülne, mint az előterjesztésben foglalt módozat s kifejti, hogy a külföldön ez idő szerint, főleg a valuta rendezetlensége miatt, kölcsönözni jutni nem lehet. Nem tartja ugyan ezt a módozatot sem a legsikerültebbnek és legelőnyösebbnek, de a mai viszonyok között mást, mint ezt, nem ajánlhat elfogadásra.

Szavazásra került a sor s a közgyűlés a haslaszó indítványokat elvetette, mire az ügyrend értelmében névszerint szavaztak a tanács javaslatára. Igennel, vagyis a tanács előterjesztése mellett szavazott 135 bizottsági tag, ellene pedig 18, s így az előterjesztést 117 szótöbbséggel elfogadta a közgyűlés.

Az ülés elején az elnök megemlékezett Schweiger Adolf és Luczenbacher Pál bizottsági tagok elhunytáról, aztán a szokásos jelentéseket olvasták föl. Még Eulenberger Salamon interpellált a Szerbiából felhajtott silány minőségű szarvasmarhák miatt, mire áttértek a napirendre.

Ennek során hosszú vita után leszállították a Vigadó kávéház és kioszk bérletét 25.160 koronáról 16.000 koronára.

Szeged városa közönsége körirattal hívta föl a törvényhatóságokat, hogy intézzenek föliratot a kormányhoz az irant, térítse meg az állami közigazgatási tennők körül fölmerült költségeket. A közgyűlés elhatározta, hogy a miniszterelnökhöz fölterjesztést intéz.

Bejelentette ekkor az elnök, hogy a másodosztályú tanácsjegyzői állásra megtörtént a szavazás. Beadtak összesen 240 szavazatot; ebből Csaplovits Pálra esett 226, Lahocsinszky Árpádra 142, Ivánszky Imrőre 89. Antal Gyulára 16 és Strobl Lajosra 13.

E szerint Csaplovits Pál és Lahocsinszky Árpád vannak megválasztva, akik az esküt azonnal le is tették.

Elfogadták a városi villamos vasut-társaság részéről kibocsátandó új részvények törlesztési tervét.

A tanács hozzájárul ahhoz, hogy az omnibusz-vállalat, a forgalmi vonalain, egyelőre kísérletképp hat hónapra, zóna-díjrendszert léptessen életbe. A zónavonalak 8 filléresek (4 krajcár) lesznek s a következők: Aréna-ut-Oktogón; Oktogón-Váci-körút; Váci-körút-pesti lánchíd; pesti lánchíd—budai lánchíd; budai lánchíd—Rudasfürdő; Krisztinátér vagy Bombatér; Bomba-tér—Szent János-kórház. Az Aréna-ut—Szent János-kórházi egész utvonlra nézve 28 fillér lesz a viteldij.

A tárgysorozaton levő többi ügyeket a pénteken délután tartandó folytatólagos közgyűlésen intézik el.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Olvasó próba a Nemzeti Színházban.** A Nemzeti Színházról ma a következő hivatalos értesítést kaptuk:

Tegnap délelőtt tartották a Nemzeti Színházban dr. Molnár Gyula háromfelvonásos vigjátékából, a *Homokzátonyokból* az olvasó próbát a szerző jelenlétében. A darab fő női szerepeit Csillag Teréz és Cs. Alszevgy Irma asszonyok játszták. A Nemzeti Színház igazgatója.

Bizonyos okoknál fogva arra határoztuk magunkat, hogy ezt a kis, szinte sablonosnak mondható értesítést néhány kísérő sorral lássuk el. Feltűnik nekünk, hogy a Nemzeti Színház, amely az olvasó-próbákról nem szokott értesítést küldeni, kivételt tesz a *Homokzátonyok*nál, de ami még ennél is feltűnőbb, hogy a Nemzeti Színház igazgatója, mintha csak külön nyomatékkal akarna adni a magában véve sablonos kis hírek, alá is írja azt, amit eddig soha meg nem tett. Ugy sejtjük, hogy mindez nem véletlennek a műve, de a *Homokzátonyok* olvasópróbája mögött valami olyas különös dolog lappang, mint amilyen különös a hírek a formája, amelylyel a Nemzeti Színház igazgatója azt a nyilvánosság elé bocsátja. Öszintén szólva, a különös nyomatékkal közreadott kis hír azt a benyomást gyakorolja ránk, mintha a *Homokzátonyok*on kívül ennél az olvasópróbánál még egyéb zátonyok is szerepelnének, amelyekkel szemben az igazgatóság el-tétett a maga hivatalos és külön nyomatékkal el-látott értesítést közreadni.

**** Trefás filharmonikus hangverseny.** Az a trefás hangverseny, amelyet a budapesti filharmonikusok március 19-ikén rendeznek, a legérdekesebb esték egyikének ígérkezik. Az est a legnagyobb zenei apparatussal készül. A teljes filharmoniai zenekar épp olyan ünneppességgel, mintha a IX-ik szimfóniára készülne, el fogja játszani Kleinecke szellemes paródiáját, melyet Wagner *Mesterdalnokok* nyitányára szerzett. Közönségünk kedvencének, Füzvári Gyulának humoros felolvasása után a legújabb *Hölgy kamara zene társulat* mutatkozik be és Kerner-Köben sikerült „Filharmonia” című férfi karával végződik az I. szakasz. Ezután következik *Faust* parodisztikus operai előadás, telés operai zenekarral, melyet Kerner karnagy vezényel, Alszevgy főrendező rendez, s melyben a fő szerepeket Semsey Mariska, Kornay, Ney B., Dalnoki, Szendrői, Hegedűs, Zolnay és Gerenday adják.

**** Giordano Budapesten.** Giordano Umberto operája, a *Fedora*, a Magyar Királyi Operában még az évadban bemutatásra kerül. A szerző maga fogja dalművét a bemutatás előadásán dirigálni.

**** Az Operaház újdonsága.** Balmert Józsefnek A csempészek című operájában, melynek bemutatás elő-álása 17-én, szombaton lesz, a szereposztás a következő: Simon, a csempészek feje — Takáts, Livia leánya — Vasquezné, Annina, halárus-leány — Diósy, Carlo, vämör-áltisz — Arányi, Beppo csempész — Beck, Kisbíró — Hegedűs, Halasz — Kertész.

**** A Nemzeti Színház újdonsága.** A Nemzeti Színház legközelebbi újdonsága, mint már említettük, *Thury Zoltán*nak, a *Katonák szerzőjének*, *Asszonyok* című három felvonásos színműve lesz. A színmű egy hozzánk juttatott hivatalos kommuniké szerint valószínűleg március 23-án kerül bemutatásra.

**** Hangverseny.** Az angyalföldi árvaház céljaira tegnap este hangverseny volt a külső-váci-úti Koronaherceg-vendéglő nagytermében. A hangverseny nagy tetszés mellett működtek közre Kiss Mihály és Kovács Mihály, a Népszínház ösmert tagjai, Fisch Fanny kisasszony, aki dalokat énekelt nagyon bájosan, Scheibel Riza kisasszony, aki zongorán játszott néhány hangversenydarabot, Scheibel Linka kisasszony, a Major-féle tanoda növendéke, Eisenbach Sándor népszínházi tag, aki hegedűjátékával ragadta tapsokra a közönséget és Kabos Ede, aki két vidám

tárcáját olvasta fel. Az estélyt, melyet Fisch Ferenc ur rendezett, reggelig tartó tánc fejezte be. A sikerült mulatság a jótékony célra négy száz koronát jövedelmezett.

**** Növendékek hangversenye.** Somogyi Már zene-konzervatóriumának növendékei március 13-ikán, vasárnap, tartják III-ik hangversenyüket a Nemzeti Szállóba díszteremben. A hangverseny műsorát a konzervatórium két zongorára, érdekes klasszikus művekből állította össze. Mendelsóhn, Bach, Beethoven, Schumann, Liszt stb. művei szerepelnek a műsoron.

**** Március idusa a Telefon Hírmondóban.** Im-már ötvenkettődik évfordulóját ünnepli a magyarok apraja nagya az 1848. március 15-ének. Ünneplik e napot a nagyok kegyeletes visszaemlékezéssel, a jövendő generációnak eszményképpén. Mikor az egész országban keresztül kasul hallatszik a „Talpra magyar” gyujtó szava, mikor minden egyes kivési részét a nagy nemzeti ünnepből, a *Telefon Hírmondó* is részt kér magának, hogy tőle telhetőleg letegye babérágát ama Hősök emlékére, akiket az 1848. év március idusa szült. A Hírmondó mai gyermekhangversenyének keretében rendezti ez ünnepet, hazafias költemények szavalásával, énekléssel. A közreműködők névsora a következő: Bárdossy Irén, Cselényi Juliska örök, Idényi Dezso, Mész Pista, Nárcecs Gyula, Oláh Lajos, Várdy Sándor és Zsók István urak. — Este a *Telefon Hírmondó* közvetlenül fogja a magyar királyi Operaházban színikerülő *Aida* előadását, mely előadásban Strassner Eugenia kisasszony és Bartolucci Viktorja asszony fognak vendégképp fellépni. Az Operaház előadása után a rendes esti felolvasás következik, majd *katona- és cigányzene* lesz felváltva hallható a Hírmondó kagylóin keresztül.

Lindh Marcella.

Budapest, március 14.

A daléneklés művészetének egy hatalmas király-nője él itt közöttünk Budapesten. Messzi idegen világban született és amikor a másik hemiszféraának égboltja alatt egyszerre hirtelen szárnya kelt Lindh Marcella neve, összeforrván az eszményi daléneklés fogalmával, nem hitte volna „a mexicói csalogány”, amint csakhamar elnevezték, hogy valamikor a földgolyó másik oldalán a leánykori neve elé egy új név fog kerülni, amely őt magyarrá teszi és a miénk. Valljuk őt magyar művésznőnek, mert ő is annak mondja magát.

Ma este újra énekel nekünk és arról írok pár gyarló, száraz sort. Dalolni kellene róla!

Béranger egyszer félelv fogságba került, mivel-hogy valami vakmerő nótában nagyon is kicsufolta a kölséges urat. Már vagy két hónapig ült, amikor egyszer meglátogatta egy költő kollégája, aki többnyire hosszú leleketűt époszokat írt.

— Sok dalt írtál ed az alatt az idő alatt, barátom, — mondá a vendég. Mire *Béranger* megvetően így felelt:

— Azt hiszed, hogy dalt csinálni olyan könnyű dolog, mint époszt?!

Bizony nagy és ritka művészet a daléneklés is. Minden színpadi hatás nélkül, a kulisszák, a világítás, partnerek és a kosztüm segedelme nélkül a legblazirtabb, mert elkényeztetett közönség előtt egy szál kottával a kézben, akárhányszor egész tragédiákat eljátszani, tökéletes hatással: hatalmas és finomult művészet! És a dalnak egy-két perc múlva vége van, — és jön más dal, egészen más dal, amely éppen úgy megragad, mint az előbbi.

Mint a napugár, a prizmán keresztül, úgy szűrődik a műrekek egysége a maga színes alkotó részeire: egységesen tarka szírványynya Lindh Marcella művészetén át. Nyoma sincsen előadásában a „kigondolás” erőszakosságának, az árnyalás tola-kodásának, a csattanók aláhúzásának. Minden műnusz a maga helyén érvényesül, szorgálván a dal szerves egészének. Mikor énekel, olyasmit érez, mintha ez a bűbajos művésznő előttünk rögtönözne volna a dalt; talán így jellemzem a legjobban művészetének eszményi igazságát és érzelmeinek közvetlenségét. És még valami: az a dal, amelyet Lindh Marcellától hallottunk, egyszermindenkorra lelki élményünk marad. Évek múltán is, ha majd visszaemlékezünk, *Glück: O del mio dolce ardorj* az ő előadásában fogjuk hallani.

Mert megéltük, akik tőle hallottuk.

A műsor első része *Echos du temps passé* cím alatt régi — több száz éves — dalokat foglalt magában. *De la Halle* gondolje (*Robins m'aime, Robins m'a...*) a maga csodálatos egyszerűségében mélységgel megmagyarázott és komoran meleg korale-stilusában fenségesen hangzott *Luther: Erös várunk nekünk Is-ten*... kezdetű vallásos éneke. *D'Alayrac* romancát így énekelheték a párisi énekesnők, amikor Languedoc szerencés szülötőnek ügyes és ötletes dolgai dívatban voltak.

Mert bámulatos Lindh Marcellának stílérzéke; érezzük, hogy ennek a tartalomnak és formának csak az az egy modor felelhet meg és kell, hogy úgy énekeltek legyenek annak idején. Az az ő ösz-tönöm, amely elfordul *Ebers* egyiptusai jelmezegé-

nyeitől és *Flaubert Salammbójának* vagy *Meyer Konrad Ferdinánd: Szentjének* hisz, azt sugja nekem, hogy amikor Bécsben vagy százharmón év előtt előadták *Gluck* Kristóf Vilibáld, az udvari Operaház igazgatójának *Heléna és Páris* című dalművét, a nagy reformátor az *Oh del mio dolce ardore* úgy énekeltette el, ahogy ma *Lindh* Marcellát hallottuk. *Mozart*ot úgy éneklí, ahogy *Watteau* festett.

A stilszerűség lángelméjű intenciója jellemzi *Lindh* Marcellát, ha régi dalokat énekel.

Nagyon érdekes és gyönyörűsége volt a népdal-ciklus; olasz, holland, svéd, skót, amerikai, német és magyar népdalt hallottunk. Valóságos etnográfiai panoráma a legjellemzőbb zenei alakzatokban!

Rossini *Semiramis*-ból a *Belraggio* bravuro áriáját hallottuk, amelynek ezermesterkedő büvészete tomboló tetszésviharhát kellett. Amit a cikornyás énekművészet régi mesterei, a raffinnál velencei és firenzei iskola kitalált: trillák minden fajtája, a gyöngyöző, a pattogós, a kettős rövid-trilla, szédítő koloratura, kicifrázott futamok, floriturák stb. mesés pompában kápráztattak el bennünket.

A Royal-terem zsufolóságig telt meg előkelő közönséggel, amely lelkes elragadottsággal tapsolt *Lindh* Marcellának. A művész azonban tekintettel a hosszú műsorra fukarkodott a ráadásokkal; elénekelte ráadásul *Villanellet*, amelyet már hallottunk tőle, legvégül pedig *Esterházy-Rossi* grófné *Prédre* című poétikus szép dalát. A műsor befejeztével a közönség nem akart a teremből távozni; újra meg újra kitapsolták *Lindh* Marcellát, aki fáradtan köszönte meg az ovációt. Ez eltartott vagy egy negyedórát, egy-némelyek visszatértek a ruhatabló, hallván az óriási tapsvihart, — a közönség a pódium elé tolongott hőmpölygő áradatban — és tapsolt és éljenzett *Lindh* Marcellának.

A hangversenyen még részt vett *Perényi* István fiatal cellista is — *Popper* fölöttébb tehetséges tanítványa. Tónusa meleg és fényes, de még nem eléggé férfias — annál meglepőbb a technikája.

Gergely István.

L'Aiglon.

— A holnapi párisi színházi premér. —

Budapest, március 14.

Holnap este kerül először színre *Párisban* a *Renaissanceban* *Bernhardt*, *Sarah* színházában *Rostand* legújabb darabja, akinek nevét *Cyrano de Bergerack*al tette halhatatlanná.

A *Cyrano de Bergerac* szerzőjéről *Sarcey* kimondta, hogy benne Franciaországnak egy új nagy költője született. *Gaston Deschamps* a Tempsban érdekesen cseveg *Rostandról* és fiatal feleségéről.

— A világiállítás napjaiban volt, beszéli, hogy egy este meglátogattam *Leconte de Lisle*t, a kiváló poétát és a szentus alkönyvtárnokát. Nagy társaság volt együtt: írók, festők, zenészek.

— Önök nemsokára látni és hallani fognak, — szölt a hazigazda — egy fiatal hölgyet, aki nagyon csinos verseket ír. *Rosemonde Gérard* álneven írogat.

Leconte de Lisle általában nem szereti azokat a fiatal leányokat, akik verseket írnak. *Rosemond Gérard*ról tehát el kellett hinnünk, hogy valóban talentumos nő. A poétakísasszony nagyon fiatal, nagyon kicsike, nagyon szőke és nagyon graciózus leánya volt. Piros ruhájának reflexe ott égett arcán és szemében. A nélkül, hogy kérte volna magát, felolvasta néhány versét. Szubtilis apróságok voltak, amelyek dallamos, ezüstös hangján kitűnően csendültek. Gyönyörű volt az egész kép és a hangulat: az ifjú poéta és a ritmikus versek. Soha sem felejttem el.

Bizonyos idő múlva újra találkoztam egyszer *Leconte de Lisle*lel.

— Mit csinál *Rosemonde Gérard*? — kérdém.

— Oh, ő nem vesztegette hiába az időt. Kiadott azóta egy verskötetet *Pipacsok* címen és feleségül ment egy *Edmond Rostand* nevű fiatal poétához.

— Kiosoda ez a *Rostand*?

— Nagyon csinos fiatalember. Atyja gazdaember és *Catullus*t fordítja. A fiúnak is ismerem néhány versét. Igérnek valamit.

Több évig azután senki sem beszélt sem *Rostand*-ról, sem *Rosemonde Gérard*-ról. Most pedig egyébről sem beszél *Páris*, csak a *Cyrano de Bergerac*-ról és szerzőjéről.

(Szerző a darabjáról.)

A *L'Aiglon* szerzője a következőket mondta el a darabjáról egy hírlapíró előtt:

— Meglehet, hogy valami *Hamlet*-epigont akarnak majd föltedezni az én reichstadti hercegemben. Az én szándékom az volt, hogy megrajzoljam a sasfiút, akinek ólom buzza,

le a szárnyát. A cselekvény 1830-ban kezdődik, a *reichstadti herceg* badeni nyaralójában, az ugynevezett görög templomban. A hősöm, fiatal gallérok módjára, bécsi szépségek társaságában szórakozik. Ez az első kép, melyet a gyermeke egészségéért aggódó *Mária Lujza* jelenete egészít ki. A második és a harmadik kép a herceg *Schönbrunn*i kastélyában játszódik le. Egymást érik a hercegnek nagytájjával, *Ferenc* császárral, meg *Metternich* herceggel való jelenetel, amelyeket egykori hiteles adatok alapján írtam meg mind. A negyedik kép, a *szeintjánói ünnepség*, a *Schönbrunn*i kastélykert mesterséges római romjai között játszódik. Az ötödik képen nagy jelenete van *Sarah Bernhardt*nak, aki, hogy teljesen híven ragaszkodjék a hagyományhoz, tövig lenyíratta haját az akkori kor viseletének megfelelően. Az utolsó kép végre a nagy haldoklási jelenet a *Schönbrunn*i kastélyban. *Sarah Bernhardt*on felül *Guitry*-nak, akit időközben a *Molière* színháza szerzőtett tagjává, jut hatásos szerepe a drámában.

(A történelmi sasfiók.)

Most, hogy *Rostand* a *reichstadti herceg* legendás alakját választotta drámája tárgyául, ismét időszerűvé lett a kis herceg története. Nagy *Napoleon* egyetlen fia, akinek eljöttékkor ideje óta várta apja, a világ rettegett ura, *Páris* harangjainak zugása közepett pillantotta meg a napvilágot s bitor párnák várták bölcsőjében. *Porphyrogenetos* volt ő is, uralkodója az örök városnak: Róma királya.

A boldogságában áradózó apa nem tudott betelni fia látásával; később is, amikor táborba vonult, naponként iratott róla és a rettenetes oroszországi istenítélet idején, amikor a romlás, a megsemmisülés sejtelve fojtogatta már, megvigasztalta pici fiának olajban megfőstött képe, amit úgy küldött utána *Mária Lujza*, *Ferenc* császár leánya.

Hogy azután *Szent-Ilona* fogadta magába *Napoleon*ot, *Schönbrunn*ba került Róma királya. Atól fogva egyszerűen *reichstadti hercegnek* hitták és a pályáját kiszabták előre: katonai les, mint minden Habsburg.

Egész gyermekkorát *Schönbrunn*ban töltötte a herceg, a kastély fényes szobáiban. *Schönbrunn*ban történt, hogy két lelkes francia nő, *Mirepoix* és *Croix Chanel* grófnők, meg akarták szoktatni. Kettős fenekük kocsijukban sikerült is elrejtienők a szepegő gyermekot, de egy órányira sem juthattak, mert az üldözők utolérték őket.

Bizonyos, hogy nagyapja, *II. Ferenc* császár nagyon szerette De szerette mindenki. Nemcsak a környezete, hanem egész Bécs városa. Amikor meghalt — abban a szobában hunyta le szemét, amelyik apjának, *Napoleon*nak volt hálószobája 1809-ben — az egész város gyászolt őt.

A betegségéről kiadott orvosi bulletin-eket kapkodva kapkodták és szorongodva várta mindenki a halál híreit.

Felleges rokoniak közül leggyöngédebb szeretettel *Zsófia főhercegnasszony*, királyunk édesanyja volt hozzá. Anyai szeretettel ápította halálos betegségében, pedig a maga egészségi állapota sem volt kielégítő, mert éppen akkor jártott viselő ifjabbik fiával, a későbbi *Miksa* császárral.

A boldogtalan kis reichstadti herceg halottas szobája ma is olyan, mint volt 1832-ben, a halála évében. Csupán a kárpit színe változott: akkoriban piros damaszt fűdte a falakat, most gyönyörű gobelinek borították. De a pompás, XVIII. századi butorok ma is ugyanazok, mint voltak a herceg idejében.

(A pletykák.)

A reichstadti hercegről sok mindenféle mende-monda terjedt el. A számos dráma és regény, amely életét földolgozta, mind a herceg boldogtalan szerelme körül forog.

Emlegetik, hogy szerelme tárgya *Elsler* Fanny, a világhírű táncosnő lett volna s mert az udvar közepé állt a szerelmeseknek, a szerelmi bánat lassanként megürítette *Napoleon* fiát. Tisztára mende-monda.

Kitűnik ez abból a könyvből is, amelyet *Prokesch-Osten* gróf írt róla. A gróf legkedvesebb barátja volt a hercegnek, aki minden titkába beleavatta. Előadása ezért egészen hitelesnek tekinthető, kivált hogy könyve a halála (gróf *Prokesch* halála) után jelent meg. A gróf a legkerekében megcáfolja az *Elsler* Fanny-féle történetet.

Komolyan szerelmes soha sem is volt *Napoleon* fia. Néhány arisztokrata hölgy iránt föl-fölbogott olykor szenvedelme, de a dolog soha sem ért meg, mert a kis herceg találgatosan ártatlan volt ahhoz, hogy szerelmi kalandokat tudjon szólni. Szerinte igen valószínű, hogy a herceg haláláig érintetlen maradt.

Külsejét leghívebben gróf *Neipperg*, a herceg mostohatestvére és bizalmas jóbarátja rajzolta meg. Végül kellemes modorúnak mondta, akiben sok a hajlékonyság, de az energia is. Valósággal hősi lélek lakott a gyermek testében. Szívvel-lélekkel csüggött a katona életen s a nagy megéröltetés is vitte sárba időnek előtte. Szép, dus gesztenyebarna haju ifju volt; az orra kissé sasos, az ajka előrerugó, mint édesanyjáé, de az álla igazi napoleoni áll; gyöngéd nézésű kék szemében is volt valami napoleoni, amikor komolyan nézett; ilyenkor senki sem mert hazudni neki, mert ha a baljóslatu tűz, ami szeméből kicsapott, mintha fenyegetően mondotta volna:

— Eltalálom az igazi gondolatodat.

Mikor magyar ezredesi ruhájában kiterítve feküdt a ravatalon, lágy vonásai megkeményedtek. Ekkor, mintha apja, a császár feküdt volna ott.

A halál hasonlatossá tette őt édesapjához.

És mind a többi meglátjuk holnap. Ma volt a főpróba, amelynek már tegnap meg kellett volna lennie. De elmaradt, mert 13-ika vala. És *Sarah* ah! babonás.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ A *Budapesti Filológiai Társaság* ma délután *Heinrich* Gusztáv elnöklésével felolvasó ülést tartott. *Melich* János a hazai nemzetiségű filológiai törekvéseiről értekezett, *Némethy* Géza *Taoitus* *Annales*-einek egy, eddig teljesen érthetetlen helyét magyarázta, végül *Kalona* Lajos a *Gesta Romanorum* két hazai kéziratát, a gyulafehérvári és a pozsonyi ismertette.

○ A *Magyar Földrajzi Társaság* e hó 22-én, csütörtökön tartja az évi rendes közgyűlését, az Akadémiai heti üléstermében.

TÖRVÉNYSZEK.

§§ **Összes ülés a Kuria**n. A Kuria polgári osztálya ma délelőtt tíz órakor *Szabó* Miklós elnöklése alatt összes ülést tartott, melyen *Ruby* Antal, a negyedik tanács újonnan kinevezett elnöke letette a hivatalos esküt. Az elnök meleg szavakkal üdvözölte az új tanácselnököket, aki a bírák lelkes éljenése közben foglalta el a helyét. Ezután bejelentette az elnök, hogy lovag *Bilinszky* hivatalosan értesítette a Kuria-t, hogy az Ország Magyar Bank főkörmányzó állását elfoglalta. Végül felolvasták ő felségének leiratát, melyben legfelsőbb elismerését tejezi ki a Kuria-nak, kifejtett tevékenysége miatt.

§§ **Elhunyt ügyvéd.** A pozsonyi ügyvédi kamara fegyelmi bírósága idézést bocsátott ki *Zatveczky* István lévai ügyvéd ellen, aki lakóhelyéről bejelentés nélkül ismeretlen helyre távozott. Fegyelmi ügyében a hozott vádhatározat már jogerőre emelkedett s a végtárgyalás megtartására április hó hetedikét tűzték ki határnapul.

§§ **Felolvasás.** A magyar jogászegyesületben e hó tizenhötödikén, esti hat órakor dr. *Szokolozay* Árpád tart előadást: *A gyermekvédelemről Magyarországon*, különös tekintettel az 1903. XXI. törvényekre. Az egyesület helyiség Szemere-utca 10. szám alatt van s az egyesület felolvasó estélyén szívesen lát vendégeket.

§§ **Az ál-rendőrfogalmazó.** *Brandspiegel* Károly kinevezte magát rendőrfogalmazónak s csupa szórakozásból elment a vidékre nyomozni. A nyomozás pedig egészen mást jelent, ha *Brandspiegel* urral összefüggésben említk. A rendőrfogalmazó ur ugyanis nyomozás alatt lopást értett s ilyen értelemben nyomozott jobb ügyhöz méltó buzgalommal. Ezért a buzgalmaért egyébiránt börtönbe került, de csak azért, hogy kiszabadulva, a lakótársától 8—900 forint értékű holmit nyomozzon el. A sikeres nyomozás után *Prágába* szökött, ahol *Markovics* rendőrfogalmazónak adta ki magát s folytatta mesterségét. *Prágából* Brünbe tette át működési terét, ahol azonban elfogták s a törvényszék négy évi fogságra ítélte. Ezt az ítéletet a tábla három évre szállította le, a Kuria pedig ma újól felemelte a büntetést s a törvényszék ítéletét hagyta helyben.

§§ **A sánta Klopfer.** A rendőrség régi jó ismerőse, a görbe uju, sánta Klopfer, a szabó. A szabótolvajlás terén működik s amint a magasabbrangú tolvajhoz illik, nem az értékek kedvéért, hanem a hölgyek kedvéért nyúl mások zsebébe. Legutolsó akciója az volt, mikor *Köllner* Pál dunagőzhajózási felügyelő zsebéből kivette az arany órárt láncostul s régi hívével *Braun* Mórral, egy újvásártól zsisarussa. küldte a zálogházba, a pénzt pedig elmulatta szíve hölgyeivel, a *Büchler* kisasszonyokkal. A rendőrség letartóztatta mindkettőt s ma álltak törvényt a törvényszék előtt. A hallgatóság soraiban ott ültek a *Büchler*-lányok is, hogy utóbb tanuságot tegyenek a sánta, de galléros Klopfer mulatozásairól. Eljött azonban új tanusoknál vagy husz törzsvendég az új vásártéri Wertheimer-kávéházból, akiket dr. Kisfalvy A. Rezső védő csoportosított védettei érdekében. A védőknek ősi tolvaj- és orgazda-szokás szerint fa

gadtak. A bíróság Braun Mór két évi börtönrre ítélte, míg Klopferre dr. Bangha Gyula védenőre egy évi és három hónapi börtönbüntetést mért.

Nyiltér.

A gazdaember ereje.

Laffaix Auguste gazdaember Hurceau urnál, Champagneban (Dordogne), már gyermekkorra óta mezei munkákkal foglalkozott. Tízennyolc éves korában nagyon vérszegény lett s hiába küzdött években keresztül e baj ellen. Megakart maradni a hivatalában, de ereje hiányzott hozzá. Vajjon miből származhatik a mai emberek gyöngesége s származtathatjuk-e azt másból, mint a mai folytonos visszatekintésből s az erők folytonos csökkenéséből. Az az ember, ki oly esztöket talál, melylyel az elforgott erőt föl lehet frissíteni, nagy és fontos tettet vitt végbe. A Pinklehet frissíteni, nagy és fontos tettet vitt végbe. A Pinklehet frissíteni, nagy és fontos tettet vitt végbe. A Pinklehet frissíteni, nagy és fontos tettet vitt végbe.

— Földmives vagyok — írja s gyermekkorom óta sokat dolgozom. Tízennyolc éves koromban vérszegény lettem. Nem volt étvágyam, erőm elhagyott s a legesélyesebb munka vagy csak mozgás is szívódobogást és a lélegzet elmaradását hozta létre. Az orvosok, kik gyógyítást nem tudtak találni azt mondták, hogy túlságosan gyorsan nőtem s hogy erősítőszert kell bevennem. Minden nekem ajánlott szert megpróbáltam s nem gyógyultam meg. Ekkor egy a Pink-piluláról szóló könyvet került a kezembe. Szót fogadtam a tanácsoknak s miután néhány doboz pilulát elfogyasztottam, erőm visszatért, egészségem helyreállt s ma fáradtság nélkül dolgozom.

A Pink-pilula a vérnek tisztaságát és erejét visszaadva, minden betegségen győzedelmeskedik, ha a betegség gyöngeségből származik, ilyen pl.: a reuma, általános gyöngeség, sárgaság, stb. Pink-pilulák kaphatók Magyarországon a legtöbb gyógyszerboltban. Egy doboz ára 1 frt 75 kr. és hat doboz 9 frt. Központi főraktár: Gablin & Cie, 3 cité Tréville, Páris.

Özv. Fleischl Samuné Stein Babetta ugy a maga, valamint fia Sándor, annak neje Riesz Vilma, ezeknek gyermekei Pál és Éva Alexandra és az egész gyógyszer rokonság nevében megtört szívvel jelenti a felejtethetlen imádott férjnek, legjobb atyának, atyailag szerető apósnak és nagyapának

Fleischl Samu urnak

f. hó 13-án hajnali 4 órakor 80 éves korában és 34 évi boldog házassága után Merában történt gyászos elhunytát. Drága halottunk földi maradványai f. hó 16-án, pénteken d. e. 10^{1/2} órakor fognak a budapesti új izr. sírkert halottas házából nyugalomra tetetni.

Áldás és béke poraira!

Csendes részvét és koszorúk mellözése kéretik.

(Az e rovat alatt közlöttnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT.

Törlések. Ma este jelentettek bánatot az alagi első meeting két nagy versenyeré, a Rákosi gátversenyre és a Nagy alagi akadályversenyre. A Rákosi gátversenyből tíz lovat töröltek, ezek: Buda, Fée, Fiddlestick, Futár, Gallitrac, Maholnap, Osiris, Sehr möglich, Tartuffe és Virginie. Állva maradtak: Kisasszony (74), Formosa (71^{1/2}), Sylvester (70^{1/2}), Junius (68), Szeszély II (65^{1/2}), Ladra (63), Eregy (62), Bokhara (61), Remény (61), Ufalu (61), Bokros (60^{1/2}), Bugris (60), Esthajnal (60), Grimaldi (60), Matura (60). A nagy alagi akadályversenyből mindössze hat lovat töröltek: Formosát, Foszlányt, Futárt, Mari Ágneszt, Presidentet és Wagnert. A versenyre jogosultak még: Szenátor II, Trioky, Sarolta, Cherry ripe, May be, Csehi, Veszély, Déleceg II, Klári, Cakompak, Tartuffe, Diszpolgár, Vignola, Aspásia, Helfgott és Stréber. A Rákosi gátverseny handicapja a törlések dacára sem veszt jóságából, mert a töröltek közül Osiris és Futár letörtek, Gallitrac és Tartuffe törlésének pedig az az oka, hogy a Mautner istálló kivülök még két ló: Junius és Bokhara is képviselheti a versenyben.

Bármikor. Báró Königsarter Hermann három évesét, **Bármikor**, nagy összegekkel fogadták valamennyi bookmakernél a három évesek nagy handikapjére, úgy, hogy most ő a verseny erős favoritja.

Legujabb.

A polgármester hódolata.

London, március 14.

Lord Robertsnek e hó 13-áról reggeli 8 órakor Bloemfonteinban feladott távirata így hangzik:

Isten segélyével és ő felsége katonáinak vitézsége folytán a parancsnokságom alatt levő csapatok megszállották Bloemfonteint. A brit lobogó lobog most a kormányépület felett, amelyből Steyn, a szabadállam volt elnöke tegnap este költözött ki. Fraser, az előbbi kormány egyik tagja, a polgármester, a kormánytitkár, a kerületi főnök és más hivatalnokok a város előtt két mértföldnyire elbénk jöttek és átadták nekem a kormányhivatalok kulcsait. Az ellenség a szomszédosba húzódott vissza. Minden nyugodtnak látszik. Bloemfontein lakossága szívvelyes fogadtatásban részesítette csapatainkat.

TÁVIRATOK.

Berlin, március 14. A flotta-javaslatok a jövő héten kerülnek tárgyalásra a költségvetési bizottságban.

Róma, március 14. A Corriere d'Italia ellentétben a Crispi egészségügyi állapotáról elterjedt hírekkel, arról biztosít, hogy Crispi abból a könnyű influenzából, amelyben a legutóbbi napokban szenvedett, már teljesen fölépült.

Az osztrák urakháza ülése.

Bécs, március 14. Az urakháza mai ülésén báró Walterskirchen azt indítványozta, hogy az ujoncjavaslatot bizottsághoz való utasítás nélkül azonnal a plénumban tárgyalják. Az indítványt egyhangulag elfogadták és azután magát a javaslatot mind a három olvasásban rövid vita után szintén elfogadták. Az urakháza erre Czihlars indítványára elhatározta, hogy nem járul hozzá a képviselőháznak az iparügyi bizottság állandósításáról szóló határozatához. Erre az ülést berekesztették. A legközelebbi ülés március 16-án lesz.

Viktória királynő Irlandban.

Dublin, március 14. A közsegélytanács ma tartott ülésén a lordmajor azt indítványozta, hogy Viktória királynőhöz, ha Irlandba jó, üdvözlő feliratot intézzenek; fel is olvasta a felirat szövegét. A szónokot a karzatról eredő kibekéltatásokkal többször félbeszakították. A felirathoz indítványozott módosítványról a lordmajor kijelentette, hogy az ügyrendellenes. A felirati javaslatot 8 szöveggel határozattá emelték.

A hálás Bulgária.

Szófia, március 14. II. Sándor cár emlékére ma az itteni székesegyházban ünnepesi gyászsistentizület volt, amelyen Ferdinánd fejedelem a kíséretével, a miniszterek, a diplomáciai testület, az orosz diplomáciai ügynök az ügynökség személyzetével és más személyiségek voltak jelen.

Az amnesztia ellen.

Páris, március 14. A szenátusnak az amnesztia-törvény tárgyalására kiküldött bizottsága ma sorra kihallgatta Reinachot, Picquart-t és Zolát. Reinach azt a meggyőződését fejezte ki, hogy csupán az igazság szabad folyása adhat megnyugvást. Ami őt magát illeti, akit mint embert és mint író becsületében sértettek meg, meg fogja övni jogát és rágalmozóit meg fogja semmisíteni. Picquart szintén elutasította az amnesztiát és azt kívánta, hogy az ő reá vonatkozó kérdés nyilvános tárgyaláson vizsgáltsák meg, hogy Gonse tábornok, Gribelin leváltáros és Henry ezredes gyalázata kiderüljön. Zola tiltakozott minden amnesztia ellen és hozzátette, hogy csak a jog és igazság útján tartja lehetőnek a lelkek megnyugtatását és hogy az ő pöréből az igazság végleg győztesként fog kikerülni.

A bányások sztrájkja.

Értz, március 14. A tüntetés ma ismétlődött. A központi társadéki épülete előtt sztrájkoló idegen bányamunkások gyűltek össze, de szétverték őket. Csakhamar ismét összeverődött nyolcszáz ember a piacon, de a mikor lármázni és szitkozódni kezd-

tek, a csendőrség és a városi rendőrség onnan is elzavarta őket. Négy embert letartóztattak. Tizenegy óra előtt ismét nyugodt volt minden.

Bécs, március 14. A szociálpolitikai bizottság elfogadta albizottságának a kilencórás munkaidő megállapítására vonatkozó törvényjavaslatát.

Legyilkolt tiszttek.

Amsterdam, március 14. Egy Hágába érkezett hivatalos távirat szerint az a négy tiszt, akiket januárban a General Peel gőzösön Uj-Guinea déli partján elfogtak a pápuák, a bennszülöttek által meggyilkoltak.

Oroszország és Törökország.

London, március 14. Konstantinápolyból táviratozták a Standardnak: Hivatalos jelentések szerint Oroszország elrendelte a szárazföldi seregek és a tengeri hadi ő mozgósítását. A török kormány ágyukat küldött Trapezuntba s megerősítette az ottani helyőrségeket. Oroszország pedig cirkáló hadihajót küldött oda. Valószínűleg így akarja kierősítkolni Oroszország Kis-Ázsiában a vasútépítési engedélyt.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, március 14. A Länderbank igazgatótanácsa jóváhagyta az 1899. évi mérleget. A tiszta nyereség a múlt évről maradt nyereséggel együtt 3,575,732 frt. Az igazgatótanács elhatározta, hogy 12 frtnyi vagyis 6%-os osztalék kifizetését fogja javasolni, 960,000 frtot pedig új számlára vitet át.

Berlin, március 14. (Gabanapiac.) Amerika bányát irányzatára a buza és rozs forgalma az áraknak 1/4 márkával való leszállítása ellenére nagyon korlátozott volt. Zab szilárd. Az idő szeles.

New York, március 14. (Értékfőzede.) Váltó Londonra 4.81%. Váltó Párisra 5.19%. Váltó Berlinre 94.7%. Ezüst 59.7%.

New York, március 14. (Terményfőzede.) (Zárlat) Gyapot: New Yorkban helyben 9.1/4 (9.11/16). Áprilisra 9.48. (9.40). júniusra 9.44. (9.31). New-Orleansban helyben 9.1/4 (9.1/4). — Petróleum Stand white New Yorkban 9.90. (9.90). Stand white Philadelphian 9.85. (9.85). Refined in Cases 11.10. (11.10). Credit Balances at Oil City 16.8. (16.8). — Zsír: Western steam 6.30. (6.30). Rohe és Brothers 6.60. (6.60). — Tengeri irányzata szilárd. Márciusra — (—). — Májusra 42.1/4. (42.1/4). Júliusra 42.1/4. (42.1/4). — Buza irányzata igen szilárd. Piros ősi helyben 79.— (78.1/4). Szeptemberre 73.1/4. (72.1/4). Márciusra 77.1/4. (76.1/4). Májusra 73.1/4. (72.1/4). Júliusra 73.1/4. (72.1/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 3.1/2 (3.1/2). — Káv: fair Rio 7. sz. 8.1/4. (8.1/4). Áprilisra 6.65. (6.60). Juniusra 6.65. (6.60). — Liszt: Spring Wheat clears 2.70. (2.70). — Cukor: 3.14/16. (3.14/16). — Ón: 33.— (32.50). — Réz: 16.50. (16.50). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, március 14. (Terményfőzede.) (Zárlat) Buza irányzata igen szilárd. Márciusra 66.— (65.—). Májusra 66.1/4. (65.1/4). — Tengeri irányzata szilárd. Májusra 87.1/4. (87.1/4). — Zsír: Márciusra 5.92. (5.95). Májusra 6.02 (6.02). — Szalonna short clear 6.15. (6.10). — Sertészsuk: Február — (—). — Májusra 10.92 (10.90). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Naptár. Csütörtök, március 15. — Római katolikus: Longin vt. — Protestáns: Longin. — Görög-ország: (március 2.) Hezich. — Zsidó: Veadar 14. Purim. — A nap két 5 óra 50 perckor. — Nyugszik d. u. 5 óra 48 perckor. — A hold két délután 5 óra 20 perckor. — Nyugszik reggel 5 óra 8 perckor.

A miniszterelnök és belügyminiszter fogad délután 4 órakor.

A honvédelmi miniszter fogad déli 12 órakor. Az igazságügyi miniszter fogad délután 4 órakor. A képviselőház elnöke fogad délután 2 órakor. Az egyetemi ifjuság szabadság-ünnepe. Gyülekezés délelőtt fél 10 órakor az egyetem-téren. Maliné az új város-háza dísztermében délelőtt 10 órakor. Délután: Gyülekezés fél 3 órakor az Egyetem-téren. A Petőfi-emléktábla leleplezési ünnepe a Nemzeti Múzeum kertjében délután 3 órakor. Innen a menet a Petőfi-szoborhoz vonul. Március 15-iki ünnepek az iskolákban és a különböző egyesületekben.

Az osztálysorsajdék huzása délelőtt 9 órakor a Vigadó kistermében.

A Petőfi-évforduló irodalmi ünnepe délelőtt 10 órakor a Vigadó kistermében.

A békamegyei kör ünnepélye este 8 órakor a Terézvárosi Kaszinóban.

Szórakozó helyek.

Allatkert nyitva egész nap. Somossy Múzeum. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folies Caprice. VI. Róvay-utca 18. Naponta fényes műsor.

Stefánia-szálloda, Murányi-utca 53. Budapest legelőcsébb szállodája.

Union-Szálloda díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kérékpárterem.

Petanovits Metropoli szállodája. Naponta hangverseny (lásd hirdetést). Ujjonnan berendezett fényes éttermek.

KÜLÖNFELÉK.

Törmelék.

Ahol rombolnak, úgy építenek,
Sok törmelék van ott.
Elmében én is rontom keletet
S építem nyugatot.

Zempléni Árpád.

† **Köztársasági elnökek.** Csak nemrégiben halt meg Mac Mahon elnöknek az özvegve hetvenegy esztendőskorában. Nagyon nemes lelkületű hölgy volt, akiben a francia nő minden jó tulajdonsága egyesült. A jótékonyág volt a legkedvesebb szórakozása. Mac Mahon csak egyszerű kapitány volt, amikor hozzáment feleségül és követte őt a Krimbe, Olaszországba és mindenütt, ahová a kötelessége elszóította. Mint elnökne egyszerű méltósággal viselte tisztét az Elyséeben. Előde Tulcsné kitűnő háziasszony volt, egyszerű szerény polgárasszony, aki csöndes otthonában sokkal jobban érezte magát, mint a hivatalos ünnepségek kábitó zajában. Mikor Mac Mahon a magánéletbe vonult vissza, a polgári és prózai Grévy házaspár foglalta el a helyét az Elyséeben. Grévynek leszármazásáról sokat tárgyaltak. Némelyek azt mondják, hogy egyszerű szakácsnő volt. De azért Grévynek teli kézzel adott a szegényeknek. Carnotné inkább előtérben volt, mint a többi elnökne. Mint előkelő és szellemes nagyvilági dáma díszte volt az Elysée ünnepségeinek. Teljes méltósággal fogadta a minisztereket, generalisokat, fejedelmeket és követeket. Carnot meggyilkoltatása (Caserio) villámcsapásként sújtotta. Casimir-Périernek az ifjúsága és arisztokratikus bája a harmadik köztársaság egyik legelragadóbb elnöknejevé tette. Faure Felixné méltó élettársa volt a lelkes hazafinak. Legnagyobb öröme a jótékony cselekedeteiben tellett, amelyeket még férje halála után Lucie leányával egyetemben buzgón tovább folytatott. Loubetné nem sokra becsüli azt a hódolatot, amelyben resze van és maga is jótékony-ságban jár elől erős példával.

† **Háborus világ.** A háboruk évkönyvei már elég változatos sorát gyűjtötték össze azoknak a leleményeknek, amelyekkel kelepeseb jutott emberek a rájuk bizott leveleket megmentik. A dél-afrikai háboruban egy bennszülött az eddigi fogásokon is tul tet. Egy angol katona megbizta, hogy vigyen el egy levélkét Natálba. A bennszülött elfogták a boerok s azalatt, míg ezek vallatták, észrevétlenül az egyik orlyukába dugta az apróra összehajtogatott levelet, amikor pedig megszabadult, elvitte a címzettnek, A.

N. Montgomery kapitánynak Natálba. A levél, amely Angolországba került s a Royal United Service Institution muzeumában közszemlére van téve, egy és egynegyed hüvelyk hosszú.

† **Márványból épített város.** Ontario államban, Amerikában van egy város, amely teljesen márványból épült, ami ritkaság. Ami azonban ennél is nagyobb ritkaság, a város teljesen lakatlan is. Tíz évvel ezelőtt aranyat találtak ott, s ennek a híre ötezer aranyásót vonzott oda. Aranyásás közben márványt találtak, s miután más kő nem volt a közelben, ebből építettek templomot, iskolát, városházát és házakat. Az arany azonban nem sokáig tartotta ott az embereket, mert egyszer csak elfogyott. Erre aztan az összes aranykeresők elmentek. Most egy lélek se lakik a fehér márványból épített városban.

† **A levágott fűt ember.** Ez egy bohózatnak a címe, amelyet óriási sikerrel adtak elő a párisi *Athénés Comique* színházban. Összesen hétszer adták, mert harmadnap a rendőrség betiltotta azon a címen, hogy erkölcsatlenség tekintetében felülmulja mindazokat a darabokat, amelyek az utóbbi években Párisban színe kerültek. Hogy mi van a *A levágott fűt ember*ben, arról nem érkezik hír. A párisi lapok a darab tartalmát elhallgatják. Egyik bécsi újság belefogott a darab meséjébe. Ime, a bécsi újság ismertetése:

Az államügyesség által lefoglalva.

Ezek után természetesnek találók, ha a budapesti színházak vállatve igyekezzenek a derék műelőadási jogát megszerezni....

† **Gyerekvásár suly szerint.** Gyerekeladás sokszor megcsik mindenfelé, azon szinte meg se ütődnek már az emberek. Suly szerint eladni a gyereket szokatlan és az első pillanatra megdöbbsentő, azt hibetné valaki, hogy a szegény kiskisik gonosz bácsik kamibálókna szolgáltatták ki jó pénzért. Az első gyerekeladás suly szerint különben Schwechatban történt Bécs közelében. Egy nyolc gyermekkel megadott szegény házaspárnak tették azt az ajánlatot jómódu emberek, hogy egyik három esztendősk fiucsókjukat adják el nekik. És az alkut úgy kötöt-

ték meg, hogy a gyerek egy kilogrammjáért négy koronát fizessen a gazdag házaspár. A kiskisik elvitték a mézáróshoz, lemérték, kilogramm, deka-gramm és gram szerint és a sokgyermekes házaspár kapott nyolcvan koronát és hetvenhat fillért.

† **A dal hatalma.** Hires énekesek és énekesnők hangjuknak a varázsát gyakran rendkívüli körülmények között próbálták ki. Amikor Santley, a híres baritonista, aki hatvan éves korában éppen olyan szépen énekel, mint akármelyik fiatal kollégája, fiatal korában Mexikó legvadabb vidékein járt, a társaságát egyszerre vad rablóbanda támadta meg. Santleyt és társait a rablók a hegyek közé vitték. A zsákmány bizony sovány volt és azért a rablók elhatározták, hogy mindaddig rabságban tartják a truppot, míg barátaik jelentékeny váltságdíjat nem küldenek érte. Vacsora után Santley énekelni kezdte, hogy társai nagyon el ne kedvelenedjenek. Hangjára előkerültek a rablók is. Amikor abba hagyta az éneket, a rablók kérték, hogy tovább énekeljen, amit ő csak azzal a föltétellel akart megtenni, ha mindannyiukat szabadon bocsátják. A banditák ráállottak az alkura és Santley sorra énekelte a dalokat és az ő hallgatólása nagyon lelkes volt. Másnap reggel szabadon bocsátották őket. Jean de Reszkének is volt egy érdekes hangversenye. Egy bányába került egyszer és amikor a bányászok megtudták, hogy ő a híres angol énekes, kérve-kérték, hogy énekeljen valamit. Jean de Reszke engedett a kérésüknek és kedvenc operából különböző részeket adott elő. Antoinette Stirlingnek szokása, hogy a kocsiából énekeljen, amelyet körülözlött a lármás közönség, vagy szállásának az erkélyéről és vallásos ünnepségek alkalmából, valahányszor erre felkérlik. A legkülönösebb közönsége azonban, amely előtt valaha primadonna énekelte, Marie Rosenak volt, Amerikai körutja alkalmával egyszer meglátogatta a newyorki fogházat is. A foglyok a kápolnában gyülekeztek, ahol a művésznő egyházi énekeket énekelte nekik, s ez könnyeket meghatóta őket. Bucuszól még egy vidám dalt énekelte nekik, mire a foglyok nem győztek eleget hálálkodni neki.

† **Háborus képek.** Párisban a népnek háborus képek kellenek, tehát a nép kap háborus képeket. Hanem a párisi fotografusok nem mennek el a harctérre, sem harctéri kollégáiktól nem szerzik be a kívánt képeket, hanem kimennek a város környékére, magukkal visznek színházi statisztákat, akiket boer és angol katonáknak öltöztetnek föl. Aztán odakünn sáncokat is lehet ásni, meg folyók is vannak, amelyeket ki lehet nevezni Moddernek és Tugelának. Szóval hamisítatlan harctéri képeket lehet beadni ilyen módon Páris könnyenhiwó népének.

REGÉNY.

EGYETLEN EGY ASSZONY

Irtá: MOLNÁR FERENC

(11)

És bámulta a tüzet mély, gondolkodó pillantással, a tűzimádók forró szerelmével. Ezeréveken át jön, száll vissza belénk a tűznek ez a pogány imádata, magányos, bus delutánokon. Életünk nagy leszámolásait ennél az oltárnál végezzük.

Halkan nyílt az ajtó és a sötét szobában megjelent a ritter. Egyideig állt az ajtónál, aztán ő is leült a nyitott kandalló mellé, szóltanul nézte a tüzet. Tudta, hogy most nem illik szólni. Nemes ilyenkor a hallgatás és rokonság árad belőle. Együtt hallgatni az igazi rokonok mély és emberi vonása.

Az asszony szerette volna azt mondani a ritternek:

— Köszönöm, hogy nem hagysz egyedül.

S a ritter szerette volna mondani:

— Szívesen jöttem, itt maradok. Nézd erős vállamat, komoly, okos fejemet. Ez a tied.

A szétmállott, izzó zsarátoknak új hasáb lángolt. Kivetette fényét a szőnyegre. Valami kiskis bugott is a kémény. A parázs mélyvörös világából apró lángok keltek életre. Ugy lebegtek a parázs fölött, mintha külön, önálló életük lett volna. Hátul a sárgák, aranyvörösek kergettek, itt-ott megvillant közöttük a rózsaszínű és a viola. Nézték, amint szökkenek, vékony nyelvüket addig nyújtották, amig el nem suhantak, a semmibe váltak.

Az asszony azt gondolta: új életet kell kezdeni. Ez a kis falu pihenő állomás. Valamit ki kell eszneli, okosan, szépen, hogy visszatérhessen igazi földjébe, a városba. Majd furcsa ellentét-keppen a bányahivatal uraszkái jutottak eszébe.

Gondolatban végignézett rajtuk. Láttá ezt a kis világot, ezt a fakó szerelmet Richter és a lány között. Majd elgondolta, hogy most hol van; óriási hegyek közt, rengetegek alján, felül minden csupa-csupa hó... A föld pedig férges alatta, tele veszedelmes féreggel, járatokat váj, követ örlő, sáppadt emberrel.

— Érdekes hely — mondta csak ugy gondolatban. Az ajka meg se mozdult.

A kandallóban nedves volt a hasáb. Forrt, főtt, sziszegett benne a pára. Majd meggyulladt, haragosvörös nagy nyelvek csaptak föl belőle, szivták, étték, emésztették a fát, amig csak ketté nem mállott tüzes roppanással, belefordulva a parázsba, szaporitva a röppenő szikrákat, a gyorsan suhanó lángoeskakat, a lassanként mélyvörös, nyugodt parázsszá váló, egyre fénytelenebb, csöndesebb, majdan a hamu alá buvó tüzet.

A ritter most nagyon sajnálta, az ő jó német szívével, komolyan és igazán. És elgondolta, hogy mit ér minden, amikor az igazi nagy bajok ily nagyon láthatatlanok és csöndesek. Az arcát kissé égette a tűz, de ezzel nem is törődött. A nagy csöndben meghallotta, ahogy az urak távoztak a földszinti irodából. Beszélgetés, ajtócsukás hallatszott tompán, a falakon át. Aztán mély csöndesség lett. Valahol a házban ütött egy óra. Most érezte, hogy egyedül vannak a házban és lassu ereszkedéssel, nyugodtan szárnyalva érkezik az este. Nem mert szólni.

Eva a térére könyökölt s most már izzó arecal, ragyogó szemmel nézte a tüzet. Az alulról jövő zajról ismét eszébe jutottak az urak. Ekkor gondolt először arra, hogy ő itt az egyedüli asszony. A tiszté senki, a vérszegény, sáppadt lány pedig semmi és azonkívül menyasszony. Egy kiskis gondolt arra is, hogy könnyebb lesz felejteni, ha az urakkal foglalkozik. Majd hogy csunya vágyaikra gondolt s a negédesköd Bajtzárna, szinte ijedten húzódott közelebb a ritterhez.

A tűz hamvadt, egyre hamvadt, már annyi fénye se volt, hogy pirosra festhetné volna az arcukat. Csak a kandalló mélyén fölfelé szálló,

füstbe tolokodott be a parázs csodálatosan mély, komor vörös színe, besugározta a füstparányokat, ugy ment fölfelé valami vöröses-fekete csöndes gomolygás a kéménybe.

A nagy forróság után fáztak. És a hidegséggel együtt megjött a szálts ideje is. A ritter erőltette mosolygott, s mintha most jutna eszébe, de valójában azért, hogy Evának egy kis olesó örömet okozzon, szólt:

— Ezek a csási emberek már egészen megbolondultak. Azt mondja a vendégfő, hogy már majdnem összeveszték a kaszinóban...

Eva is mosolygott és fölnézett rá, kérdő pillantással. A ritter, mintha Éva gondolatát hagyná helybe, felelt:

— Temiattad.

Mosolygott, s erre már a tűz a hamu alá bujt, csak itt-ott pislogott ki alóla izzó piros szemével.

— Igen — mondta a ritter és hozzátette: — mehetnének vacsorázni.

Főlkelt, a karját nyújtotta Evának. Eva még mindig mosolygott. Igen csöpp kis vidámság szaladt be a lelkebe erre a leleplezésre, egy nagyon olesó, gyöngye kis diadal e fölött a párhivatalnok fölött.

A ritter ezt meglátta rajta s örült. Persze, örömeiben ismételte is:

— Összekaptak miattad...

Eva vállat vont, mintha mondana:

— Törődöm is volók... de azért jól esik.

VIII.

A fagy engedett és mosolygó napok következtek. Az uraknak pedig rendes szórakozásuk lett, hogy vacsora után, különösen a csütörtöki esteiken fölmentek Evához egy kis teára. Az egy kis tea tizenkettőig is eltartott, és már nem világítottak ki két szobát a kedvükért. A kis eszeveszéshez, zongorázáshoz elég volt egy szoba is.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

A vásárpénztár.

Budapest, március 14.

A vásárpénztár igazgatósága egy meglehetősen színtelen nyilatkozattal akarja csökkenteni azt a hatást, amelyet a szerb kereskedelmi miniszter kitöltő rendelete okozott. Ez a hatás természetesen nem tartozik a vásárpénztár vezetőinek kollektív emlékei közé. Mert a kellemetlenségeket ezek az urak sem szeretik hallani, különösen ha — igazak.

Felszólalásunknak élénk visszhangja támadt, amelynek nyomán jogosnak, sőt szükségesnek tudjuk tiltakozásunkat az ellen a gazdálkodás ellen, amelyet a vásárpénztár a magyar marhatenyésztés fellendítése címén folytat. Óriási kedvezményekkel működik. És ezekkel a kedvezményekkel felemelte a szerb marhakereskedés forgalmát. A számok beszélnek. Négy éves működés alatt a vásárpénztár jóvoltából beözönlött a szerb marha. De ez a beözönlés sem történt kifogástalan módon, amit éppen a kitiltó rendelet bizonyít. A magyar marhakereskedés fellendüléséről pedig igazán neveléséges volna a számadatok alapján szólni.

Sőt nemcsak hogy nem törekszenek a magyar marhapiac fokozására, hanem jó részben el is nyomják azt. Mert például a német császár asztalára mindig a szeszfőzékben bízta magyar marha husa kerül. Biztos tudomásunk van arról, hogy ezeket a marhákat a vásárpénztár igazgatósága privát uton küldi fel Berlinbe. *Soha ilyen marhák piacra nem kerülnek.* Már pedig a hízalók tervekénységét jó mértékben mozdítaná elő, ha tudják, hogy ezért a husért 38—40 krajcárt és egy moralliter sem megvetendő fogyasztó piacot kapnak. És ez az eljárás egy kissé, azt hiszünk, nem is kompatibilis.

Szó esett legutóbb arról, hogy a főváros egy sertés-pénztár felállítását is óhajtja. Amire a sertés-kereskedők rögtön tiltakoztak az ellen, hogy olyan formában létesüljön, mint a marhavásárpénztár, amely az üzleti nyereség érdekében sehogysem kiméletes a tenyésztőkkel szemben. Ezt bizonyítja az a felszólalás, amelyet egy szaklapban olvastunk, ahol egy tehénkereskedő illusztrálja a vásárpénztár működését.

De igazolja több hozzászólás érkezett panasz is. Istállódíj, berakási díj, takarmánydíj, bizonyányi díj, kirakási díj, hajtódíj, bélyegzési díj, vásárdíj, felügyeleti díj, beszédesi díj, kezelési jutalék: ennyiféle címen fizet díjakat a tenyésztő és a saját embereit kénytelen használni a be- vagy kirakásánál. A bizonyányi díj a vételár 3/4%-a, sőt kis marhánál még több, az alkuszdíj 2 1/2%, a beszédesi díj 2/4%, a hajtódíj darabonként 10 krajcár, a berakási díj 15 krajcár, a felügyelő díj 40 krajcár. Éppen elég díj arra, hogy a tenyésztőnek az árból kevés maradjon.

A kölcsönt, amelyet a vásárpénztár az istállóiban levő marhára két-három napi időtartamra ad, 1 1/4%-kal magasabban számíthatja — a szerződés értelmében — a bankkamatlánál. A látszat tehát az, hogy 6 1/4% mellett a kölcsön tényleg olesó. De ez csak látszat. Mert a kölcsönvétel 1/4% kezelési jutalékot is fizet. Tehát például ha két napra 20.000 forintot vesz fel, akkor 6 1/4% kamatot: 6 forint 94 krajcárt, 1/4% kezelési jutalékot: 50.— forintot, összesen tehát 56 forint 94 krajcárt. Amilyen képest az uszarakamat a legszerényebb becsülletes megtalálható jutalomdíja.

Mind ezekből tehát az tűnik ki, hogy a vásárpénztár a céljával ellenkező működést folytat, amely közgazdasági szempontból feltétlenül káros.

Reméljük, hogy a főváros pótolni fogja azokat a mulasztásokat, amelyek őt a vásárpénztár eddigi működéséről terhelik. Évenként kétszer számvizsgáló bizottság ellenőrizi a számadásokat. Ez a bizottság minden megütközés nélkül veszi tudomásul, hogy a vásárpénztár bruttó nyeresége 82.000 forint, a tiszta nyeresége pedig 28.000 forint. Ötvennégyezer forintot tehát felemészített... Micsoda? Mert hiszen a vásárpénztárnak össze-vissza csak 30 alkalmazottja van.

Hiszünk, ismételtlen hangoztatjuk ezt, hogy a főváros a szerződést vagy nem újítja meg, vagy pedig alaposan átgurja. Mert ha már megtörtént az a botrányos, de a főváros évkönyveiben nem ritka dolog, hogy odaadtak a részvénytársaságnak egy koncessziót ingyen, amelyért magánbizományosok évi ötven ezer forintot kínáltak, akkor reméljük, hogy a tapasztalatokból leszűrjük illetékes helyen a konzekvenciákat. Ezt kívánja nemcsak a budapesti piac, hanem megköveteli a marhatenyésztési országos érdeke.

Ipar és kereskedelem.

Az Országos Ipargyűlésben tegnap dr. Tellekhy János érdekes felolvasást tartott a magyar, porosz és osztrák egyenes adórendszeréről. Felolvasásában behatóan ismertette a magyar, porosz és az osztrák egyenes adórendszereket. Arra a konklúzióra jut, hogy nem szabad sem a porosz, sem az osztrák rendszert teljes egészében Magyarországra átültetni. Le-sújtó ridegséggel figyelmeztetnek a kimutatott számok arra, mennyire nem szabad ábrándokat szőnünk egyenes adóreformunk szempontjából s hogy mily nagy nehézségekbe ütközik nálunk egy gyökeres reform. A hallgatóság feszült figyelemmel kísérte az előadó fejtegetéseit, melyek befejeztével Matlekovics elnök mondott az előadónak köszönetet.

A vásárat emelkedése. A magyar vasművek, mint értesülünk, a rudvas árt március 15-étől kezdve egy koronával felemelték.

Fizetéseképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetéseképtelenségeket jelenti: Perl Miksa

kereskedő Lovasberény, Wertheimer Ch. kereskedő Pécs, Fantits Jefa kézműúrkereskedő Csáková, Légeti M. és Társa cég Budapest (Kecskeméti-utca 2.) Keszler és Schöps cég Stanislau, Delia Benő cég Zenta, Blumenfeld Vilmos cég Bécs, Indig Samu Seps-Szent-György.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben 36.50 korona pénzben, 37.— korona áruban, Bécsben a nyersszesz ára 39.60 korona pénzben, 40.— korona áruban.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konsumvásár árjegyzése 1900. évi márc. 13-án. Készlet: 587 darab. Érkező: 329 darab. Összesen 916 darab. — Eladott: 387 darab. Maradt: 529 darab. — Napi árak: 120—180 kgr. sulyban 98—100 koronára, 220—280 kgr. sulyban 98—100 koronára, 320—380 kgr. sulyban 98—100 k.-ig. Öreg nehéz paronkint 400—500 kilos 86—90 koronára, Malacok 68—80 korona 100 kilonkint. A vasár hangulata lanyha volt.

A budapesti gabonaüzösde.

Budapest, március 14.

A vásárlásban csak néhány malom vett részt, amelynek következtében a hangulat nyugodt és a forgalom vontatott volt. Forgalomba került 13.000 métermáza buza változatosan árákon. Más gabona-métermékben mérsékelt volt a forgalom.

Eladott:

Buza Tiszavidéki: 300 mm. 80 k. 8 K. 10 f. felső, 1800 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f., 200 mm. 80 k. 8 K. — f. sárga, 100 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 500 mm. 79.5 k. 8 K. 17 1/2 f., 350 mm. 79 k. 8 K. — f., 100 mm. 79.5 k. 7 K. 95 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 78.5 k. 8 K. — f., 250 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 74.5 k. 6 K. 80 f. felső, 100 mm. 74 k. 6 K. 80 f. nyirkos.

Pest megyevidéki: 200 mm. 80 k. 8 K. 12 1/2 f., 100 mm. 80 k. 8 K. — f., 80 mm. 80 k. 8 K. — f., 78 mm. 79 k. 8 K. — f., 100 mm. 79 k. 7 K. 65 f. kevert és sárga.

Felső magyarországi: 900 mm. 73 k. 7 K. 60 f.

Bácskai: 150 mm. 73 k. 7 K. 40 f., 3180 mm. 73 k. 7 K. 25 f., Baja.

Zenta: 4000 mm. 72.6 k. 7 K. 30 f. Fehérmegyevidéki: 300 mm. 77 k. 7 K. 75 f.

Mind 3 hónapra.

Arpa: 250 mm. 5 K. 50 f., három hónapra. Rosz: 200 mm. 6 K. 35 f. 100 mm. 6 K. 25 f., 200 mm. 6 K. 25 f., mind három hónapra.

Készpénzfizetés mellett.

A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti ár-és értéktőzsde szokásai szerint, készpénzben 50 kilogrammonkint — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

UJ FÖLD

Irtá: KNUT HAMSUN

(33)

— Tehát nagyon szomorúan állnak az ügyek Norvégiában, — mondta az újságíró kacagva. — Nincs tehetség, nincs ifjuság, semmi, csak egy „állapot”. He-he, az Isten tudja, mi lesz ennek a vége. És mi, akik azt hittük, hogy az emberek tisztelik a fiatal költőket...

Koldevin ránézett.

— Ezt megteszik az emberek — mondta. E miatt nem lehet panaszkodni. Azt az embert, aki egy vagy két könyvet írt életében, nagyra, sokra becsülik, többre, mint a legtehetségesebb kereskedőt vagy a legzsémbesebb gyakorló embert. Minálunk nagy becsülete van az írónak; a legfinomabbnak, a legnagyobbakat tartják, talán nincs is ország az egész világon, ahol annyira urai volnának az írók a szellemi életnek, mint minálunk.

Talán osztják abbeli véleményemet, hogy nincsenek államférfiak — nem, nem, az írónk politizálnak csak a jóvá teszük, amit amazok elmulasztanak. Talán azt is észrevették, hogy a tudományosságunk sem áll valami magas színvonalon, elismerem tehát, hogy az írónk nem maradnak el a politikusaink meg a tudósaink mögött. Ne tessék elfeledni azt sem, hogy egész történetünkben nem akadunk egyetlen egy igazi gondolkodóra sem — nos, a baj nem olyan igen nagy, mert az írónk a gondolkodásra adják magukat és a közönség komolyan el is hiszi, hogy okosan gondolkodnak. Furcsának tartom mindezeknél fogva, ha valaki a miatt panaszkodik, hogy írónkat nem tisztelik eléggé.

Paulsberg, aki már nem egyszer adta tanujelét annak, hogy filozófus és mély gondolkodó, csendesen ült a helyén, a lapjainál írt szót

egyre s csendesen mosolygott azon, amit Koldevin mondott. De mikor Koldevin befejezte beszédét s megköszöntötte azt a kijelentést, hogy nagy reményeket fűz a gyakorlati életpályán működő ifjusághoz s az ország boldogulását a fiatal kereskedő nemzedéktől várja, hangos kacajra fakadtak a körülülők. Az újságíró és Paulsberg hangosan kiabáltak s azt mondták, hogy az igazán nagy-szerű és hogy az Isten büntesse meg őket, ha ez nem a legnagyobb szerűb, amit valaha mondot-tak. Kereskedő tehetségek? Hát az mi? Tehet-ségek? Köszönjük alásnan!

— Igen, véleményem szerint, ifjuságunk között csakugyan vannak nagy kereskedő tehetségek és én arra kérném az urakat, hogy méltassák figyelmükre őket, megérdemlik. Hajókat építenek, kereskedő házakat tartanak fenn s olyan üzleteket kötnek...

Koldevin nem folytathatta, mindenki kacagott s látszott, hogy a jelenlévőkre való tekintettel valami más kérdésre szeretnének áttérni. Henriksen Ole és Tidemand szólanul hallgatták Koldevin beszédét: maguk sem tudták, hogy kinek a pártjára álljanak, de zavarukat elpalástolni igyekeztek s csendesen beszélgettek egymással. Tidemand most így szól:

— Mondd csak Ole, nem mehetnék holnap hozzád? Egy kis beszédem volna veled. Üzleti dologban. Tíz óra felé talán; nem zavarlak? Jó, köszönöm.

Az asztal végén, ahol Milde ült, régi, drága borokról kezdtek beszélgetni. Johannesbergi kabinetról és Musigny-ról. Milde értett a borokhoz s nagy vitát kezdett az ügyvédvel, ámbar Grande ügyvéd, a nagy Grandék nemzetségéből, már kora gyermekébe óta a legfinomabb borokat itta.

— Egy idő óta nagyon huncogsz — mondta Milde.

Az ügyvéd feléje pillantott és mormogott. — Még az olyantéle is érteni akar a borhoz, mint amilyen egy olajféső.

Most aztán a művészi ösztöndíjakról kezdtek beszélgetni. Irgens felvett s egy arizma sem

rándult meg, mikor Milde arról beszélt, hogy az ösztöndíjra Öjen volna a legméltóbb. Különbön igen szép volt ettől a Mildetől, hogy ilyen készségesen juttatta Öjnenek a stipendiumot; ő maga is pályázott s épp oly szüksége volt a pénzre, mint akármelyiknek. Irgens nem is igen tudta felogni észszel.

Egy pár perc múlva sentki sem törődött már evvel az eszelen házi tanítóval; senksem fordult feléje, mire Koldevin vette a kalapját s egy darabig ide-oda forgatta az ujjai között. Hanka asszony csupa udvariasságból egy pár kérdést intézett hozzá, amelyekre Koldevin is udvariasan felelt. Aztán egy szót sem szólt többé. Csodálatos volt, hogy ez az ember sehogysem akarta észrevenni, hogy mennyire rendetlen a nyakkendője, csak egy mozdulatába került volna, csak félre kellett volna rántani s rendben lett volna a dolog. De Koldevin nem mozdult, úgy hagyta.

Most Paulsberg bucsuzott. Mielőtt távozott, az újságíróval egy sarokba lépett s így szólt neki: — Megtehetnél egy kis szíveséget nekem. Megírhatnál a lapodba, hogy most körülbelül a könyvem felénel járok. Talán érdekli ez a hír a közönséget.

Milde és az ügyvéd is távozni készült, felköltötték Norem-et, aki a megszámlálhatatlan mennyiségű kupia után elaludt; valamiképpen talpra állították, Norem valamit dadogott arról, hogy a beszélgetés utolsó, legeslegutolsó részét nem hallotta s nem tudja, hogy mi lett hát azokból a fiatal költőkből? Ah, Hanka asszony is itt van? Nagyon örvend, hogy láthatja; hogy miért nem jött már elébb?

Az ajtó felé cipelték és kivezették. — Tehát megvünk? kérdezte Irgens elégedetlenül. Az est folyamán többször megkísérelte, hogy Ágota mellé jusson, de sehogysem sikerült a dolog; mintha Lynum kisasszony sem akarta volna, mintha kerüte volna.

(Folytatása következik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Strassern Eugénia k. a. és P. Bartolucci Viktória asszony vendégfelléptével:

Aida.

Opera 4 felvonásban. Zenéjét írta Verdi. Szövegét szerzerzte Ghislanzoni.

Személyek:

A király	Kornai	Radames	Larizza
Amneris	Bartolucci	Ramphis	Ney D.
Aida	Strassera	Amonasro	Beck

Kezdetre 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

II. Rákóczy Ferenc fogsága.

Eredeti dráma 5 felvonásban. Irta: Szigligeti Ede.

Személyek:

Zrinyi I.	Jászai	Longuoval	Körösmezei
Rákóczy	Somló	Lehmann	Mihályi
Károly	Beresényi	Oliver	Püredi
Amália	Maróthy	P. Knitelius	Vizvári
Kolonics	Egressy	Gróf Beresényi	Szaecsvay
Gróf Buccellini	Gyenes	Vay	Hetényi

Kezdetre 7 óraker.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Zárva.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Március tizenötödike.

Költemény. Irta Ábrányi Emil. Előadja Gál Gyula.

Utána:

Többsincs királyi.

Magyar népmese 3 felvonásban, 6 képen. Irta: Benedek Elek.

Személyek:

Mirkó	Balassa	Királyné	Hunyadi M.
Többsincs	Tapleza	Habakuk	Gyöngyi
Bakarsznyi	Szemesy	Ráki	Haraszthy
Miklós	Fenyves	Gyöngyvirág	Nógrádi

Kezdetre 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Délután 2 1/2 óraker mérs. helyárrakkal.

1848. Hadak utja.

Látványos, zenés színmű, előjátékkal 11 képen.

Irta és zenéjét szerzerzte Verő György.

Személyek:

Sam, honvéd-	István	Gondos
tábornok	Kovács	Bárdy G.
Petőfi Sándor	Szerdahelyi Anniska	Blaha S.
Geniusz	S. Harmath Kossuth Lajos	...

Este:

Kadétkisasszony.

Operette 3 felvonásban. Irta Pásztor Árpád. Zenéjét szerzerzte Mader Raul.

Személyek:

Williamson	Németh	Leila Ullah	Bárdy
Lucy, leánya	Küry	Robertson	Raskó
Billy	Szirmai	Watkins	Kovács

Kezdetre 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Délután 1 1/3 óraker mérsékelt helyárrakkal.

Aranylakodalm.

Látványos alkalmi játék, kilenc képen, dalokkal, éneccal. Irta: Beöthy László és Rákosi Viktor.

Zenéjét összerállította: Fekete József.

Este:

Ábrányiné Wein Margit assz. vendégfelléptével.

A Kleopátra.

Operette 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerzerzte Verő György.

Személyek:

Jassia grófné	Ábrányiné Elias	Giréth
Niotta	Róza	Jim
Jassia Valér	Ráthonyi	George apó
Reguard	Boross	Millettieur
		Margó Z.

Kezdetre 7 1/2 óraker.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kerepesi-ut 21.

Csütörtök, 1900. március hó 15-én.

Spanyolország.

Irta Pekár Gyula.

06 vetített képpel, 4 spanyol táncal és 11 a bika viadalt ábrázoló mozgó fényképpel.

Kezdetre 7 1/2 óraker.

PETANOVITS Metropole-szállója.

Ma **Uj. Oláh Józsi** kedvelt zenekara játszik. Színház után teljesen friss vacsora. A gyönyörű téli kerten kívül a mulatságok, lakodalmak, bankettek megtartására igen alkalmas díszes főterem és elegáns külöszobák állanak a vendégek rendelkezésére.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc igazgató.

Pénztárnyitás 7-ker. Kezdetre 8-ker.

A bibliai operett-társulat vendégjátéka Wolfsthal Ch. és Weinberg M. igazgatása alatt. Pontban 9 óraker.

Jehuda Halevy

történelmi operett Auerbach J.-től, zene Wolfsthal Ch.-től.

Szenzáció! Először Budapesten! Hatásos siker!

Schwartz testvérek eredeti Varieté parodisták. Ugyint fellépte az összes ujonnan szerződött műerőknek.

Minden ünnep és vasárnap délutáni előadás, félhétárrakkal, kezdetre fél 4 óraker.

Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagytűzsdé Károly-körút 28. és a nappali pénztárnál. A mulató villanyos világítása saját gépei által eszközöltetik; a gépek Wüste és Rupprecht gépgyárosok által készítették.

FOLIES CAPRICE

Ma

Ő nem tud franciául.

Eredeti bohózat. Irta H. H.

Személyek:

Birkusz Izidor, magánzó	Steinhardt ur
" Amalia, felesége	Schindlerné
Ella,	gyermekkeik
Adolár, jogász	Puterdi ur
Mózes, hordár	Rott ur
Csariotte, francia gouvornant	Jungwirth k. a.
Nyuzó Abris, uzorász	Fürst ur
Egy detektív	Echten ur

Történet Birkuszek lakásán, idő ma.

Végül:

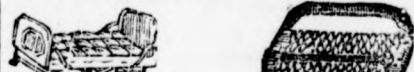
„Blonde Bestien.“

Bohózat Leitner H.-től. Zenéje Kmooch A.-tól.

Erkély incognito páholyok.

Kitűnő konyha és italok. — Mérsékelt árak.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAP lan PAP lan PAP lan

1 szőnyegháthó vasgőz 8	1 asztal szőnyeg ágybetét 5.-
1 matraccal 10.-	1 tenyerű fejtámasz 1.-
1 drb rouge paplan 1.70	1 levarott szalmazsák 2.20
1 „ caechmir paplan 2.50	1 matrác 2.80
1 „ satin caechmir paplan 3.50	1 Crinde Afrique matrác 4.50
1 „ atlasz caechmir paplan 4.80	1 újszó 13.-
1 „ atlasz selyem paplan 7.50	1 párnázott ruganyos matrác 16.-
1 „ fodros atl. sely. paplan 12.-	1 nagy szoba szőnyeg 300/300 1.50
1 „ 16 vékony ágylepedő 1.20	1 alkalmi tunis függöny 1.50
1 drb 16 vékony chifon paplan lepedő 1.80	1 boursé ággyterítő 2.20
1 drb 16 vékony chifon paplan lepedő 1.80	1 futószőnyeg méterenként 25
1 drb 16 vékony chifon paplan lepedő 1.80	1 kénylő 4 frág.

GICHNER JÁNOS és TÁRSA
paplan, matrác és kárpitosáru gyárosok, szőnyeg, függöny, ággy- és asztalterítő stb. nagy vái áruházaiban.
Budapest, VII. ker., Erzsébet-körút 20. szám.
Aranyjegyeket kívántra ingyen és bérmentve küldünk.
Nem teendő árakat kiscserélünk, vagy a pénzt visszadjuk

Ujdonság!

MAKAI EMIL:

Tudós professzor Hatvani.

Verses vigjáték 3 felvonásban, előjátékkal.

Ára 1 korona.

Kapható a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában, József-körút 18.

Gyakorlati Német Nyelvtan

40 leckében magántanulásra.

Roboz Andor.

3 korona helyett 1 K. 30 fill.

Kapható a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában, József-körút 18.

ÉRTESÍTÉS.

Használt téli kabát helyett uj felöltő csekély ráfizetéssel kapható ROTHBERGER JAKABNAL Budapest, Kristóf-tér. A becsértelt ruhák egy elkülönített osztályban mérsékelt áron adatnak el.

Posztómaradékok.

Rengeteg posztószétküldési világáruházaiban elkerülhetetlen, hogy minden idény után hátra ne maradjanak oly árúk, melyek többé már nem mindeztázhatók. Hogy ezen árúkat ne legyenek kénytelenek házalóknak, kik magas árúkat nemcsak megkérőstiják magányvevőket, hanem a szabópart is határozatosan befolyasolják — eladni, alkalmat nyujtok a venni szándékozóknak, hogy jó, finom árúkat hatlatlan olcsón dírekt vásárolhassanak.

Készletben vannak maradékok öltönyök, felöltők, havelock, kabátok, nadrágok stb.-hez minden mértékben. Mintak ezekből nem küldhető. Vidéki megrendeléseknél elegendő a mérték, szín és ár megadása.

Meg nem felelő árú becsérélek vagy a pénzt visszadam. Tisztelettel

Stikarovszky János
Budapest, V. Erzsébet-tér 16.

Zongora-terem és Kéleszőző-intézet
A. Thierfelder, Wien, 7/3. Burggasse 71/c.

Legnagyobb zongora, pianino- és harmonium-raktár. Képző és részletezés mellett való előadás.

Olcsó kölcsönzési díjak.
Zépos árjegyzék ingyen.

Elsőrendű hazai gyártmány.

Mégis csak legjobb a

FIUMEI

Csokoládé és Cacao.

Kapható MINDENÜTT.

Sneidig egyenruhákat
készít

BLUM SÁNDOR

Budapest,
Váci-utca 17. szám.

Tauszky Miksa és Társa
butorszállítási és beraktározási vállalata
Budapest, VI. Teréz-körút 6.

Ültöztetések helyben és vidéken vasuton és hajón s. és kir. szabádmalmazott butorszállító kocsiakkal.

Butorok beraktározása
helyiségeinkbe, ezekre köszpénz előleg.

Téli üdülő- és gyógyhelyek a déli vasut mentén.

Vonatösszeköttetések és menetáruk Budapestről (déli vasut pályaudvara).

Abbazia	N.-Kanizsa-Pragerhofon át	Budapest d. v. ... ind. 8.00 reggel, 8.00 este	Menetértéj jegyek 30 napig érvényesek gyorsvonatokra: I. oszt. 104.16 k., II. oszt. 74.50 k., III. oszt. 47.78 k.
Görz	N.-Kanizsa-Pragerhofon át	Budapest d. v. ind. 8.00 reg., 8.00 este, 9.25 este	Menetértéj jegyek 30 napig érvényesek gyorsvonatokra: I. oszt. 111.58 k., II. oszt. 80.16 k., III. oszt. 51.16 k.
Bozen-Gries	N.-Kanizsa-Pragerhof-Marburgon át	Budapest d. v. ... ind. 8.00 reggel, 8.00 este	Menetértéj-jegyek 30 napig érvényesek gyorsvonatokra: I. oszt. 124.68 k., II. oszt. 89.32 k., III. oszt. 57.80 k., továbbá 90 napig érvényes menetjegyzeteket megszakítható utazásokra, gyorsvonatokra: I. oszt. 112.20 k., II. oszt. 90.40 k., III. oszt. 63.18 k.
Meran	N.-Kanizsa-Pragerhof-Marburgon át	Budapest d. v. ... ind. 8.00 reggel, 8.00 este	Menetértéj jegyek 30 napi érvényességgel Bozen-Grieslg gyorsvonatokra: I. oszt. 124.68 k., II. oszt. 89.32 k., III. oszt. 57.80 k., továbbá Bozen-Grieslg 90 napig érvényes menetjegyzeteket megszakítható utazásokra, gyorsvonatokra: I. oszt. 112.20 k., II. oszt. 90.40 k., III. oszt. 63.18 k.
Arco	N.-Kanizsa-Pragerhof-Marburgon át	Budapest d. v. ... ind. 8.00 reggel, 8.00 este	Menetértéj-jegyek Mori állomásig 30 napig érvényesek gyorsvonatokra: I. oszt. 132.10 k., II. oszt. 94.92 k., III. oszt. 61.54 k.

